

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ, ΤΩΝ
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ & ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ*

*Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΕΛΡΩΝ &
ΔΙΚΤΥΩΝ UNESCO / UNITWIN*

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΠΟΥΛΑΚΑΚΗ

© UNESCO/Joining Hands

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, κα ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΣΔΕΡΑΚΗ

ΜΕΛΗ: ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, κ. ΠΕΤΡΟΣ ΛΙΑΚΟΥΡΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει, μέσω της μελέτης πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, τη συμβολή των δικτύων στην προώθηση τόσο της Στρατηγικής και των Προτεραιοτήτων, όσο και των Προγραμμάτων των Διεθνών Οργανισμών, εξετάζοντας ως μελέτη περίπτωσης το Παγκόσμιο Δίκτυο Πανεπιστημιακών Εδρών UNESCO/UNITWIN. Για το σκοπό αυτό, αρχικά αναλύεται η Θεωρία Δικτύων στις διεθνείς σχέσεις, με έμφαση στους διεθνείς οργανισμούς, ενώ στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα σημαντικότερα δίκτυα που έχει συστήσει η UNESCO στους πέντε τομείς της αρμοδιότητάς της, εστιάζοντας κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης. Στη συνέχεια, αναλύεται το Πρόγραμμα Πανεπιστημιακών Εδρών UNESCO/UNITWIN. Περιγράφεται ο σκοπός του Προγράμματος, η διαδικασία ίδρυσης Έδρας UNESCO και ο συντονιστικός ρόλος του διεθνούς οργανισμού, ενώ στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται η γεωγραφική και κυρίως, η θεματική κατανομή των 667 πανεπιστημιακών Εδρών UNESCO, μέσω της οποίας διαφαίνεται καθαρά η τάση του διεθνούς Οργανισμού να χρησιμοποιεί το εν λόγω δίκτυο ως όχημα προώθησης των αξιών και των προτεραιοτήτων του. Στη συνέχεια, περιγράφεται η ιδιαίτερα επιτυχημένη υλοποίηση του Προγράμματος στην Ελλάδα και επιχειρείται η σύγκριση με χώρες των Βαλκανίων, της Μεσογείου και της δυτικής Ευρώπης, ενώ διαπιστώνεται η ανάγκη ίδρυσης νέων ελληνικών Εδρών UNESCO με καινοτόμες θεματικές, με έμφαση στις προτεραιότητες του τομέα Εκπαίδευσης και άμεσα συνδεδεμένες τόσο με τις διεθνείς, όσο και με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των πλεονεκτημάτων από τη λειτουργία του Προγράμματος, τόσο για τα Πανεπιστήμια και τα Κράτη Μέλη που συμμετέχουν, όσο και για το Διεθνή Οργανισμό.

Λέξεις κλειδιά: Διεθνείς Σχέσεις, Θεωρία Δικτύων, Διεθνείς Οργανισμοί, ΟΗΕ, UNESCO, Δίκτυα UNESCO, Τομέας Εκπαίδευσης, Πρόγραμμα Πανεπιστημιακών Εδρών & Δικτύων UNESCO/ UNITWIN, Ατζέντα για Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030, 4^{ος} Στόχος: Ποιοτική Εκπαίδευση, ελληνικές Έδρες UNESCO, Οφέλη

ABSTRACT

By focusing on the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme, this dissertation aims at examining, informed by the study of primary and secondary sources, the contribution of networks to the promotion of the strategy, priorities, and programmes of international organizations. To that end, the first chapter of the dissertation presents network theory and the various ways in which it has been applied in international relations. Capitalising upon this theoretical perspective, the second chapter moves on to examining the most important networks set up by UNESCO in each of its areas of competence, with a special emphasis on education. The third chapter introduces the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme and scrutinises its purpose, the procedure of establishing a UNESCO Chair, as well as the coordinating role of UNESCO itself in this very process. Chapter 4 offers a comprehensive outline of the geographical and thematic distribution of the 667 UNESCO Chairs, suggesting that this abundance of UNESCO Chairs is very telling of UNESCO's strategy to use the Chair network as a vehicle to promote its values and priorities. Chapter 5 continues with examining the highly successful implementation of the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme in Greece and compares it with similar implementation attempts in the Balkans, the Eastern Mediterranean basin, and Western Europe, before it argues for the establishment of new innovative UNESCO Chairs in Greece which will work towards the accomplishment of UNESCO's educational goals in the context of the recent international and European developments. Finally, the dissertation concludes by presenting the benefits of the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme for all the parties involved namely the host institutions, the member-states, and the international organization.

Key words: international relations; network theory; international organizations; UN; UNESCO; UNESCO networks; education; UNITWIN/UNESCO Chairs Programme; 2030 Agenda for Sustainable Development; Sustainable Development Goal 4: Quality Education; Greek UNESCO Chairs; benefits

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1 - 8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ & ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ.....	9 - 22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΥΣΤΗΣΕΙ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ Η UNESCO ΣΤΟΥΣ ΠΕΝΤΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ.....	23 - 34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΔΡΩΝ & ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ UNESCO/ UNITWIN.....	35 - 49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ & ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΕΔΡΩΝ UNESCO.....	50 - 62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΔΡΕΣ UNESCO ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ: ΕΝΑ SUCCESS STORY ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ.....	63 - 74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΙΔΡΥΣΗ ΕΔΡΑΣ UNESCO: ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO.....	75 - 80
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	81 - 91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	92 - 104
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	105 - 132

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Οικουμενικό Σύμφωνο (Global Compact), που έχει ως στόχο την προώθηση του θεσμού της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις επιχειρήσεις, ως μέσο αντιμετώπισης των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης, αποτελεί ίσως το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα διεθνικού δικτύου στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Στις 31 Ιανουαρίου του 1999, ο τότε Γενικός Γραμματέας Kofi Annan, στην ομιλία του κατά τη διάρκεια του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ στο Νταβός της Ελβετίας, πρότεινε τη συμμαχία της πολιτικής, οικονομικής και πνευματικής ελίτ σε μια κοινή προσπάθεια, υπό το συντονισμό και την καθοδήγηση των Ηνωμένων Εθνών. Η εν λόγω προσπάθεια θα αφορούσε στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο προκειμένου να υιοθετήσουν, στη βάση συγκεκριμένων αρχών, βιώσιμες και ταυτόχρονα κοινωνικά ευαίσθητες πολιτικές σε κρίσιμους τομείς, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον, οι συνθήκες εργασίας και η καταπολέμηση της διαφθοράς.

Δέκα οκτώ μήνες αργότερα, στη Νέα Υόρκη, στην έδρα του Οργανισμού, υπεγράφη και τέθηκε σε εφαρμογή το Οικουμενικό Σύμφωνο. Σήμερα, σε αυτή την πρωτοβουλία, που συντονίζεται από τον ΟΗΕ μέσω του Γραφείου του Οικουμενικού Συμφώνου συμμετέχουν ως εταίροι περισσότερες από 150 χώρες, 9.000 επιχειρήσεις, κυβερνήσεις, ακαδημαϊκά ιδρύματα, μη κυβερνητικοί οργανισμοί, δήμοι, συνδικάτα εργαζομένων, καθώς και πέντε εξειδικευμένοι Οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.). Όσο κι αν εντυπωσιάζει το εύρος της εν λόγω διεθνούς συμμαχίας, αυτό που είναι ακόμα πιο εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι επελέγη από τον ΟΗΕ η συγκεκριμένη πρωτοβουλία να οικοδομηθεί και να λειτουργήσει, όχι στη βάση μιας παραδοσιακά καλά οργανωμένης γραφειοκρατικής δομής, με αυστηρή ιεραρχία, αλλά αντιθέτως με τη μορφή, τη δομή και την οργάνωση ενός διευρυμένου διεθνούς δικτύου, με πλήθος εταίρων, που θα συνεργάζονται για την προώθηση ενός κοινού σκοπού.

Ο αποκλειστικά συντονιστικός ρόλος του Γραφείου των Η.Ε. ως προς το εν λόγω δίκτυο, αν και είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς συνίσταται στον καθορισμό της στρατηγικής, στη διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών και στην αξιολόγηση, δεν αποτελεί παρά μόνο ένα κομμάτι του «πάζλ», το οποίο συμπληρώνει πληθώρα

φορέων, που δρουν σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό, διαπεριφερειακό και διεθνές επίπεδο. Συνεπώς, το Παγκόσμιο Σύμφωνο, που αποτελεί ένα διαρκώς διευρυνόμενο διεθνές δίκτυο, ενσαρκώνει μια νέα τάση, που προκρίνει την χρήση των δικτύων από τους Διεθνείς Οργανισμούς ως όχημα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των καίριων ζητημάτων, που ταλανίζουν την ανθρωπότητα στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης¹.

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί μία αέναη διαδικασία, η οποία χαρακτηρίζεται από «την επέκταση των, πολιτικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων πέρα από τα πολιτικά σύνορα (...), την τόνωση της διασυνδεσιμότητας σε σχεδόν κάθε φάσμα της κοινωνικής ζωής, (...), τον επιταχυνόμενο ρυθμό παγκόσμιων αλληλεπιδράσεων και διαδικασιών (...), καθώς και την ολοένα και βαθύτερη εμπλοκή του τοπικού με το παγκόσμιο»². Τα τελευταία τριάντα χρόνια η παγκοσμιοποίηση επιτάχυνε τη διεύρυνση και την εμβάθυνση της παγκόσμιας διασυνδεσιμότητας, της οποίας η έκταση έγινε ολοένα και πιο ορατή σε κάθε τομέα, από τον οικονομικό ως τον πολιτισμικό³. Η ιστορική διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και η νέα πραγματικότητα που αυτή επέφερε επηρέασε τις επικοινωνιακές μεθόδους και ενίσχυσε τη διεθνική διάδοση ιδεών και πληροφοριών. Επίσης, εμβάθυνε τη συνειδητοποίηση ότι τα διεθνή προβλήματα, όπως η κλιματική αλλαγή, η καταπολέμηση της φτώχειας και η ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση χρήζουν παγκόσμιας συνεννόησης για τη ρύθμισή τους.

Η αύξηση και η ένταση των παγκόσμιων αλληλεπιδράσεων επηρέασαν τη σχέση του τοπικού με το παγκόσμιο και, εφόσον όλες οι δραστηριότητες έπαψαν να οργανώνονται με αυστηρή εδαφική λογική, εκκίνησε μια διαδικασία αποεδαφικοποίησης. Με αυτή τη διαδικασία, η ισχύς άρχισε να οργανώνεται και να ασκείται ολοένα και περισσότερο από απόσταση. Σε αυτό το πλαίσιο η έννοια της παγκοσμιοποίησης επέφερε μια σχετική *αποκρατικοποίηση* της ισχύος, καθώς σε ένα διασυνδεδεμένο παγκόσμιο σύστημα, η ισχύς ασκείτο, όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο, αλλά και σε περιφερειακό και διεθνές.

¹John Gerard Ruggie, *The Theory and Practice of Learning Networks – Corporate Social Responsibility and the Global Compact* (2002), Greenleaf Publishing, σελ. 27 – 36.

²John Baylis & Steve Smith, *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής – Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις*, 3^η έκδοση, Επίκεντρο, Αθήνα 2007, σελ. 64.

³David Held, Antony McGrew, David Goldblatt & Jonathan Perraton, *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*, Cambridge: Polity Press, 1999, σελ. 2.

Με βάση τα παραπάνω, η προσπάθεια αντιμετώπισης των ζητημάτων διεθνούς κλίμακας οδήγησε, τόσο στη διεύρυνση της δικαιοδοσίας των διεθνών οργανισμών σε καινοτόμους τομείς, όσο και στην ανάπτυξη συντονισμένων δράσεων στους εν λόγω τομείς, μέσω της δημιουργίας διεθνών δικτύων συνεργασίας⁴ στο πλαίσιο των υπερεθνικών φορέων. Τη δημιουργία, αλλά και την λειτουργία των νεοσύστατων δικτύων διεθνούς εμβέλειας διευκόλυναν οι νέες τεχνολογίες,⁵ οι οποίες επέτρεψαν τον «συντονισμό σε πραγματικό χρόνο»⁶ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τα διεθνή δίκτυα, όπως όλα τα δίκτυα, δύνανται κι αυτά να αποτυπωθούν σε γράφημα, καθώς αποτελούνται από ένα οργανωμένο σύνολο κόμβων και γραμμών. Οι κόμβοι στην συγκεκριμένη περίπτωση αναπαριστούν διεθνείς οργανισμούς, διεθνείς, περιφερειακούς, εθνικούς και τοπικούς φορείς, αλλά και ομάδες ατόμων, ενώ οι γραμμές αποτυπώνουν τις συνδέσεις μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό στοιχείο των εν λόγω συνδέσεων είναι η έννοια της «μετάδοσης», η οποία αναφέρεται στα στοιχεία, που ρέουν μεταξύ των κόμβων,⁷ τα οποία μπορεί να είναι, είτε υλικά, όπως χρήματα ή τεχνικός εξοπλισμός, είτε άυλα αγαθά, όπως πληροφορίες, ιδέες και καλές πρακτικές⁸. Το δίκτυο μπορεί να αποτυπωθεί οπτικά με ποικίλους τρόπους. Το σχήμα ενός δικτύου, δηλαδή η τοπολογία του, αποτελεί μία από τις βασικές του ιδιότητες, ενώ και οι γραμμές που αναπαριστούν τις σχέσεις μεταξύ των κόμβων ενός δικτύου είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς περιγράφουν τον τύπο των σχέσεων μεταξύ των κόμβων. Για παράδειγμα, οι γραμμές, που καταλήγουν σε βέλος αναπαριστούν «κατευθυνόμενες» σχέσεις, όπου οι ροές μετάδοσης ξεκινούν από ένα ορισμένο σημείο και οδεύουν προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, ενώ αντίθετα οι λιτές γραμμές αναπαριστούν «αμοιβαίες ή αμφίδρομες» σχέσεις⁹ μεταξύ των κόμβων των διεθνών δικτύων (βλ. Παράρτημα Νο 1).

Η δράση των διεθνών δικτύων, πολύ γρήγορα εστίασε σε συγκεκριμένους τομείς, όπως ο πολιτισμός, η κοινωνική αλληλεγγύη, το περιβάλλον και η εκπαίδευση, καθώς για την προώθησή των εν λόγω πεδίων είναι απαραίτητο να

⁴Baylis & Smith, *ό.π.*, σελ. 62 – 63.

⁵Manuel Castels, *The Rise of the Network Society*, 2nd edition, Wiley – Blackwell, 2000, σελ. 31.

⁶Baylis & Smith, *ό.π.*, σελ. 65.

⁷Nicholas A. Christakis & James H. Fowler, *Συνδεδεμένοι*, Κάτοπτρο, Αθήνα 2009, σελ. 36 – 37.

⁸Emilie M. Hafner – Burton, Miles Kahler & Alexander Montgomery, “Network Analysis for International Relations”, *International Organization*, Vol 63 (3), 2009, σελ. 559 – 592.

⁹Christakis & Fowler, *ό.π.*, σελ. 32.

συμπράξει πληθώρα δρώντων με την απαραίτητη εμπειρογνομοσύνη και την κατάλληλη τεχνογνωσία. Αντίθετα, η δράση των υπερεθνικών δικτύων, δεν βρήκε πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης σε πεδία, όπως η Άμυνα και η Δικαιοσύνη, χωρίς αυτό, βέβαια, να σημαίνει ότι δίκτυα διεθνούς, περιφερειακού ή τοπικού χαρακτήρα¹⁰ δεν συμμετέχουν, με κάποιο τρόπο, στη χάραξη πολιτικών στα εν λόγω πεδία.

Η δημιουργία και η επέκταση της δράσης των κάθετων και οριζόντιων δικτύων φέρνει στο προσκήνιο, σύμφωνα με την αμερικανίδα πολιτική επιστήμονα Anne – Marie Slaughter, μία «Νέα Τάξη Πραγμάτων»¹¹. Αν και ο εν λόγω όρος χρησιμοποιήθηκε ευρέως για να περιγράψει την μετά την 11^η Σεπτεμβρίου εποχή, η Slaughter τον χρησιμοποιεί για να περιγράψει ένα σύστημα παγκόσμιας διακυβέρνησης, που προωθεί τη δράση του μέσω της συνεργασίας μεταξύ ενός πολύπλοκου και τρισδιάστατου δικτύου¹² που αποτελεί γέφυρα ανάμεσα στο δημόσιο τομέα, στον ιδιωτικό τομέα και στην κοινωνία των πολιτών¹³.

Η «Νέα Τάξη Πραγμάτων» συνάδει σε μεγάλο βαθμό και με την «επανάσταση» για την οποία κάνει λόγο ο πολιτικός και οικονομικός αναλυτής Wolfgang Reinecke. Σύμφωνα με τον Reinecke, τις τελευταίες δεκαετίες πραγματοποιείται από άτομα και φορείς, μια επανάσταση «από τα κάτω». Η εν λόγω επανάσταση ταυτίζεται με την εμφάνιση Παγκόσμιων Δικτύων Δημόσιας Πολιτικής, που αποτελούν συμμαχίες, όχι πλέον μόνο κυβερνητικών φορέων, αλλά και διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, που έχουν ως στόχο να επιτύχουν ό,τι μέχρι σήμερα κανένας δεν έχει καταφέρει να επιτύχει σε διάφορα πεδία πολιτικής. Το 1999, έρευνες της Παγκόσμιας Τράπεζας κατέγραψαν την ύπαρξη 50 Παγκόσμιων Δικτύων Δημόσιας Πολιτικής¹⁴, που καθένα εξ αυτών προωθούσε μια διαφορετική θεματική του εν λόγω πεδίου.

¹⁰Jacques Lagroye, Bastien Francois & Frederic Sawicki, *Πολιτική Κοινωνιολογία*, Gutenberg, Αθήνα 2002, σελ. 681.

¹¹Anne – Marie Slaughter, *A New World Order*, Princeton University Press, 2004, σελ 15.

¹²Στο ίδιο, σελ 15 – 16.

¹³Chris Ansell, Egbert Sondrop & Robert Hartley Stevens, “The Promise and Challenge of Global Network Governance: The Global Outbreak Alert and Response Network”, *Global Governance* 18 (2002), σελ. 317 – 337.

¹⁴Wolfgang H. Reinecke, “The New World Wide Web: Global Public Policy Networks”, *Foreign Policy*. No. 117 (Winter, 1999 – 2000), σελ. 45 – 57.

Συνεπώς, η συζήτηση στις διεθνείς σχέσεις στράφηκε τις τελευταίες δεκαετίες στα «θεματικά δίκτυα» (*Issue Networks*). Στα εν λόγω δίκτυα, συμμετέχει μια σειρά από εταίρους, τους οποίους συνδέει ένα κοινό όραμα και «ένα ευρύ δίκτυο αμοιβαίων δεσμεύσεων»¹⁵, οι οποίοι εργάζονται μεθοδικά, υπό τον συντονιστικό ρόλο ενός φορέα «ηγέτη» και χωρίς απαραίτητα την παρουσία μιας αυστηρά οργανωμένης ιεραρχικής δομής, με απώτερο στόχο την εκπλήρωση μιας κοινής επιδίωξης μέσω της ανταλλαγής εμπειρογνομοσύνης, πόρων και τεχνογνωσίας¹⁶.

Τα τέλη της δεκαετίας του 1960 ήταν η αφετηρία της ανάλυσης των δικτύων στις διεθνείς σχέσεις¹⁷ με σαφή αναφορά σε θεματικά δίκτυα. Στην αρχική αυτή φάση, οι αναλυτές εστίασαν κυρίως στα δίκτυα, που είχαν αναδειχθεί λόγω της έντασης και της έκτασης των αλληλεπιδράσεων στο εμπόριο, στους διακυβερνητικούς οργανισμούς και στη διπλωματία. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, ένα δεύτερο κύμα ανάλυσης των δικτύων στηρίχθηκε κυρίως στην κοινωνιολογική θεωρία και εστίασε στις διεθνείς ανισότητες και στις σχέσεις εξάρτησης στο παγκόσμιο σύστημα. Μόνο το τρίτο κύμα ανάλυσης, που ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1990 άρχισε να ενσωματώνει τα εργαλεία ανάλυσης των δικτύων στις διεθνείς σχέσεις¹⁸. Μετά τις επιθέσεις τις 11^{ης} Σεπτεμβρίου οι αναλυτές έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στα τρομοκρατικά δίκτυα¹⁹, όπως η Αλ Κάιντα²⁰, καθώς και στο οικονομικό δίκτυο γύρω από αυτά²¹ στο πλαίσιο του καθοδηγούμενου, από τις Ηνωμένες Πολιτείες, «πολέμου κατά της τρομοκρατίας».

Η έρευνα, λοιπόν, μέχρι πρόσφατα, ενώ έχει προσεγγίσει τα δίκτυα ως δομές, που μπορούν να επηρεάσουν τις διεθνείς εξελίξεις, δεν έχει δώσει ιδιαίτερη προσοχή στα δίκτυα, που δρουν στο πλαίσιο των διακυβερνητικών οργανισμών²². Ο ΟΗΕ, που σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη²³, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση διεθνούς

¹⁵Rod Hague, Martin Harrop, *Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση*, Κριτική, Αθήνα 2011, σελ.423.

¹⁶Στο ίδιο, σελ.424.

¹⁷Jeremy Boissevain, “Network Analysis: A Reappraisal”, Vol 2 No 2, *Current Anthropology*, 1979, σελ. 392 – 394.

¹⁸Hafner – Burton, Kahler & Montgomery, *ό. π.*, σελ. 559 – 592.

¹⁹Βλ. C.J.M. Drake, *Terrorists’ Target Selection*, Palgrave Macmillan, 1998.

²⁰Βλ. Paul M. Davis & Brian M. Jenkins, *Deterrence and Influence in Counter – Terrorism: A Component in the War of Al Qaeda*, Rand, 2002.

²¹Βλ. Maurice R. Greenberg, *Terrorist Financing*, Council on Foreign Relations, 2002.

²² Hafner – Burton, Kahler & Montgomery, *ό. π.*, σελ. 559 – 592.

²³United Nations, *Member States*, <http://www.un.org/en/member-states/index.html> (ανάκτηση στις 10 Φεβρουαρίου 2017).

οργανισμού, που έχει θεσμοθετήσει τόσο τη λειτουργία άτυπων και τυπικών δικτύων στο του πλαίσιο του, όσο και τη συνεργασία με εξωγενή δίκτυα, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί και ο ίδιος ως ένα μεγάλο δίκτυο διεθνών εξειδικευμένων Οργανισμών²⁴. Οι εν λόγω Οργανισμοί, που λειτουργούν υπό την ομπρέλα του ΟΗΕ είναι αρμόδιοι για όλο το φάσμα των καίριων ζητημάτων για τα οποία χρειάζεται διεθνής συνεννόηση και συνεργασία, όπως η ειρήνη και η διεθνής ασφάλεια, η τρομοκρατία και ο αφοπλισμός, αλλά και ζητήματα αναφορικά με την κλιματική αλλαγή, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την έρευνα και φυσικά, την εκπαίδευση.

Η διαχείριση των ζητημάτων που άπτονται της εκπαίδευσης αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του εξειδικευμένου Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη, τον Πολιτισμό και την Επικοινωνία (UNESCO)²⁵. Η UNESCO, που είναι μέρος του ευρύτερου δικτύου του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, διαθέτει ταυτόχρονα και η ίδια, σχεδόν από την ίδρυσή της το 1945, μεγάλο αριθμό δικτύων, περιφερειακού, διαπεριφερειακού και διεθνούς χαρακτήρα και στους πέντε τομείς της αρμοδιότητάς της με προεξάρχοντα αυτόν της Εκπαίδευσης, καθώς αυτός αποτελεί την προϋπόθεση για την ευόδωση οποιουδήποτε οράματος στα λοιπά τέσσερα πεδία.

Με δεδομένο ότι η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία εξ' ορισμού εξωστρεφής, έχει μεγάλη αξία να εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο τα διεθνή εκπαιδευτικά δίκτυα δρουν εντός του πλαισίου των διεθνών οργανισμών, αλλά κρίνεται ακόμα πιο σημαντικό να μελετήσουμε τα οφέλη, που αποκομίζουν οι διεθνείς οργανισμοί από τη λειτουργία τους. Για να το επιτύχουμε αυτό είναι χρήσιμο να προχωρήσουμε στην περιγραφή και εμπειρική ανάλυση ήδη επιτυχημένων και αναγνωρισμένων διεθνικών εκπαιδευτικών δικτύων, που έχουν ιδρυθεί από τον κατ' εξοχήν εκπαιδευτικό οργανισμό των Η.Ε. και λειτουργούν στο πλαίσιο του για πολλές δεκαετίες.

²⁴United Nations, *Funds, Programs, Specialized Agencies and Others*, <http://www.un.org/en/sections/about-un/funds-programmes-specialized-agencies-and-others/index.html> (ανάκτηση στις 10 Νοεμβρίου 2016).

²⁵UNESCO, *Introducing UNESCO*, <http://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco> (ανάκτηση στις 10 Φεβρουαρίου 2017).

Συνεπώς, η παρούσα εργασία, θα ερευνήσει, μέσω της μελέτης πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, κατά πόσο η δημιουργία και η λειτουργία Δικτύων στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών αποτελεί ένα όχημα για την περαιτέρω προώθηση της Στρατηγικής, των Προγραμμάτων και των Προτεραιοτήτων τους. Το γεγονός ότι η UNESCO έχει από πολύ νωρίς συστήσει διεθνή δίκτυα σε όλο το φάσμα των Προγραμμάτων της, τα οποία μάλιστα διαρκώς επεκτείνει και ενισχύει, συνιστά σημαντικό στοιχείο για να υποθέσουμε ότι η δημιουργία, λειτουργία και διαρκής ενίσχυση των δικτύων της UNESCO, αποτελεί σημαντικό «εργαλείο» του Διεθνούς Οργανισμού για την διάχυση των Προγραμμάτων και των Προτεραιοτήτων του. Το Διεθνές Πρόγραμμα Πανεπιστημιακών Εδρών & Δικτύων UNESCO/UNITWIN αποτελεί ένα από τα πλέον επιτυχημένα διεθνή εκπαιδευτικά δίκτυα της UNESCO στον τομέα της εκπαίδευσης και της έρευνας.

Το διεθνές Πρόγραμμα Εδρών UNESCO αποτελεί, σήμερα, ένα δίκτυο 667 πανεπιστημιακών ιδρυμάτων σε 116 χώρες, που προωθεί την δια-πανεπιστημιακή συνεργασία, καθώς και την ανταλλαγή γνώσεων και καλών πρακτικών. Από τη σύστασή του, το 1992, το εν λόγω δίκτυο έχει διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στην χάραξη της εκάστοτε Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής του Οργανισμού και καθώς συνιστά χαρακτηριστικό παράδειγμα πετυχημένου δικτύου στο πλαίσιο διεθνούς οργανισμού θα αποτελέσει μελέτη περίπτωσης, προσφέροντας εξαιρετικά χρήσιμο ερευνητικό και ερμηνευτικό υλικό για την εξέταση του ρόλου των δικτύων ως «εργαλείου» προώθησης των Προτεραιοτήτων των διεθνών οργανισμών.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει τη θεωρία των δικτύων, στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, με έμφαση στους διεθνείς οργανισμούς, ενώ το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζει στα δίκτυα, που έχει συστήσει η UNESCO στους πέντε τομείς αρμοδιότητάς της, με ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της Εκπαίδευσης. Τα δύο επόμενα κεφάλαια αφορούν στη μελέτη περίπτωσης της παρούσας εργασίας, ήτοι το Δίκτυο Πανεπιστημιακών Εδρών UNESCO. Ειδικότερα, στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι στόχοι, καθώς και η διαδικασία ίδρυσης και λειτουργίας των Εδρών UNESCO, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η κατανομή των Εδρών του εν λόγω Δικτύου ανά γεωγραφική περιφέρεια του Διεθνούς Οργανισμού και κυρίως ανά θεματική. Το πέμπτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αφορά στην ιδιαίτερα επιτυχημένη προώθηση και υλοποίηση του

εν λόγω Προγράμματος στην Ελλάδα και επιχειρείται μια σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της ίδιας γεωγραφικής περιφέρειας (κεντρική και βόρεια Ευρώπη, Μεσόγειος και Βαλκάνια), ενώ ταυτόχρονα, γίνεται αναφορά στην ανάγκη δημιουργίας νέων Εδρών UNESCO με καινοτόμες θεματικές σε σημαντικά Πανεπιστήμια της χώρας, που μέχρι σήμερα δεν έχουν συμμετάσχει στο Πρόγραμμα. Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο αναλύονται τα οφέλη που προκύπτουν από το Πρόγραμμα, τόσο για τον διεθνή οργανισμό, όσο και για τα ακαδημαϊκά ιδρύματα που συμμετέχουν, αλλά και για τα κράτη μέλη που πρωτοστατούν, μέσω των Εθνικών Επιτροπών τους, στην ίδρυση Εδρών UNESCO.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ & ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Πρώιμες μορφές διακρατικής συνεργασίας συναντώνται ήδη από την αρχαιότητα και εκφράζονται, τόσο μέσω εμπορικών συμφωνιών, όσο και μέσω συμμαχιών μεταξύ πόλεων - κρατών στον στρατιωτικό τομέα. Μεταγενέστερα, οι θεωρίες περί «Κοινωνικού Συμβολαίου» των μεγάλων διανοητών του διαφωτισμού Χομπς, Μοντεσκιέ και Μακιαβέλι, έθεσαν τα θεμέλια του σύγχρονου διεθνούς συστήματος, καθώς αποτέλεσαν τις πιο πρώιμες θεωρήσεις διεθνών σχέσεων. Κοινό χαρακτηριστικό όλων των προσεγγίσεων μέχρι και τον 19^ο αιώνα είναι η απόλυτη προτεραιότητα που δόθηκε στην έννοια του «εθνικού κράτους», καθώς το Κράτος θεωρήθηκε ως ο μοναδικός φορέας, που μπορούσε να αποτελέσει υποκείμενο του διεθνούς συστήματος²⁶.

Σύμφωνα με την κυρίαρχη, τουλάχιστον έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, θεώρηση του Ρεαλισμού, η επιδίωξη του εθνικού συμφέροντος λογίζεται ως η βασική παράμετρος που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη δρουν στη διεθνή σκηνή. Οι αποφάσεις τους είναι ορθολογικές και το σύστημα ισορροπεί εξαιτίας των περιορισμών που θέτει στις δυνατότητες κάθε κράτους η πεπερασμένη του ισχύς²⁷. Η έννοια της ισχύος, βασική σε κάθε θεωρία διεθνών σχέσεων, αναφερόταν αρχικά, σχεδόν αποκλειστικά στη στρατιωτική υπεροχή, για να εμπλουτιστεί, συν τω χρόνω και από άλλους παράγοντες, όπως η οικονομική ευρωστία και η δυνατότητα σχηματισμού αποτελεσματικών συμμαχιών²⁸. Σε ένα τέτοιο διεθνές περιβάλλον, που οι εθνικισμοί κυριαρχούσαν και τα αλυτρωτικά κινήματα διαδέχονταν το ένα το άλλο, οι διεργασίες για τη δημιουργία διακρατικών δρώντων σε υπερεθνικό επίπεδο, αν και δεν απουσίαζαν εντελώς, ωστόσο δεν έβρισκαν πρόσφορο έδαφος για να αναπτυχθούν και να λειτουργήσουν δυναμικά.

²⁶Torbjorn Knutsen, *A History of International Relations Theory*, Manchester University Press, 1997, σελ. 4.

²⁷Scott Burchill, Andrew Linklater, Richard Devetak, Jack Donnelly, Terry Nardin, Matthew Paterson, Christian Reus-Smit, Jacqui True, *Theories of International Relations*, Palgrave – Macmillan Publishing, 2005, σελ. 33.

²⁸Charles W. Kegley Jr., *Controversies in International Relations Theories – Realism and the Neoliberal Challenge*, St. Martin's Press, 1995, σελ. 38 – 39.

Σημείο καμπής για τον τρόπο, που τα κράτη αντιλαμβάνονταν πλέον την παρουσία τους στο διεθνές σύστημα, αποτέλεσε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος. Το τέλος του, βρήκε την Ευρώπη βαριά τραυματισμένη και με εδραιωμένη την πεποίθηση πως θα έπρεπε να καθιερωθεί ένας μηχανισμός διαχείρισης και εκτόνωσής κρίσεων πριν η ανθρωπότητα βρεθεί ξανά στα πρόθυρα μιας γενικευμένης σύρραξης. Έτσι γεννήθηκε η Κοινωνία των Εθνών. Καθοριστική στην ίδρυσή της υπήρξε η επιρροή του τότε προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Γούντροου Γούιλσον και ο ιδεαλισμός, που εκείνος πρέσβευε ως αντίβαρο στην, μέχρι εκείνη τη στιγμή, κυριαρχία του ρεαλισμού στις διεθνείς σχέσεις.

Η Κοινωνία των Εθνών δεν κατάφερε εντέλει να βρει το βηματισμό της, κυρίως λόγω των δομικών αδυναμιών της Συνθήκης των Βερσαλλιών. Αδυναμίες, που οδήγησαν στην αμφισβήτησή της, σχεδόν αμέσως μετά την υπογραφή της, τόσο από τους ηττημένους του πολέμου, για τους οποίους επιφυλάχθηκε μια υπέρ το δέον τιμωρητική αντιμετώπιση, όσο και από τις Ηνωμένες Πολιτείες, που, αφού πρωτοστάτησαν στη διαμόρφωσή της, αρνήθηκαν να την επικυρώσουν και στράφηκαν στην πολιτική του απομονωτισμού. Παρά την αποτυχία της, η Κοινωνία των Εθνών θεωρείται η πρώτη αξιομνημόνευτη προσπάθεια δημιουργίας ενός πραγματικά σημαντικού υπερεθνικού φορέα, ο οποίος θα δρούσε ανεξάρτητα από τα συστατικά του μέλη και δεν θα εξέφραζε μόνο την κοινή συνισταμένη των συμφερόντων τους, αλλά θα ανέπτυσσε και δικές του πρωτοβουλίες και μάλιστα σε τομείς, που έως τότε δεν αποτελούσαν αντικείμενο των διεθνών σχέσεων²⁹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η «Διεθνής Επιτροπή για τα Δικαιώματα Πνευματικής Συνεργασίας», ένα από τα όργανα της Κοινωνίας των Εθνών, που ήταν επιφορτισμένο με την ανάπτυξη της διακρατικής συνεργασίας στους τομείς του πολιτισμού και της εκπαίδευσης, ένα ιδιαίτερος σημαντικό έργο, που θα αναλάμβανε αργότερα, στο πλαίσιο πλέον των Ηνωμένων Εθνών, η UNESCO.

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ενός διεθνούς συστήματος με δύο πόλους ισχύος, τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σοβιετική Ένωση. Το νέο αυτό περιβάλλον εμφάνιζε μια σημαντική ιδιαιτερότητα. Από τη μία, οι προαναφερθέντες πόλοι συγκρούονταν συνεχώς σε όλα τα επίπεδα, ενώ από την

²⁹Thomas G. Weiss, David P. Forsythe, Roger A. Coate., *The United Nations and Changing World Politics*, Westview Press, 2004, σελ. 5 – 7.

άλλη, όλοι γνώριζαν ότι σε καμία περίπτωση η σύγκρουση αυτή δεν έπρεπε να γίνει στρατιωτική. Για την αποτροπή μιας τέτοιας δυσάρεστης εξέλιξης, δημιουργήθηκαν μια σειρά από διεθνείς φορείς, που στόχευαν, αφ' ενός στη διατήρηση ενός ελάχιστου επιπέδου συνεννόησης μεταξύ των υπερδυνάμεων και αφ' ετέρου στην ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των μελών τους. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών αποτέλεσε τον σημαντικότερο φορέα διακρατικής συνεργασίας, με στόχο την περιφρούρηση της διεθνούς ειρήνης, στον οποίο συμμετείχαν ως μέλη το σύνολο σχεδόν των κρατών και από τα δύο «στρατόπεδα», καθώς και οι περισσότερες από τις χώρες που είχαν παραμείνει ουδέτερες κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Ο εικοστός αιώνας υπήρξε, επομένως, εκείνο το κρίσιμο σημείο στην πορεία της ιστορίας όπου μέρος της εξουσίας, που παραδοσιακά βρισκόταν στα χέρια του εθνικού κράτους, διοχετεύτηκε εκουσίως σε υπερεθνικούς φορείς. Η βασικότερη αιτία γι' αυτό εντοπίζεται στην ανάγκη για περισσότερη ασφάλεια, σύντομα, όμως, έγινε αντιληπτό πως η διακρατική συνεργασία μπορούσε να βρει πεδίο ανάπτυξης σε μια σειρά από τομείς³⁰. Τα κράτη εξακολουθούν μεν να αποτελούν τα βασικά υποκείμενα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, γίνεται, ωστόσο, φανερό πως μια σειρά από υπερεθνικούς φορείς αρχίζει να αναλαμβάνει ολοένα και περισσότερες πρωτοβουλίες.

Για να περιγραφεί η αλλαγή του τρόπου δράσης και του ρόλου των φορέων του κράτους, πολλοί συγγραφείς πρότειναν την αντικατάσταση του όρου «κυβέρνηση», που επικρατούσε στη μέχρι τότε βιβλιογραφία, από τον όρο «διακυβέρνηση»³¹. Ο εν λόγω όρος αντανακλά πλήθως διαδικασιών, όπως:

«ο περιορισμός των ικανοτήτων ελέγχου των πολιτικών από τους κυβερνώντες, ο πολλαπλασιασμός και διασκορπισμός των κέντρων λήψης αποφάσεων στις διεθνείς, εθνικές και τοπικές κλίμακες, η ανάδυση κανόνων και προδιαγραφών που καταρτίστηκαν «από κάτω» (επιβάλλοντας έτσι μια προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω», ή bottom – up)»³².

³⁰Weiss, Forsythe & Coate., ό.π., σελ. 221.

³¹Lagroye, Francois & Sawicki, ό.π., σελ. 680.

³²Στο ίδιο, σελ. 680.

Συνεπώς, ο όρος διακυβέρνηση αναφέρεται σε ένα πλήθος μηχανισμών και διαδικασιών με τις οποίες άτομα, εταιρείες, φορείς, οργανισμοί, κράτη και υπερεθνικές μορφές οργάνωσης παίρνουν αποφάσεις. Οι εμπλεκόμενοι φορείς, στο πλαίσιο της διακυβέρνησης συντονίζονται και λαμβάνουν κοινές αποφάσεις για τη ρύθμιση και τη διαχείριση κοινών ζητημάτων και προβλημάτων. Συνεπώς, η διακυβέρνηση ή η «Δικτυωμένη Διακυβέρνηση» (*Networked Governance*) εισάγει νέους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων, απαλλαγμένους από ιεραρχικές δομές και αποφάσεις, που επιβάλλονται «από τα πάνω». Οι νέες δικτυώσεις εισάγουν μια καινούργια εποχή, της οποίας κυρίαρχο συστατικό είναι η συνεργασία μεταξύ φορέων και ατόμων³³.

Οι τομείς στους οποίους οι εν λόγω δικτυώσεις θα μπορούσαν να βρουν πρόσφορο έδαφος είναι εκείνοι, που δε θα ενεργοποιούσαν τα φοβικά αντανακλαστικά των κρατικών δομών και δε θα ακουμπούσαν το σκληρό πυρήνα τους. Βασικός τους στόχος υπήρξε η ανάληψη πολιτικών, που θα βελτίωναν τις κοινωνικές συνθήκες, σε όσο το δυνατό περισσότερο μέρη στον πλανήτη, θα καταπολεμούσαν τις ανισότητες και θα υπερασπίζονταν τα ανθρώπινα δικαιώματα³⁴. Ο Άνθρωπος και οι Κοινωνίες θεωρούνται πλέον ισότιμοι «παίκτες» στην παγκόσμια ιστορία και οι παραδοσιακές απειλές για την ασφάλεια των πολιτών μετατοπίζονται από το φόβο του πυρηνικού ολέθρου στην ανησυχία για την εξάντληση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, την εξάπλωση του φαινομένου του θερμοκηπίου, τα όρια της τεχνολογικής εξέλιξης, τα ανθρώπινα δικαιώματα, και τον αναλφαβητισμό. Οι νέες παγκόσμιες προκλήσεις αποτέλεσαν το επίκεντρο της αποστολής των διεθνών οργανισμών.

Οι νέοι υπερεθνικοί φορείς, προκειμένου να επιτελέσουν την αποστολή τους με τρόπο αποτελεσματικό, υιοθέτησαν έναν οριζόντιο τρόπο διακυβέρνησης, ειδικά ως προς τους νέους τομείς αρμοδιότητάς τους, που περιελάμβανε, τόσο τη διατομεακή προσέγγιση των ζητημάτων, όσο και τη συνεργασία με έναν μεγάλο αριθμό δρώντων υπό τη μορφή αρχικά άτυπων και στη συνέχεια, θεσμοθετημένων δικτύων. Η δημιουργία και λειτουργία των εν λόγω δικτύων είχε ως στόχο τον

³³Bettina Hollstein, Wenzel Matiaske & Kai – Uwe Schnapp, *Networked Governance*, Springer, 2017, σελ. 1 – 2.

³⁴Weiss, Forsythe, & Coate., *ό. π.*, σελ. 223.

καλύτερο συντονισμό του έργου τους, αλλά και τη μεγιστοποίηση της εμβέλειας των δράσεών τους. Με αυτό τον τρόπο ο αντίκτυπος των διακρατικών οργανισμών θα ήταν διεθνής, ενώ οι δράσεις τους θα διαχέονταν στοχευμένα, λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε τοπικές, εθνικές και περιφερειακές ανάγκες και ιδιαιτερότητες. Η ανάδυση των εν λόγω διεθνικών δικτύων, στο πλαίσιο των υπερεθνικών οργανισμών, αποτέλεσε μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία, που επέφερε γρήγορα σημαντικά αποτελέσματα ως προς την εφαρμογή και αξιολόγηση των εκάστοτε πολιτικών³⁵.

Η σχέση των υπερεθνικών οργανισμών με τα δίκτυα που λειτουργούν στο πλαίσιό τους περιγράφεται και αναλύεται από τη Θεωρία Δικτύων, που αποτελεί μία σύγχρονη οπτική για την παγκόσμια αλληλεπίδραση στην Πολιτική, την Κοινωνία και την Επιστήμη. Στον τομέα των διεθνών σχέσεων, η Θεωρία Δικτύων διατυπώθηκε με σαφήνεια για πρώτη φορά το 1981 από τους Callon και Latour σε ένα άρθρο τους με τίτλο “Unscrewing the Big Leviathan: How Actors Macrostructure Reality and How Sociologists Help Them Do So”. Σκοπός του συγκεκριμένου άρθρου ήταν να διερευνήσει τα χαρακτηριστικά εκείνα, που θα μπορούσαν να καταστήσουν τα δίκτυα υποκείμενα των διεθνών σχέσεων. Υιοθετώντας την άποψη πως η ισχύς παραμένει ένας νευραλγικός παράγοντας στο διεθνές περιβάλλον, οι συγγραφείς υποστήριζαν πως οι συνιστώσες των δικτύων θα πρέπει να στοχεύουν στη διαμόρφωση συμμαχιών, που θα δρουν πολλαπλασιαστικά ως προς τις δυνατότητες επιρροής τους στο διεθνές γίγνεσθαι³⁶.

Στα πρώτα αυτά στάδια της Θεωρίας Δικτύων υπήρξε έντονος ο προβληματισμός για τα όρια που έθετε στο σχηματισμό και την ανάπτυξη των δικτύων, ο γεωγραφικός περιορισμός³⁷. Με δεδομένο πως οι συνεργασίες δικτυακής μορφής προσέκρουαν στη διαφορετική προτεραιοποίηση των ζητημάτων μεταξύ των κοινωνιών, η αναζήτηση κοινού εδάφους είχε ως αποτέλεσμα τα πρώτα δίκτυα να

³⁵Νικόλαος Τζιφάκης, *Τα διεθνικά δίκτυα πολιτικής και οι διεθνείς ΜΚΟ ως φορείς προαγωγής της ανθρώπινης ασφάλειας*, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών (2014), 143 Β', σελ. 121-143.

³⁶Michel Calon & Bruno Latour, *Unscrewing the Big Leviathan: How Actors Macro – Structure Reality and How Sociologists Help them Do So*, in “Social Theory and Methodology, Toward an Integration of Micro and Macro Sociologies” (1981), edited by Knorr – Certina K. and Cicourel A. V., Routledge and Kegan Paul Publications, σελ. 277-303.

³⁷Andrew Barry, *The Translation Zone: Between Actor – Network Theory and International Relations*, in Millennium: Journal of International Studies (2013), Vol. 41, No. 3, σελ. 413-429.

διαμορφωθούν στη βάση κινημάτων, που είχαν ήδη αποκτήσει ερείσματα σε παγκόσμια κλίμακα. Ακολουθώντας την πεπατημένη των μεταμοντέρνων θεωριών διεθνών σχέσεων, όπως ο φεμινισμός και η οικολογία, που έρχονταν σε σύγκρουση με τις κλασικές θεωρήσεις, τα πρώτα σύγχρονα δίκτυα αποσκοπούσαν στη συσσώρευση κοινωνικού κεφαλαίου, που θα διοχετεύονταν σε συγκεκριμένες δράσεις, με απώτερο στόχο τη δημιουργία κερδών επ' ωφελεία του κοινωνικού συνόλου³⁸.

Για να μπορεί ένα δίκτυο να διαχέει με επιτυχία τους πόρους του για την επίτευξη των στόχων του, απαιτείται κάποιας μορφής συντονισμός μεταξύ των συστατικών του μερών³⁹. Ο συντονισμός αυτός μπορεί να ασκείται από άτομα, ομάδες ατόμων, φορείς ή ανεξάρτητες αρχές. Ανάλογα με την εξάπλωση του δικτύου είναι δυνατός ο μετασχηματισμός του ακόμα και σε ένα διεθνή οργανισμό. Σε κάθε περίπτωση, οι περισσότερες θεωρητικές προσεγγίσεις υποστηρίζουν πως είναι απαραίτητη η ύπαρξη κάποιας γραφειοκρατικής δομής, που θα αναλάβει τον προγραμματισμό των δράσεων και την καθημερινή λειτουργία του δικτύου, ενώ θα είναι σε θέση να κάνει σε τακτά χρονικά διαστήματα απολογισμό των πεπραγμένων και να λογοδοτεί στους εταίρους, κρινόμενη με βάση την αποτελεσματικότητά της. Με τον τρόπο αυτό ανανεώνεται η δέσμευση των μερών στις επιδιώξεις του δικτύου και επιβεβαιώνεται η συνοχή του. Οι ίδιοι οι διεθνείς οργανισμοί αποτέλεσαν τη γραφειοκρατική αυτή δομή αναλαμβάνοντας, όχι μόνο το συντονισμό εξωγενών δικτύων, αλλά ακόμα και τη δημιουργία, στο πλαίσιο τους, εξειδικευμένων δικτύων για διάφορους τομείς αρμοδιότητάς τους, καθιστώντας με αυτό τον τρόπο τα εν λόγω δίκτυα σημαντικούς εταίρους.

Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας και, κυρίως, η εξάπλωση του διαδικτύου από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα συνέβαλε στην περαιτέρω καθιέρωση των δικτύων ως «υποκειμένων» του διεθνούς περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο, με δύο τρόπους. Από τη μία κατήργησε πολλούς από τους γεωγραφικούς περιορισμούς, φέρνοντας, κοντά άτομα και συλλογικότητες με κοινά ενδιαφέροντα και ανησυχίες, που χωρίς τον τεχνολογικό παράγοντα, θα ήταν

³⁸Robert O. Keohane, *International Relations Theory: Contributions of a Feminist Standpoint*, in *Millennium: Journal of International Studies* (1989), Vol. 18, No. 22, σελ. 245-253.

³⁹Nan Lin, *Building a Network Theory of Social Capital*, in *Connections* 22(1) (1999), INSNA, σελ. 28-51.

δύσκολο να συναντηθούν⁴⁰. Από την άλλη, διευκόλυνε την επικοινωνία, σε όλα τα επίπεδα. Από τα πιο πρακτικά, όπως ο χρόνος, που μπορούσε πλέον να είναι κοινός για όλους, μέχρι τα ουσιαστικότερα, όπως είναι η γεφύρωση πολιτισμικών διαφορών και η «κατεδάφιση» προκαταλήψεων, που πήγαζαν από την άγνοια για το διαφορετικό⁴¹. Με αυτό τον τρόπο, οι διεθνείς οργανισμοί ήταν σε θέση να αξιοποιήσουν ακόμα περισσότερο, τόσο τα δίκτυα που λειτουργούσαν εντός του πλαισίου τους, όσο και τα εξωγενή με τα οποία συνεργάζονταν.

Με δεδομένο πως απέχουμε σχεδόν τέσσερις δεκαετίες από την πρώτη διατύπωση της Θεωρίας των Δικτύων, η επιστήμη των διεθνών σχέσεων αναγνωρίζει πλέον την αυξημένη επιρροή που ασκούν τα δίκτυα στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον. Ωστόσο, μια σειρά από προβλήματα ανακύπτουν, αν προσπαθήσει κανείς να προσδώσει στη Θεωρία Δικτύων συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, που θα της εξασφαλίσουν μια θέση δίπλα σε «σταθερές» θεωρίες διεθνών σχέσεων, όπως, για παράδειγμα, ο Ρεαλισμός, ο Φιλελευθερισμός ή ο Μαρξισμός. Εν πρώτοις, δεν βασίζεται σε συγκεκριμένες αρχές, αντίθετα η ανάλυσή της γίνεται αποτελεσματικότερα με τη χρήση εμπειρικών εργαλείων⁴². Από την οπτική της Θεωρίας των Δικτύων, οι διεθνείς σχέσεις μπορούν να προσεγγιστούν περισσότερο ως ένα άθροισμα παραδειγμάτων προς διερεύνηση και ερμηνεία, παρά ως μια στατική επιστήμη, η οποία χρησιμοποιεί δεδομένα θεωρητικά εργαλεία. Αυτό, δε σημαίνει, ωστόσο, πως η Θεωρία Δικτύων απορρίπτει συλλήβδην τις παραδοσιακές θεωρήσεις, αλλά ενσωματώνει την οπτική, που αυτές προσφέρουν, στη μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων⁴³.

Η Θεωρία Δικτύων αποδεικνύεται εξαιρετικά χρήσιμη όταν καλείται να αξιολογήσει την επιρροή, που έχει η εμπλοκή ενός δικτύου σε ένα ζήτημα που, μέχρι εκείνο το σημείο αφορούσε διμερείς ή πολυμερείς διεθνείς σχέσεις. Μια διακρατική συμφωνία, που ματαιώνεται εξαιτίας αντιδράσεων περιβαλλοντικών οργανώσεων,

⁴⁰ Barry, *ό.π.*, σελ. 413-429.

⁴¹ Sophie Mutzel, *Networks as Culturally Constituted Processes – A Comparison of Relational Sociology and Actor – Network Theory*, in *Current Sociology* (2009), Vol. 57(6), σελ. 871-887.

⁴² Lin, *ό.π.*, σελ. 28-51.

⁴³ Barry, *ό.π.* σελ. 413-429.

αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για να καταδειχθούν οι συνέπειες της όλο και αυξανόμενης παρουσίας και επιρροής των δικτύων στο διεθνές περιβάλλον⁴⁴.

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να επισημανθεί πως το παραπάνω παράδειγμα δύναται να έχει και την αντίστροφη ανάγνωση. Οι παραδοσιακοί δρώντες του διεθνούς συστήματος συχνά αντιμετωπίζουν με καχυποψία την ανάπτυξη των δικτύων και προσπαθούν να θέτουν διακριτά όρια στις δυνατότητες επιρροής τους⁴⁵. Ειδικότερα όταν αντιμετωπίζουν δίκτυα των οποίων οι σκοποί άπτονται του πυρήνα κυβερνητικών επιλογών, καθώς είναι γεγονός ότι υπάρχουν και δικτυακές δομές οι οποίες δρουν περισσότερο ως ομάδες πίεσης για την προαγωγή συγκεκριμένων συμφερόντων ή επιδιώξεων⁴⁶. Η λειτουργία των συγκεκριμένων δικτυώσεων μένει συνήθως στο παρασκήνιο, καθώς δεν επιθυμούν τη δημοσιότητα και ασφαλώς τα εν λόγω δίκτυα δεν εμφανίστηκαν με αυτή τη μορφή τα τελευταία χρόνια, αλλά προϋπήρχαν της Θεωρίας των Δικτύων.

Από αυτή την άποψη, η εμφάνισή της Θεωρίας Δικτύων προσέφερε και τη δυνατότητα μιας εκ νέου ανάγνωσης μεγάλων ιστορικών γεγονότων. Η ιστορική έρευνα, αλλά και η επιστήμη των διεθνών σχέσεων μπορεί πλέον να εξετάσει την ύπαρξη αφανών ή φανερών δικτύων, που συνέβαλαν προς τη μία ή την άλλη τροπή της ιστορίας, λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη πως η σύγκληση συμφερόντων μεταξύ τυχαίων δρώντων δε διαμορφώνει κατ' ανάγκη δίκτυο, ούτε πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο⁴⁷. Το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης, για να έρθουμε σε ένα σύγχρονο παράδειγμα, παρά το γεγονός ότι συχνά εκφράζεται με κοινές, ακτιβιστικού χαρακτήρα δράσεις, περιλαμβάνει στους κόλπους του τόσο ετερόκλητα στοιχεία, που με μεγάλη δυσκολία θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί ως δίκτυο.

Συνεχίζοντας την παραπάνω συλλογιστική, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε πως τα δίκτυα στις διεθνείς σχέσεις διακρίνονται σε αυτά που ετεροπροσδιορίζονται απέναντι σε μία δεδομένη κατάσταση ή μία πολιτική, την οποία φιλοδοξούν να διαφοροποιήσουν ή να ανατρέψουν και σε αυτά, που αυτοπροσδιορίζονται από την

⁴⁴Jonathan Murdoch, *Ecologising Sociology: Actor – Network Theory Co – Construction and the Problem of Human Exemptionalism*, in *Sociology* (2001), Vol. 35, No. 1, σελ. 111-133.

⁴⁵ Keohane, *ό.π.*, σελ. 245-253.

⁴⁶Στο ίδιο, σελ. 245-253.

⁴⁷Στο ίδιο, σελ. 245-253.

επιδιώξή τους να εισάγουν νέα δεδομένα στο διεθνές περιβάλλον⁴⁸. Χωρίς απαραίτητα κάποια μορφή από τις δύο να είναι πιο αποτελεσματική, ένα δίκτυο του οποίου τα μέλη ενώνονται στη βάση κοινών αξιών και πεποιθήσεων εμφανίζει συνήθως μεγαλύτερη εσωτερική συνοχή.

Τα βασικά στοιχεία μέσα από τα οποία γίνεται η ανάλυση της λειτουργίας ενός δικτύου είναι η «κουλτούρα», δηλαδή τα κοινά χαρακτηριστικά, οι σκοποί των συνιστωσών του και η δομή του. Στο πρώτο σκέλος εντάσσονται οι αντιλήψεις, η επικοινωνία και οι δυναμικές, που διαμορφώνονται στις σχέσεις μεταξύ των μελών του δικτύου⁴⁹. Η έννοια της πολιτισμικής ταυτότητας απέκτησε όλο και μεγαλύτερη σημασία για τους θεωρητικούς των δικτύων, από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και έπειτα, καθώς άρχισε να υποστηρίζεται πιο έντονα η ιδέα πως η εμπειρική ανάλυση ενός δικτύου δε μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι ολοκληρωμένη αν παραγνωρίσουμε τους κοινωνιολογικούς παράγοντες οι οποίοι διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό τα χαρακτηριστικά του.

Ωστόσο, η δομή του δικτύου είναι εκείνη η παράμετρος που κυρίως καθορίζει τη θέση του στο διεθνές σύστημα, δεδομένου πως από αυτή εξαρτάται η δυνατότητά του να λειτουργεί αποτελεσματικά και να κάνει περισσότερο αισθητή την παρουσία του. Για τους στρουκτουραλιστές της Θεωρίας Δικτύων οι πολιτισμικοί παράγοντες και οι μεταξύ τους σχέσεις ενυπάρχουν και ενσωματώνονται στα δίκτυα, τα οποία, όμως, κινούνται εν πολλοίς αυτόνομα στο διεθνές περιβάλλον⁵⁰. Αυτό συμβαίνει γιατί ένα δίκτυο είναι εξ' ορισμού μια ετερογενής οντότητα ατόμων ή ενώσεων που κατά τη διαμόρφωσή του «αποκόβεται» ως ένα βαθμό από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτών. Υπό αυτό το πρίσμα τα δίκτυα μπορούν να σταθούν ως αυτόνομα υποκείμενα του διεθνούς συστήματος, με τον ίδιο τρόπο, που τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί θεωρούνται ανεξάρτητες οντότητες και όχι «άθροισμα» των πολιτών τους ή των μελών τους αντίστοιχα⁵¹.

⁴⁸Mutzel, *ό.π.* σελ. 871-887.

⁴⁹Στο ίδιο, σελ. 871-887.

⁵⁰Lin, *ό.π.* σελ. 28-51.

⁵¹Barry, *ό.π.* σελ. 413-429.

Εκείνο τελικά που θα κρίνει τον τρόπο με τον οποίο ένα δίκτυο θα διεκδικήσει την επιρροή του στο διεθνές σύστημα, είναι η επιτυχία της «μετάφρασης»⁵² των πολιτισμικών του καταβολών και των δομικών του χαρακτηριστικών σε συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες μπορούν να αναλυθούν μέσα από την εμπειρική παρατήρηση⁵³. Εξάλλου, η Θεωρία Δικτύων δε φιλοδοξεί απλά να αναγνωρίσει και να αξιολογήσει την ύπαρξη δικτυακού τύπου θεσμικών ή ανεπίσημων σχηματισμών στο διεθνές περιβάλλον, αλλά και να εντοπίσει τους δεσμούς, που καθιστούν το αθροιστικό αποτέλεσμα των δράσεων ανεξάρτητων μεταξύ τους οντοτήτων ως δικτυακή επιρροή στα γεγονότα και τις ιδέες⁵⁴.

Όσοι αμφισβητούν τη χρησιμότητα της Θεωρίας Δικτύων στις διεθνείς σχέσεις δεν αρνούνται, βέβαια την ύπαρξη των δικτύων ως παραγόντων με σημαντική παρουσία στο διεθνές περιβάλλον. Αμφισβητούν ωστόσο πως η ερμηνεία των εξελίξεων μπορεί να γίνεται μέσα από αυτή στη βάση μιας ολοκληρωμένης θεωρίας⁵⁵. Ούτε οι κλασικές θεωρίες, από την άλλη, είναι δυνατό να αποτελέσουν απόλυτα αναλυτικά εργαλεία, καθώς καμία πολιτική σε υπερεθνικό επίπεδο δεν είναι εύκολο να χαρακτηριστεί αποκλειστικά ρεαλιστική ή αποκλειστικά ιδεαλιστική⁵⁶. Ακόμη και αν οι βασικές αρχές των πολιτικών αποφάσεων μπορούν να αποδοθούν σε κάποια από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις, τα ατομικά κίνητρα ή η πιθανή απουσία ορθολογικής σκέψης εισάγουν στην τελική εξίσωση, σχεδόν πάντοτε, απρόβλεπτες μεταβλητές, που επηρεάζουν τα γεγονότα⁵⁷.

Επιπρόσθετα, το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα εμφανίστηκαν θεωρίες, όπως για παράδειγμα ο Τροποποιημένος Δομικός Ρεαλισμός, που ενσωματώνουν στη μελέτη των περιπτώσεων και τη δράση φορέων, όπως τα σύγχρονα δίκτυα, με τρόπο που οι κλασικές θεωρήσεις απέτυχαν να το κάνουν. Λόγω αυτής της εξέλιξης πολλοί επικριτές της Θεωρίας Δικτύων έσπευσαν να υποστηρίξουν ότι η αναγκαιότητα ύπαρξης μιας ξεχωριστής θεωρίας, που αποδίδει προτεραιότητα στα δίκτυα ως προς την ερμηνεία του διεθνούς συστήματος, τίθεται υπό αμφισβήτηση⁵⁸. Μια τέτοιου

⁵²Barry, *ό.π.* σελ. 413-429.

²⁸Στο ίδιο, σελ. 413-429.

⁵⁴Mutzel, *ό.π.*, σελ. 871-887.

⁵⁵Keohane, *ό.π.*, σελ. 245-253.

⁵⁶Murdoch, *ό.π.*, σελ. 111-133.

⁵⁷Keohane, *ό.π.*, σελ. 245-253.

⁵⁸Mutzel, *ό.π.*, σελ. 871-887.

είδους κριτική δεν είναι πάντοτε χωρίς λογικά ερείσματα. Εντούτοις, οι υπέρμαχοι της Θεωρίας Δικτύων, υποστηρίζουν πως, εάν οι κλασικές θεωρήσεις χρησιμοποιούνται για την κατανόηση και την πρόβλεψη συμπεριφορών, η εν λόγω Θεωρία μπορεί να εξηγήσει αποτελεσματικότερα την αλληλεπίδραση μεταξύ των δρώντων, ένα πλεονέκτημα που πηγάζει από τη διεπιστημονικότητά της, αφού αντλεί τα ερμηνευτικά της εργαλεία από την Κοινωνιολογία, τις Πολιτικές Επιστήμες και τις Διεθνείς Σχέσεις⁵⁹. Η χρήση των κατάλληλων κάθε φορά «εργαλείων» από το αντίστοιχο επιστημονικό πεδίο είναι σε θέση να παρέχει μια πιο πλουραλιστική ματιά στο διεθνές γίγνεσθαι.

Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε πως η Θεωρία Δικτύων, είτε ως αυτόνομη θεώρηση, είτε ως συστατικό μιας ευρύτερης προσέγγισης έχει αφήσει το στίγμα της στη μελέτη των διεθνών σχέσεων. Όπως, επίσης, αναφέρθηκε και σε προηγούμενο σημείο, η υιοθέτησή της μπορεί να προσφέρει μεθοδολογικά εργαλεία στη μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων, καθώς και χρήσιμα συμπεράσματα για την λειτουργία και τη δυναμική παρουσία των δικτύων στο έργο και τις δράσεις των διεθνών οργανισμών, ιδιαίτερα σε ευαίσθητους τομείς όπως ο πολιτισμός και η εκπαίδευση. Ειδικά ο Τομέας της Εκπαίδευσης, αποτέλεσε ιδιαίτερα πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη πληθώρας διεθνικών δικτύων, που στόχευαν στην άμεση ή και έμμεση συμμετοχή τους στη χάραξη, εφαρμογή και αξιολόγηση των εκάστοτε εκπαιδευτικών πολιτικών.

Για τη Θεωρία Δικτύων η εκπαίδευση έχει λάβει κατά τις τελευταίες δεκαετίες τη μορφή μιας δυναμικής παραγωγής και μεταφοράς γνώσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η νέα αυτή γνώση αποτελεί φορέα αλλαγής, αφού φέρνει στο προσκήνιο ομάδες πολιτών, που μέχρι πρότινος βίωναν τις συνέπειες του κοινωνικού αποκλεισμού. Τα δίκτυα, που άπτονται του τομέα της εκπαίδευσης συνδέονται με όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, από τις κατώτερες μέχρι και τις ανώτατες βαθμίδες της. Στις πρώτες εκφράζονται με μια σειρά από δράσεις κατά του αναλφαριθμητισμού, ιδιαίτερα σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, όπου οι πολίτες βιώνουν μαζικά το εν λόγω φαινόμενο. Στις ανώτατες βαθμίδες εντοπίζονται πολλά δίκτυα που προάγουν την

⁵⁹Lin, *ό.π.*, σελ. 28 – 51.

έρευνα μέσα από διεθνείς συνεργασίες πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων, επιστημονικών ιδρυμάτων, ακόμη και επιχειρήσεων.

Τα διεθνή δίκτυα στην εκπαίδευση μπορεί να είναι τοπικά, εθνικά, περιφερειακά ή και παγκόσμια. Οι δεσμοί μεταξύ τους δεν είναι πάντα ορατοί ή συνεχείς, καθώς μπορεί να «διακόπτονται» γεωγραφικά ή χρονικά. Εκείνο που δίνει το στίγμα τους είναι η μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Στις πιο πρόσφατες δημοσιεύσεις σχετικά με τη Θεωρία Δικτύων παρατηρούμε μια τάση των επιστημόνων να διαχωρίζουν το ανθρώπινο και μη ανθρώπινο κεφαλαίο των δικτύων⁶⁰. Το πρώτο, αναφέρεται στα άτομα, που δρουν ως μέλη του, υπηρετώντας τους σκοπούς και τις ιδέες του. Το δεύτερο, συνίσταται στον υλικό και άυλο εξοπλισμό. Και οι δύο μορφές κεφαλαίου ενυπάρχουν στο εσωτερικό κάθε δικτύου και είναι εξίσου απαραίτητες για την αποτελεσματική του λειτουργία⁶¹. Πολλώ δε μάλλον στον τομέα της εκπαίδευσης, όπου η ανάγκη για επαρκή τεχνικό εξοπλισμό, όπως βιβλία, υπολογιστές, βάσεις δεδομένων, γραφική ύλη είναι σαφώς μεγαλύτερη σε σύγκριση με άλλα θεματικά δίκτυα, που λειτουργούν περισσότερο ως δεξαμενές σκέψης.

Τι κρατάει, εντέλει, τους κρίκους ενός δικτύου για θέματα εκπαίδευσης ενωμένους σε τέτοιο βαθμό ώστε το δίκτυο αυτό να θεωρείται επιτυχημένο; Σύμφωνα με τον Law⁶² οι συνδετικοί κρίκοι είναι η ηγεσία, ο συντονισμός, οι συνεχείς διαπραγματεύσεις και οι δυνάμεις, που σχηματίζονται στο εσωτερικό του. Εξαιρετικά σημαντική είναι και η ισορροπία μεταξύ του τοπικού και του διευρυμένου γεωγραφικά στοιχείου. Όλα τα παραπάνω, μαζί με τους πόρους που είναι αναγκαίοι για την κινητοποίηση του έμφυχου και υλικού κεφαλαίου αποτελούν απαραίτητα συστατικά για ένα αποτελεσματικό εκπαιδευτικό δίκτυο.

Ακόμη ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον ζήτημα είναι το ποιός αποτελεί υποκείμενο και ποιός το αντικείμενο της δράσης στο εσωτερικό ενός δικτύου. Για παράδειγμα, οι δάσκαλοι σε ένα εκπαιδευτικό δίκτυο αποτελούν, χωρίς αμφιβολία, συστατικό του στοιχείου. Οι μαθητές, όμως, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται, επίσης, ως συστατικά μέρη ή ως εξωγενείς παράγοντες, στους οποίους το δίκτυο απευθύνεται; Έπειτα,

⁶⁰Lin, *ό.π.*, σελ. 28-51.

⁶¹Mutzel, *ό.π.*, σελ. 871-887.

⁶²John Law, *Actor – Network Theory and Material Semiotics*, in *The New Blackwell Companion to Social Theory* (2009), edited by Turner S. B., Blackwell Publishing, pp. 168-173.

υπάρχουν και πολλοί ενδιάμεσοι φορείς, κυρίως γραφειοκρατικού χαρακτήρα, οι οποίοι δρουν για λογαριασμό του δικτύου, αλλά δε σχετίζονται με το στενό πυρήνα της λειτουργίας του και των επιδιώξεών του⁶³. Με ποιο τρόπο θα πρέπει να αντιμετωπιστούν; Ενώ οι πρώτες προσεγγίσεις στη Θεωρία Δικτύων λάμβαναν σοβαρά υπόψη όλες αυτές τις διακρίσεις, τα τελευταία χρόνια, κυριαρχεί η τάση όλοι αυτοί οι παράγοντες να υπολογίζονται σε αυτό που συνολικά ονομάζεται «κεφάλαιο» του δικτύου⁶⁴.

Σύμφωνα με τους Fenwick και Edwards⁶⁵ ένα δίκτυο προκύπτει από τη συνένωση διάφορων παραγόντων, ανθρώπινων, υλικών και άυλων, που δρουν συντονισμένα για ένα κοινό σκοπό. Με τον τρόπο αυτό σχηματίζεται ο πρώτος κρίκος στην αλυσίδα του δικτύου, πάνω στον οποίο μπορούν στη συνέχεια να προστεθούν και άλλοι ή να δημιουργηθούν παράλληλα δίκτυα. Στην εκπαίδευση, περισσότερο ίσως από ότι σε άλλους τομείς, ο γεωγραφικός παράγοντας διατηρεί ακόμη εξέχοντα ρόλο, καθώς αντανακλά το κοινωνιολογικό υπόβαθρο των ανθρώπινων δρώντων και καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις μεταξύ τους σχέσεις. Αυτές οι σχέσεις επηρεάζονται σε εξίσου σημαντικό βαθμό και από την έννοια της «ισχύος».

Την έννοια της ισχύος, η οποία βρίσκει εφαρμογή στα δίκτυα του εκπαιδευτικού τομέα, η Θεωρία Δικτύων τη «δανείζεται» από τις κλασικές θεωρίες διεθνών σχέσεων⁶⁶. Η ισχύς μπορεί να αναφέρεται, είτε στην επιρροή συγκεκριμένων παραγόντων στο εσωτερικό του δικτύου, είτε στην επιρροή του ίδιου του δικτύου στο διεθνές περιβάλλον. Επί παραδείγματι, ένα εκπαιδευτικό ερευνητικό δίκτυο στο οποίο συμμετέχουν ορισμένα από τα πιο έγκριτα πανεπιστήμια του κόσμου έχει, αναμφίβολα, σημαντική ισχύ και επιρροή, τόσο στον διεθνή ακαδημαϊκό χώρο, όσο και στους ίδιους τους διεθνείς οργανισμούς, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την ιδιαίτερα ευαίσθητη αποστολή της διαχείρισης των παγκόσμιων εκπαιδευτικών ζητημάτων, όπως ο ΟΗΕ και η UNESCO.

⁶³Mutzel, *ό.π.*, 871-887.

⁶⁴Barry, *ό.π.*, σελ. 413-429.

⁶⁵Βλ. Tara Fenwick, Richard Edwards, *Actor – Network Theory in Education*, Routledge Publishing, 2010.

⁶⁶Keohane, *ό.π.*, σελ. 245-253.

Στο πλαίσιο της διεύρυνσης και εμβάθυνσης της παγκόσμιας διασύνδεσης, καθώς και της αύξησης της έντασης των παγκόσμιων αλληλεπιδράσεων μεταξύ κρατών, διεθνών οργανισμών, καθώς και δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, έχει αναπτυχθεί, με επίκεντρο τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ένα δίκτυο διεθνών και περιφερειακών θεσμών, με στόχο την συμμετοχή τους στη διαχείριση των παγκόσμιων υποθέσεων και προβλημάτων. Στην προσπάθεια για την εγκαθίδρυση μιας δίκαιης και ειρηνικής παγκόσμιας κοινότητας ο ΟΗΕ επικουρείται από μια σειρά εξειδικευμένων Ταμείων, Προγραμμάτων και Οργανισμών με σαφείς αρμοδιότητες και τομείς δράσης και κοινό στόχο την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων.

Η UNESCO, ο εξειδικευμένος Οργανισμός των ΗΕ για θέματα πολιτισμού, επιστήμης, εκπαίδευσης και επικοινωνίας, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα διεθνούς οργανισμού, που στο πλαίσιο της εκπλήρωσης της αποστολής του, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, έχει συμμετάσχει αλλά και συστήσει πληθώρα δικτύων με διεθνή και περιφερειακή εμβέλεια. Τα εν λόγω δίκτυα, στα οποία συμμετέχουν διακυβερνητικοί οργανισμοί, μη κυβερνητικές οργανώσεις, πανεπιστήμια, επιχειρήσεις, δήμοι, σχολικές μονάδες και ομάδες εμπειρογνομόνων, δρουν συμπληρωματικά στο έργο, που επιτελεί η Γραμματεία και τα επίσημα Όργανα της UNESCO, διευκολύνοντας τον Οργανισμό στην εκπλήρωση της σημαντικής αποστολής με την οποία είναι επιφορτισμένος, ήτοι την εγκαθίδρυση μιας ειρηνικής και δίκαιης κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΥΣΤΗΣΕΙ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ Η UNESCO ΣΤΟΥΣ ΠΕΝΤΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό, ήδη από την ίδρυσή του, λειτουργεί ως μέρος ενός ευρύτερου δικτύου διεθνών οργανισμών, ενώ ταυτόχρονα, προωθεί τη δημιουργία νέων δικτύων διεθνούς, διαπεριφερειακής και περιφερειακής εμβέλειας⁶⁷, στα οποία συμμετέχει πληθώρα κυβερνητικών, μη κυβερνητικών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Ορισμένα από τα δίκτυα του Οργανισμού αφορούν στην λειτουργία του, καθώς συμμετέχουν ενεργά στην προετοιμασία των εμβληματικών Προγραμμάτων, καθώς και στην κατάρτιση της Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής και του Προϋπολογισμού, ενώ τα λοιπά εξειδικευμένα δίκτυα συμμετέχουν στο κομμάτι των προτάσεων για τη χάραξη πολιτικών, καθώς και στην εφαρμογή και αξιολόγηση των Προγραμμάτων της UNESCO.

Η UNESCO είναι ο μόνος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που διαθέτει ένα διεθνές δίκτυο 199 Εθνικών Επιτροπών⁶⁸. Οι *Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO*, βάσει του Άρθρου 7 του *Καταστατικού* του Οργανισμού⁶⁹, είναι εθνικοί φορείς, που συστήνονται από τα κράτη μέλη, με σκοπό τη διάχυση των Προγραμμάτων και των Προτεραιοτήτων του, καθώς και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα, που αφορούν στην Εκπαίδευση, στον Πολιτισμό, την Επιστήμη και στην Επικοινωνία⁷⁰. Οι Εθνικές Επιτροπές λειτουργούν ως ένα διεθνές δίκτυο, καθώς δύνανται να προχωρούν σε συνέργειες για την προώθηση των Προγραμμάτων του Οργανισμού, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν και οι ίδιες δικτύωσεις, τόσο σε περιφερειακό, όσο σε εθνικό επίπεδο με κυβερνητικούς φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση, τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις⁷¹.

⁶⁷Michael Omolewa, *UNESCO as a Network*, *Pedagogica Historica International Journal of the History of Education* (Vol: 43 – Issue 2: Networking and the History of Education), 2007, σελ. 211-221.

⁶⁸UNESCO, *National Commissions*, <http://en.unesco.org/countries/national-commissions> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

⁶⁹UNESCO, *Basic Texts*, UNESCO, Paris 2012, σελ. 14 – 15.

⁷⁰Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Αρχική*, <https://unesco-hellas.org/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

⁷¹Παραδείγματα δικτύωσης με εθνικούς φορείς, τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και με Κυβερνητικούς Οργανισμούς στο Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Εταίροι*, <https://unesco-hellas.org/partners/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Επίσης, έχοντας ως στόχο την ενεργοποίηση και την ευαισθητοποίηση της Κοινωνίας των Πολιτών, η UNESCO διαμόρφωσε το *Δίκτυο των Ομίλων, Κέντρων και Ομοσπονδιών για την UNESCO (Clubs, Centres and Associations for UNESCO)*. Οι Όμιλοι και τα Κέντρα για την UNESCO είναι εθελοντικά σωματεία, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία διαχέουν τις αξίες του Οργανισμού σε τοπικό επίπεδο και αποτελούν πολύτιμους εταίρους του Οργανισμού. Συστήνονται, με τη σύμφωνη γνώμη των Εθνικών Επιτροπών UNESCO⁷² και εποπτεύονται από αυτές. Ο πρώτος Όμιλος συστάθηκε το 1947 στην Ιαπωνία⁷³. Σήμερα, ο Οργανισμός αριθμεί 4.000 Ομίλους και Κέντρα σε 100 κράτη μέλη. Οι Όμιλοι και τα Κέντρα για την UNESCO λειτουργούν ταυτόχρονα ως ένα επιμέρους δίκτυο των Εθνικών Επιτροπών για την UNESCO σε εθνικό επίπεδο, καθώς και ως ένα αυτόνομο διεθνές δίκτυο του Οργανισμού.

Επιπρόσθετα, η UNESCO έχει διαμορφώσει το διεθνές δίκτυο των *Περιφερειακών Γραφείων (Field Offices)*⁷⁴, το οποίο εκτείνεται και στις πέντε γεωγραφικές Περιφέρειες του Οργανισμού (Αφρική, Αραβικές Χώρες, Ασία και Ειρηνικός Ωκεανός, Ευρώπη και Βόρεια Αμερική, Λατινική Αμερική και Καραϊβική)⁷⁵ (βλ. Παράρτημα 2). Σήμερα, η UNESCO αριθμεί 64 Περιφερειακά Γραφεία (βλ. Παράρτημα 3), τα οποία συνεργάζονται σε καθημερινή βάση, τόσο με τα κράτη μέλη, όσο και με τις Εθνικές Επιτροπές της περιοχής αρμοδιότητάς τους, διαμορφώνοντας και υλοποιώντας περιφερειακές στρατηγικές⁷⁶, ενώ ταυτόχρονα προωθούν τη διαμόρφωση περαιτέρω δικτυώσεων με εθνικούς φορείς.

Παράλληλα, η UNESCO, θεωρώντας τα κοινοβούλια ως σημαντικούς εταίρους στην προώθηση της ειρήνης και της ανάπτυξης, δημιούργησε ένα *Δίκτυο*

⁷²UNESCO, *Clubs for UNESCO – A Practical Guide*, Sector for External Relations and Cooperation, Paris 2009, σελ. 17.

⁷³UNESCO, *Clubs, Centres and Associations for UNESCO*, <http://en.unesco.org/countries/associations-centres-and-clubs-unesco> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

⁷⁴UNESCO, *Field Offices*, <http://en.unesco.org/countries/field-offices> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

⁷⁵UNESCO, *UNESCO Regions*, <http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

⁷⁶UNESCO, *UNESCO Empowers its Field Offices*, <http://www.unesco.org/new/en/media-services/in-focus-articles/unesco-empowers-its-field-offices/> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

Κοινοβουλευτικών (*Parliamentarians Network*)⁷⁷. Το εν λόγω δίκτυο διαρθρώνεται σε τέσσερα επίπεδα, διεθνές, περιφερειακό, υπο-περιφερειακό και εθνικό. Ειδικότερα, η UNESCO υπέγραψε το 1997 συμφωνία με την *Δια – Κοινοβουλευτική Ένωση (Inter – Parliamentary Union)*, στην οποία συμμετέχουν Κοινοβούλια από 145 χώρες. Επίσης, έχει υπογράψει συμφωνίες με περιφερειακές ενώσεις κοινοβουλίων, όπως με την *Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (Parliamentary Assembly of the Council of Europe)*, με το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (European Parliament)*, καθώς και με την *Κοινοβουλευτική Ένωση της Αφρικής (African Parliamentary Union)*. Από το 2003, η UNESCO διαμόρφωσε το δίκτυο των Εθνικών Κοινοβουλίων, το οποίο δύναται να συνεργαστεί με τις περιφερειακές ενώσεις κοινοβουλίων, καθώς και με τις Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO. Στόχος του εν λόγω δικτύου είναι, τόσο η διασύνδεση των κοινοβουλίων με τους στόχους της UNESCO, όσο και η προώθησή τους μέσω εθνικών πολιτικών⁷⁸.

Τα προαναφερθέντα δίκτυα συστάθηκαν από πολύ νωρίς προκειμένου να συμβάλουν στην εκπλήρωση της αποστολής της UNESCO, μέσω της προώθησης του οράματος, της Στρατηγικής, καθώς και του συνόλου των Προτεραιοτήτων του Οργανισμού. Ταυτόχρονα, η UNESCO έχει διαμορφώσει και μια σειρά από σημαντικά δίκτυα για την προώθηση την υλοποίησή και αξιολόγησή συγκεκριμένων Προγραμμάτων σε κάθε έναν τομέα της αρμοδιότητάς της.

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του τομέα των Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών έχουν συσταθεί, μεταξύ άλλων, δύο σημαντικά δίκτυα πόλεων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της *Στρατηγικής για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού, των Διακρίσεων, της Ξενοφοβίας και της Αδιαλλαξίας (Integrated Strategy to Combat Racism, Discrimination, Xenophobia and Intolerance)*⁷⁹, η UNESCO δημιούργησε τον Μάρτιο του 2004, τη *Διεθνή Συμμαχία των Πόλεων κατά του Ρατσισμού (International Coalition of Cities Against Racism)*⁸⁰. Στόχος του δικτύου πόλεων είναι

⁷⁷UNESCO, *Guide to UNESCO's Partnership with Parliamentarians – For National Commissions for UNESCO and their partners*, Sector for External Relations and Co-operation, Paris 2002, σελ. 2.

⁷⁸UNESCO, *Partnership with Parliamentarians*, Sector for External Relations and Cooperation, Paris, σελ. 1.

⁷⁹UNESCO, *Integrated Strategy*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/strategy/> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

⁸⁰UNESCO, *International Coalition of Cities Against Racism – Examples of Good Practices*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/good-practices/> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

η ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των διακρίσεων και της ξενοφοβίας.

Στο πλαίσιο του εν λόγω δικτύου έχουν δημιουργηθεί περιφερειακά δίκτυα στην Αφρική, στα Αραβικά κράτη, στην Ασία, στον Ειρηνικό, στην Ευρώπη, στη Λατινική Αμερική, στην Καραϊβική και στη Βόρεια Αμερική. Κάθε περιφερειακό δίκτυο έχει μια *Επικεφαλής Πόλη (Lead City)* και ένα *Σχέδιο Δράσης Δέκα Σημείων (Ten-Point Plan of Action)*. Τα Δέκα Σημεία Δράσης είναι ένα κείμενο με δέκα στόχους, τους οποίους τα δίκτυα πόλεων δεσμεύονται να ενσωματώσουν στις πολιτικές τους, καθώς και να τους εφαρμόσουν⁸¹. Στην Ευρώπη διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια της *4ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης των Πόλεων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα* (Δεκέμβριος 2004), το δίκτυο *Ευρωπαϊκή Συμμαχία Πόλεων κατά του Ρατσισμού (European Coalition of Cities Against Racism)*. Μέχρι το 2016 είχαν προσχωρήσει σε αυτό 121 δήμοι από 24 ευρωπαϊκές χώρες⁸². Από πλευράς Ελλάδας στο εν λόγω δίκτυο συμμετέχει ο δήμος Σερρών.

Στο πλαίσιο του τομέα του Πολιτισμού η UNESCO έχει θεσπίσει, μεταξύ άλλων, το δίκτυο *Δημιουργικών Πόλεων (Creative Cities Network)*. Το εν λόγω δίκτυο δημιουργήθηκε το 2004 με στόχο τη συνεργασία των πόλεων οι οποίες, μέσω της δημιουργικότητας και της ανάπτυξης των πολιτιστικών βιομηχανιών τους, προσπαθούν να γίνουν βιώσιμες. Το δίκτυο προωθεί συγκεκριμένες θεματικές, όπως οι Λαϊκές Τέχνες, ο Σχεδιασμός, ο Κινηματογράφος, η Γαστρονομία, η Λογοτεχνία, η Μουσική, καθώς και τα πολυμέσα. Σήμερα συμμετέχουν στο δίκτυο *Δημιουργικών Πόλεων* 180 πόλεις από 72 χώρες⁸³.

Επίσης, ο Διεθνής Οργανισμός στο πλαίσιο του Δικτύου *Πρέσβων Καλής Θελήσεως*, που έχει δημιουργήσει, έχει συστήσει ένα εξειδικευμένο δίκτυο *Πρέσβων Καλής Θελήσεως* για τον τομέα του Πολιτισμού (*UNESCO's Goodwill Ambassadors*

⁸¹UNESCO, *International Coalition of Cities against Racism*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/> (ανάκτηση στις 22 Φεβρουαρίου 2017).

⁸² UNESCO, *European Coalition of Cities Against Racism*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/eccar/> (ανάκτηση στις 22 Φεβρουαρίου 2017).

⁸³UNESCO, *Creative Cities Network*, <http://en.unesco.org/creative-cities/home> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

for Culture). Στο εν λόγω δίκτυο συμμετέχουν διακεκριμένες προσωπικότητες από το χώρο των γραμμάτων, της πολιτικής, των επιχειρήσεων και του θεάματος. Οι Πρέσβεις Καλής Θελήσεως, αν και προέρχονται από διαφορετικούς επαγγελματικούς χώρους, μοιράζονται ένα κοινό όραμα και έχουν ως κοινό στόχο να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη για τις αξίες και τις προτεραιότητες της UNESCO στον τομέα του Πολιτισμού. Για να το πετύχουν αυτό χρησιμοποιούν την αναγνωρισιμότητά τους, καθώς και την προνομιακή τους θέση απέναντι στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, προκειμένου να μεταφέρουν το μήνυμα της UNESCO για τον Πολιτισμό. Στις εν λόγω προσωπικότητες συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, η πρώην Πρόεδρος της Ισλανδίας Vigdís Finnbogadóttir, ο Γεωργιανός ζωγράφος Zurab Tsereteli, καθώς και ο Τούρκος μουσικός Omer Zülfü Livaneli⁸⁴.

Όσον αφορά στις Φυσικές Επιστήμες η UNESCO έχει διαμορφώσει μια σειρά από δίκτυα στο πλαίσιο του Προγράμματος *Άνθρωπος και Βιόσφαιρα* (Man and the Biosphere - MAB). Το εν λόγω Πρόγραμμα, το οποίο εγκαινιάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970, έχει ως στόχο, τη βελτίωση της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον, μέσω της έρευνας και της ανάπτυξης δεξιοτήτων. Το Πρόγραμμα MAB έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα, καθώς συνδυάζει τόσο τις Φυσικές και Κοινωνικές επιστήμες, όσο την Οικονομική επιστήμη και την Εκπαίδευση για τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης των ανθρώπων, καθώς και τη διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας. Για την επίτευξη των εν λόγω στόχων το Πρόγραμμα έχει συστήσει το *Παγκόσμιο Δίκτυο Αποθεμάτων της Βιόσφαιρας* (*World Network of Biosphere Reserves*), το οποίο αποτελεί ένα «όχημα» για την προώθηση της έρευνας και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας ως προς την κατάρτιση προτάσεων και τη λήψη αποφάσεων. Σήμερα, το Δίκτυο περιλαμβάνει 669 τοποθεσίες σε 120 χώρες⁸⁵ (βλ. Παράρτημα 4).

Επίσης, στο πλαίσιο του Προγράμματος MAB, ο Διεθνής Οργανισμός έχει συστήσει τόσο Περιφερειακά Δίκτυα, ανά γεωγραφική του περιφέρεια (*AfriMAB*, *IberoMAB*, *EuroMAB*, *ArabMAB*, *AsiaMAB*), όσο και Διαπεριφερειακά Δίκτυα, όπως

⁸⁴UNESCO, *UNESCO Goodwill Ambassadors for Culture*, <http://www.unesco.org/new/en/culture/communities/networks/unesco-goodwill-ambassadors-for-culture/> (ανάκτηση στις 16 Μαρτίου 2017).

⁸⁵UNESCO, *Man and Biosphere Programme*, <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

το *East Atlantic Biosphere Reserve Network*, καθώς και επτά διαφορετικά Θεματικά Δίκτυα για το οικοσύστημα (*Mountains, World Network of Island and Coastal Biosphere Reserves, Tropical Forests, Drylands, Urban Areas, Savannahs, Agro - ecosystems*). Μέσω των παραπάνω δικτύων που εξειδικεύονται σε συγκεκριμένες περιφέρειες και θεματικές, η UNESCO προσβλέπει στην προώθηση των στόχων του Προγράμματος σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, στη διαμόρφωση συνεργειών, καθώς και στην ανταλλαγή πληροφοριών και καλών πρακτικών⁸⁶.

Στο πλαίσιο του Τομέα της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας, η UNESCO έχει διαμορφώσει ένα δίκτυο συνεργατών για την υλοποίηση Προγραμμάτων με έμφαση στη θεματική της Ελευθερίας της Έκφρασης. Ειδικότερα, ο Οργανισμός, στην προσπάθειά του να προωθήσει το αναφαίρετο δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου, καθώς και να εξαλείψει τις επιθέσεις κατά δημοσιογράφων παγκοσμίως, συνεργάζεται με μια σειρά από φορείς, οι οποίοι προωθούν τις παραπάνω προτεραιότητες σε χώρες από όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες του Οργανισμού.

Για το λόγο αυτό η UNESCO έχει διαμορφώσει μια ειδική πλατφόρμα στην επίσημη ιστοσελίδα της, στην οποία παραθέτει, τόσο τα Προγράμματα και τις χώρες στις οποίες υλοποιούνται, όσο και τους εταίρους του Διεθνούς Οργανισμού που συμμετέχουν στην υλοποίησή τους. Η ανάρτηση των παραπάνω πληροφοριών στην ειδικά διαμορφωμένη πλατφόρμα, επιτρέπει αφενός στα μέλη του δικτύου να πραγματοποιήσουν συνέργειες και αφετέρου σε νέους φορείς να ενταχθούν σε αυτό, επεκτείνοντας την εμβέλεια των Προγραμμάτων σε άλλες χώρες και γεωγραφικές περιφέρειες⁸⁷.

Ο τομέας της Εκπαίδευσης, που αποτελεί το σημαντικότερο πεδίο δράσης της UNESCO, καθώς είναι ο *Ηγετικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (Lead UN Agency)* για την προώθησή της σε διεθνές επίπεδο⁸⁸, φαίνεται να κατέχει τη μερίδα του λέοντος και όσον αφορά στη δημιουργία διεθνών και περιφερειακών δικτύων. Θεωρώντας την εκπαίδευση ως εργαλείο κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, ο

⁸⁶UNESCO, *MAB Networks*, <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/networks/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

⁸⁷UNESCO, *Working with Development Partners to Promote Freedom of Expression*, <https://en.unesco.org/partnerships/foe/> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

⁸⁸UNESCO, *Mission*, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/mission/> (ανάκτηση στις 20 Φεβρουαρίου 2017).

Οργανισμός στην προσπάθειά του να προωθήσει στοχευμένα και σε ευρύ φάσμα της εκπαιδευτικές προτεραιότητές του, καθώς και να υλοποιήσει πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στράφηκε στη δημιουργία σημαντικών διεθνών και περιφερειακών δικτύων με σημαντικούς εταίρους.

Οι πρωτοβουλίες του Διεθνούς Οργανισμού για την Εκπαίδευση εντάσσονται υπό τη γενικότερη την ομπρέλα του Προγράμματος *Εκπαίδευση για Όλους (Education for All)*⁸⁹. Μέσω του εν λόγω Προγράμματος ο Διεθνής Οργανισμός προωθεί την ίση πρόσβαση, ανδρών και γυναικών, σε ποιοτική εκπαίδευση όλων των βαθμίδων, ενώ παράλληλα επικουρεί τα κράτη – μέλη προκειμένου να αναβαθμίσουν α) τα εκπαιδευτικά τους συστήματα σε όλα τα επίπεδα, από την προσχολική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση και β) όλες τις μορφές παρεχόμενης εκπαίδευσης, τυπική, άτυπη και μη – τυπική⁹⁰. Μέσω της σύστασης και της λειτουργίας δικτύων η UNESCO προωθεί την Εκπαίδευση σε διεθνές επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα παρέχει στα κράτη μέλη της την κατάλληλη τεχνογνωσία για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών τους συστημάτων, καθώς και την απαραίτητη τεχνική υποστήριξη, προκειμένου να προσφέρουν ποιοτική εκπαίδευση σε όλους.

Το πρώτο δίκτυο, που θέσπισε η UNESCO στον τομέα της Εκπαίδευσης είναι το παγκόσμιο *Δίκτυο Συνεργαζομένων Σχολείων UNESCO (UNESCO Associated School Project Network - ASPnet)*⁹¹. Το εν λόγω Δίκτυο συστάθηκε το 1953 και σήμερα αριθμεί παγκοσμίως 10.000 σχολεία προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε 180 κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού⁹². Από την Ελλάδα σήμερα συμμετέχουν στο Δίκτυο 150 σχολεία όλων των βαθμίδων από όλη την επικράτεια. Το Δίκτυο Σχολείων συντονίζεται σε παγκόσμιο επίπεδο από τον διεθνή Οργανισμό μέσω του *Συντονιστή του Δικτύου ASPnet*, ενώ σε επίπεδο κράτους μέλους από τον *Εθνικό Συντονιστή*. Οι Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO σε

⁸⁹Περισσότερες πληροφορίες για το Πρόγραμμα «Εκπαίδευση για Όλους» στο UNESCO, *Education for All Movement*, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

⁹⁰UNESCO, *Lifelong Learning Systems*, <http://en.unesco.org/themes/lifelong-learning-systems> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

⁹¹UNESCO, *The UNESCO Associated Schools Project Network*, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

⁹²UNESCO, *Strategy*, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/about-us/strategy/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

συνεργασία με τα Υπουργεία Παιδείας των κρατών μελών δύνανται να διαμορφώσουν ένα εθνικό δίκτυο σχολείων, που δεσμεύεται να προωθήσει τις προτεραιότητες του Διεθνούς Οργανισμού, καθώς και να συμβάλει στη διάχυση πληροφοριών εντός της μαθητικής κοινότητας για τη δράση και το ρόλο του Οργανισμού.

Οι άξονες στους οποίους βασίζεται το εν λόγω Πρόγραμμα είναι η δημιουργικότητα, η διδασκαλία και η εκμάθηση, καθώς και η αλληλεπίδραση⁹³. Ειδικότερα, στόχος του εν λόγω Δικτύου είναι η προώθηση της τυπικής και μη τυπικής μάθησης, η κατάρτιση των καθηγητών, καθώς και η ευαισθητοποίηση των μαθητών για την Αειφόρο Ανάπτυξη, την Ειρήνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, για την αξία του Διαπολιτισμικού Διαλόγου και τους στόχους και το ρόλο των Ηνωμένων Εθνών. Τα σχολεία που έχουν ενταχθεί στο εν λόγω Δίκτυο αποτελούν φορείς των αξιών του Διεθνούς Οργανισμού τους οποίους προωθούν στην μαθητική κοινότητα, δρώντας πολλαπλασιαστικά (*multiplier effect*), αναπτύσσοντας καινοτόμο εκπαιδευτικό υλικό και υιοθετώντας πρωτοποριακές μεθόδους διδασκαλίας. Επίσης, τα εν λόγω σχολεία δύνανται να συνεργαστούν με άλλα σχολεία ενταγμένα στο Δίκτυο ASPnet, εντός και εκτός συνόρων, καθώς και να δημιουργήσουν τα δικά τους δίκτυα εταίρων για την υλοποίηση των κοινών Προγραμμάτων⁹⁴.

Στο πλαίσιο της θεματικής *Συστήματα Διά Βίου Μάθησης*, η UNESCO συμμετέχει σε Δίκτυα προκειμένου να υποστηρίξει Προγράμματα, που ενισχύουν όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Το Πρόγραμμα *Πρώιμη Παιδική Φροντίδα και Εκπαίδευση (Early Childhood Care and Education, ECCE)* έχει ως στόχο μία ολιστική προσέγγιση της ανάπτυξης των παιδιών από τη γέννησή τους μέχρι τα οκτώ τους χρόνια. Ειδικότερα, η UNESCO, μέσω του εν λόγω Προγράμματος, δε στοχεύει μόνο στην προετοιμασία των παιδιών για το σχολείο, αλλά στην ολιστική ανάπτυξη των κοινωνικών, συναισθηματικών, γνωστικών, συναισθηματικών και σωματικών αναγκών τους, προκειμένου να οικοδομηθεί ένα σταθερό θεμέλιο για τη διά βίου

⁹³UNESCO Associated Schools Project Network, *About the network*, https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/About_the_network.aspx (ανάκτηση στις 10 Ιανουαρίου 2017).

⁹⁴UNESCO Associated Schools Project Network, *Membership*, <https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/Membership.aspx> (ανάκτηση στις 10 Ιανουαρίου 2017).

μάθηση και την προσωπική τους ανάπτυξη και ευημερία καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους⁹⁵.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το εν λόγω Πρόγραμμα προωθεί ταυτόχρονα την ισότητα των δύο φύλων, την κοινωνική συνοχή, καθώς και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού των κρατών μελών, καθώς απευθύνεται και σε μειονεκτούντα παιδιά, όπως παιδιά μεταναστών, προσφύγων ή εθνικών μειονοτήτων. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου η UNESCO συνεργάζεται με ένα ευρύ δίκτυο εταίρων που περιλαμβάνει, εκτός από τις κυβερνήσεις των κρατών - μελών, ένα πλήθος φορέων, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η UNICEF και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας⁹⁶. Επίσης, συνεργάζεται με περιφερειακά δίκτυα, όπως το *Περιφερειακό Δίκτυο Ασίας-Ειρηνικού για την Πρώιμη Παιδική Ηλικία (Asia Pacific Regional Network for Early Childhood)*⁹⁷, καθώς και δίκτυα δασκάλων, όπως το παγκόσμιο δίκτυο *Διεθνής Εκπαίδευση (Education International)*, στο οποίο συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, και δάσκαλοι προσχολικής ηλικίας⁹⁸.

Για την UNESCO, οι δάσκαλοι έχουν επιφορτιστεί με τον σημαντικότερο ρόλο ως προς την παροχή της ποιοτικής Εκπαίδευσης. Ακριβώς επειδή αποτελούν προστιθέμενη αξία για την προώθηση των εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Οργανισμού, η UNESCO έχει προσχωρήσει σε ένα παγκόσμιο δίκτυο με τίτλο *Διεθνής Ομάδα Εργασίας για τους Δασκάλους με Στόχο την Εκπαίδευση ως το 2030 (International Task Force on Teachers for Education 2030)*, στο οποίο συμμετέχουν ως μέλη σημαντικοί εταίροι, μεταξύ αυτών η Ευρωπαϊκή Ένωση, Μεμονωμένες Χώρες, Διεθνείς Μη – Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί, Διμερείς και Πολυμερείς Διεθνείς Αναπτυξιακοί Οργανισμοί, ο Ιδιωτικός Τομέας και Διακυβερνητικοί Οργανισμοί⁹⁹.

⁹⁵UNESCO, *Early Child and Care Education*, <http://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education> (ανάκτηση στις 19 Μαρτίου 2017).

⁹⁶UNESCO, *Partners for early childhood care and education*, <https://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education/partners> (ανάκτηση στις 19 Μαρτίου 2017).

⁹⁷Asia Pacific Regional Network on Early Childhood, *About us*, <http://www.arnec.net/about-us/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

⁹⁸Education International, *About Education International*, https://www.ei-ie.org/en/detail_page/4350/about-ei (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

⁹⁹International Task Force on Teachers for Education 2030, *Members*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/how-we-work/members3> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Βασικός στόχος του εν λόγω δικτύου είναι ο συντονισμός των διεθνών προσπάθειών για τη διαμόρφωση καταρτισμένων εκπαιδευτικών, που θα έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν τους στόχους του Προγράμματος *Εκπαίδευση για Όλους*¹⁰⁰.

Μεταξύ των δράσεων του συγκαταλέγονται οι εξής:

- η ετήσια διοργάνωση της *Εβδομάδας Παγκόσμιας Δράσης* η οποία απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς από όλο τον κόσμο¹⁰¹,
- η διοργάνωση *Ημερίδας* στα κεντρικά γραφεία της UNESCO στο Παρίσι, στο πλαίσιο της *Παγκόσμιας Ημέρας Εκπαιδευτικών*, με στόχο την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών¹⁰²,
- η δημιουργία ενός *Διαδικτυακού Δικτύου (e – Networking)*, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα στα μέλη του να ανταλλάσσουν γνώσεις, ιδέες, εμπειρίες και καλές πρακτικές¹⁰³.

Το 2012, το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO, δημιούργησε το *Παγκόσμιο Δίκτυο Πόλεων Μάθησης (UNESCO Global Network of Learning Cities)*¹⁰⁴. Στόχοι του νεοσύστατου Δικτύου είναι οι εξής: α) η προώθηση μιας κουλτούρας δια βίου μάθησης, β) η ανάπτυξη διαλόγου και συνεργειών και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών, γ) η αξιοποίηση και διεύρυνση των δεξιοτήτων των πολιτών, δ) η εξωστρέφεια και η οικονομική ενδυνάμωση των μελών του Δικτύου, ε) η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, στ) η ενίσχυση της συμμετοχικής μάθησης σε όλες τις βαθμίδες, ζ) η αξιοποίηση των γνώσεων της οικογένειας και των τοπικών κοινοτήτων, η) η προώθηση της επιμόρφωσης και της κατάρτισης των εργαζομένων, θ) η διεύρυνση της χρήσης σύγχρονων τεχνολογιών

¹⁰⁰International Task Force on Teachers for Education 2030, *Our Mission*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/our-mission/our-mission> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

¹⁰¹International Task Force on Teachers for Education 2030, *Global Action Week*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/global-action-week> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

¹⁰²International Task Force on Teachers for Education 2030, *World Teacher's Day*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/world-teachers-day> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

¹⁰³International Task Force on Teachers for Education 2030, *E – Networking*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/e-networking> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

¹⁰⁴UNESCO Institute of Lifelong Learning, *UNESCO Global Network of Learning Cities*, <http://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

μάθησης και ι) η προώθηση της ποιότητας και της αριστείας στη μάθηση¹⁰⁵. Μέχρι σήμερα στο εν λόγω Δίκτυο έχουν ενταχθεί έντεκα ελληνικοί δήμοι (Αθήνα, Ελευσίνα, Άλιμος, Ηράκλειο Κρήτης, Κορδελιό – Εύοσμος, Λάρισα, Πυλαία – Χορτιάτης, Σάμος, Σέρρες, Τρίκαλα, Βόλος)¹⁰⁶.

Επίσης, η UNESCO, προωθώντας την Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, έχει διαμορφώσει το *Διεθνές Κέντρο UNESCO - UNEVOC για την Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση*. Το εν λόγω Κέντρο αποτελεί ένα διεθνές δίκτυο, το οποίο, έχοντας ως στόχο να αναπτύξει και να βελτιώσει τις τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητες των νέων και των ενηλίκων, συνδράμει τα κράτη – μέλη του Οργανισμού, προκειμένου να βελτιώσουν τα συστήματα Τεχνικής και Επαγγελματικής Κατάρτισης τα οποία ήδη διαθέτουν, ενώ παράλληλα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης ως προς τη συμβολή της διά βίου μάθησης στην αγορά εργασίας¹⁰⁷.

Για τη λειτουργία του εν λόγω Κέντρου ο Διεθνής Οργανισμός συνεργάζεται με εταίρους με εμβέλεια δράσης σε διεθνές επίπεδο (World Bank, United Nations Training and Research, International Labour Organization κ.α.), με άλλα δίκτυα (Network for Policy, Research, Review and Advice on Education and Training, International Network on Innovative Apprenticeship κ.α.), με περιφερειακά γραφεία της UNESCO σε όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες, καθώς και με πληθώρα Διακυβερνητικών Οργανισμών (UNESCO Regional Bureau for Education in Africa, UNESCO Regional Bureau for Education in the Arab States, European Centre for the Development of Vocational Training, European Forum of Technical and Vocational Education and Training κ.α.)¹⁰⁸.

Παρά το γεγονός ότι τα προαναφερθέντα δίκτυα αποτελούν όλα πολύ σημαντικά «οχήματα» του Οργανισμού για την εκπλήρωση της αποστολής του,

¹⁰⁵ UNESCO Institute for Lifelong Learning, *UNESCO Global Network of Learning Cities – Guiding Documents*, UNESCO Institute for Lifelong Learning, Hamburg 2015, σελ. 6-8.

¹⁰⁶ UNESCO Institute for Lifelong Learning, *Members of the UNESCO Global Network of Learning Cities – Greece*, <http://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/members> (ανάκτηση στις 2 Νοεμβρίου 2017).

¹⁰⁷ UNESCO, *Who we are – our mission*, <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=whoweare> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

¹⁰⁸ UNEVOC, *Our partners*, http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=page_our_partners (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

κορωνίδα των δικτύων, που λειτουργούν στο πλαίσιο του αποτελεί το δίκτυο Πανεπιστημιακών Εδρών UNESCO (*UNESCO Chairs Programme*)¹⁰⁹. Θεωρώντας την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ως το κλειδί για την ανάπτυξη των Κοινωνιών της Γνώσης, η UNESCO θέσπισε το 1992 το Πρόγραμμα των *Εδρών UNESCO* στο οποίο ο Οργανισμός έχει «επενδύσει» σημαντικά. Βασικοί στόχοι του εν λόγω Προγράμματος είναι η προώθηση της έρευνας, η υλοποίηση και η διάχυση καινοτόμων δράσεων, καθώς και η οικοδόμηση Πανεπιστημιακών Δικτύων¹¹⁰. Η διαπανεπιστημιακή συνεργασία επιτυγχάνεται, μέσω του Προγράμματος *Δικτύωσης των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (University Twinning and Networking Program / UNESCO Chairs Program)*¹¹¹. Πρόσφατα, κατά την 39^η Γενική Διάσκεψη της UNESCO, εορτάστηκε η 25^η επέτειος του εν λόγω Προγράμματος και επιβεβαιώθηκε με τον πιο σαφή τρόπο, τόσο η επιτυχημένη του πορεία για περισσότερες από δύο δεκαετίες, όσο και η διαχρονική συμβολή του στην επίτευξη των στόχων και την υλοποίηση των προγραμμάτων της UNESCO.

Ως το πλέον επιτυχημένο δίκτυο του διεθνούς Οργανισμού, το Πρόγραμμα Εδρών και Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO αξίζει να περιγραφεί και να αναλυθεί λεπτομερώς, καθώς τόσο ο τρόπος λειτουργίας του, όσο και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή, μπορούν να οδηγήσουν σε χρήσιμα συμπεράσματα για τη δράση και το ρόλο των δικτύων στο πλαίσιο των διεθνών Οργανισμών.

¹⁰⁹UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

¹¹⁰Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Έδρες UNESCO*, <http://unesco-hellas.org/ekpaideusi/edres-unesco/> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

¹¹¹UNESCO, *UNITWIN / UNESCO Chairs Programme*, <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΔΡΩΝ & ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ UNESCO/ UNITWIN

Το Δίκτυο των Πανεπιστημιακών *Εδρών UNESCO (UNESCO Chairs)* δημιουργήθηκε το 1992¹¹², κατόπιν της έγκρισης του σχετικού ψηφίσματος από την 26^η Γενική Διάσκεψη του Οργανισμού (1991)¹¹³. Το εν λόγω Πρόγραμμα προέβλεπε, τόσο την ίδρυση ενός δικτύου πανεπιστημιακών Εδρών από έγκριτα ακαδημαϊκά ιδρύματα, όσο και την προώθηση σε διεθνές επίπεδο των πανεπιστημιακών αδελφοποιήσεων και δικτυώσεων (*University Twinning and Networking – UNITWIN*)¹¹⁴.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση της Γενικής Διάσκεψης, οι εν λόγω Έδρες θα λειτουργούσαν μεν εντός των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, υπό την ευθύνη τους, ωστόσο ο τίτλος τους, καθώς και η έγκριση τόσο για την ίδρυση, όσο και για τη συνέχιση της λειτουργίας τους θα αποτελούσε αποκλειστική αρμοδιότητα της UNESCO. Οι θεματικές των Εδρών και των Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO θα έπρεπε να βρίσκονται σε απόλυτη συνάφεια με τους τομείς αρμοδιότητας του Οργανισμού, ενώ ταυτόχρονα θα διέπονταν από τις αρχές της διεπιστημονικότητας και της διαθεματικότητας. Επίσης, το εν λόγω Πρόγραμμα θα προσέφερε ευελιξία σε θέματα οργάνωσης και χρηματοδότησης των Εδρών, δίνοντας με αυτό τον τρόπο τη δυνατότητα στα πανεπιστημιακά ιδρύματα να προσαρμόζουν τη λειτουργία της εκάστοτε Έδρας UNESCO στις ιδιαίτερες διοικητικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, καθώς και στις εκπαιδευτικές ανάγκες που χαρακτηρίζουν τις χώρες στις οποίες εδρεύουν¹¹⁵.

Στόχος του Προγράμματος Εδρών και Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO θα ήταν η διάχυση της γνώσης, η προώθηση της κατάρτισης, της έρευνας και της κινητικότητας των ακαδημαϊκών, ενώ ταυτόχρονα το Πρόγραμμα θα αποτελούσε μία πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών. Για την

¹¹²UNESCO, *UNESCO Chairs UNITWIN – Selected Documents and Publications*, World Conference on Higher Education, Paris, 1998, § 2.

¹¹³UNESCO, *Records of the General Conference – Resolutions Volume 1 (26C/ Resolution 3.1)*, UNESCO, Paris 1991, σελ. 33.

¹¹⁴UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

¹¹⁵UNESCO, *Policy Paper for Change and Development in Higher Education*, UNESCO, Paris 1995, σελ. 11.

αποτελεσματική υλοποίηση των παραπάνω, προβλεπόταν ότι οι Έδρες UNESCO θα συνεργάζονταν, τόσο με τη Γραμματεία της UNESCO, όσο και με τα Περιφερειακά Γραφεία, τα Ινστιτούτα και τα Κέντρα Κατηγορίας II του Οργανισμού. Οι Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO θα είχαν κεντρικό ρόλο, τόσο στην προώθηση του Προγράμματος σε εθνικό επίπεδο, όσο και στην υλοποίηση και αξιολόγησή του.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο της UNESCO, βασικό διοικητικό όργανο του Οργανισμού, κατά την 176^η συνεδρίασή του τον Απρίλιο του 2007, αποφάσισε την υιοθέτηση μίας νέας Στρατηγικής για το Πρόγραμμα *UNITWIN / Έδρες UNESCO*¹¹⁶. Ειδικότερα, η εν λόγω Στρατηγική προσδιόρισε το διττό ρόλο των Εδρών και των Πανεπιστημιακών Δικτύων ως «δεξαμενών σκέψευς» για την έρευνα και τη διαμόρφωση πολιτικών, καθώς και ως «γεφυρωποιών» μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών κοινωνιών¹¹⁷. Επίσης, εναρμόνισε τους στόχους των Εδρών και Πανεπιστημιακών Δικτύων της UNESCO με τη *Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική της UNESCO για τα έτη 2008 – 2013*¹¹⁸ (σήμερα, το Πρόγραμμα βασίζεται στη *Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική της UNESCO για τα έτη 2014 - 2021*¹¹⁹). Επιπρόσθετα, τόνισε την ανάγκη για ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των Εδρών UNESCO Βορρά – Νότου, Νότου – Νότου και Βορρά – Νότου – Νότου¹²⁰, για τη δημιουργία νέων δικτύων και συνεργασιών, καθώς και για τη συγκρότηση πόλων αριστείας και καινοτομίας σε διαπεριφερειακό, περιφερειακό και υπο - περιφερειακό επίπεδο¹²¹.

Η σημαντικότερη αλλαγή, που επέφερε η νέα Στρατηγική, ήταν ο περιορισμός του αριθμού των Εδρών και των Πανεπιστημιακών Δικτύων με στόχο τόσο τον καλύτερο συντονισμό τους, όσο και τη διατήρηση της ποιότητας του Προγράμματος. Ο Οργανισμός εφεξής καλείται να δώσει προτεραιότητα και έμφαση στην ίδρυση και συνέχιση της λειτουργίας των Εδρών και των Δικτύων, εκείνων που χαρακτηρίζονται

¹¹⁶UNESCO, *Decisions adopted by the Executive Board at its 176th Session (176/EX/Decisions)*, UNESCO, Paris 2007, σελ. 14.

¹¹⁷UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, Introduction § 7.

¹¹⁸UNESCO, *Medium – Term Strategy for 2008 – 2013 (34 C/4)*, UNESCO, Paris 2008.

¹¹⁹UNESCO, *Medium – Term Strategy for 2014 – 2021 (37 C/4)*, UNESCO, Paris 2014.

¹²⁰UNESCO, *Decisions adopted by the Executive Board at its 176th Session (176/EX/Decisions)*, UNESCO, Paris 2007, σελ. 14.

¹²¹UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, Introduction § 7.

από καινοτόμο και διεπιστημονικό πνεύμα, που αφογκράζονται τις διεθνείς εξελίξεις, αλλά και τις Προτεραιότητες της UNESCO, καθώς και σε Έδρες και Δίκτυα που ιδρύονται σε χώρες του Νότου¹²². Η εν λόγω νέα προσέγγιση κατέστησε σαφές ότι πλέον δεν αρκεί για την ίδρυση μιας Έδρας UNESCO η απλή συνάφεια με τα πεδία αρμοδιότητας του Οργανισμού, αλλά η απόλυτη σχεδόν εναρμόνιση με τις εκάστοτε Προτεραιότητές του και η προώθησή τους μέσα από το καθημερινό ακαδημαϊκό και ερευνητικό έργο της Έδρας.

Το Πρόγραμμα των Εδρών UNESCO μέχρι σήμερα έχει συμβάλλει σημαντικά στη δημιουργία καινοτόμων προγραμμάτων διδασκαλίας, στην προαγωγή της έρευνας, καθώς και στον εμπλουτισμό των πανεπιστημιακών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο των ραγδαίων οικονομικών, κοινωνικών και τεχνολογικών αλλαγών τα Πανεπιστήμια, που έχουν ιδρύσει Έδρες UNESCO, δύνανται να ανταποκριθούν με μεγαλύτερη ευελιξία και αυτονομία στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις ως προς τη γνώση και την έρευνα. Το δίκτυο Εδρών, φύσει και θέσει διεπιστημονικό, αποτελεί τον πυρήνα των διαθεματικών Προγραμμάτων του Οργανισμού¹²³ και μαζί με το Πρόγραμμα Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO αποτελούν το σημαντικότερο και το πλέον έγκριτο εκπαιδευτικό δίκτυο του Οργανισμού. Δεν είναι λίγες οι φορές, που τα εν λόγω Πανεπιστημιακά Δίκτυα έχουν συμβάλλει καθοριστικά, τόσο στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής στρατηγικής του Οργανισμού, όσο και στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών του Προγραμμάτων, που συχνά έχει οδηγήσει στην προσωρινή διακοπή ή ακόμα και κατάργηση πολλών από αυτά, που δεν επέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Για τη συγκρότηση *Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO*, ένας αριθμός Πανεπιστημίων από διαφορετικές πόλεις, χώρες και γεωγραφικές περιφέρειες υπογράφει μια κοινή συμφωνία με την UNESCO, με στόχο την προώθηση της έρευνας σε έναν από τους τομείς αρμοδιότητας του Οργανισμού και από το 2007 με έμφαση στην Προτεραιότητα, που έχει προκριθεί τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Προκειμένου να προσχωρήσει ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα σε ένα Δίκτυο UNESCO δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση η ύπαρξη μιας Έδρας UNESCO στο εν λόγω

¹²²Bureau of Public Information, *UNITWIN/UNESCO Chairs Programme: Towards New Strategic Orientations and Tools*, 2007, σελ. 1.

¹²³UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, Introduction § 1 – 5.

Πανεπιστήμιο. Ωστόσο, τα Πανεπιστήμια, που δε διαθέτουν Έδρα UNESCO είθισται να προχωρούν στην ίδρυση Έδρας UNESCO, κατόπιν της προσχωρήσεώς τους στο Δίκτυο. Σήμερα, ο Οργανισμός αριθμεί 50 Πανεπιστημιακά Δίκτυα που εδρεύουν σε 24 κράτη μέλη¹²⁴.

Η συνεργασία των Πανεπιστημίων με τη μορφή του Δικτύου αποκτά οντότητα και επικυρώνεται με την υπογραφή *Μνημονίου Αμοιβαίας Κατανόησης (Memorandum of Understanding)* μεταξύ των συμμετεχόντων ιδρυμάτων. Το εν λόγω *Μνημόνιο* έχει ισχύ για έξι χρόνια, με δυνατότητα ανανέωσης και καθορίζει τον σκοπό του δικτύου, τον τρόπο που αυτό θα λειτουργήσει, καθώς και τα αναμενόμενα αποτελέσματά του.

Η UNESCO, επιθυμώντας να διευρύνει το δυναμικό των πανεπιστημιακών δικτύσεων με σημαντικό αριθμό δικτύων έγκριτων ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων, έχει διαμορφώσει ένα πιο ευέλικτο - συγκριτικά με την πιο σύνθετη και απαιτητική διαδικασία ίδρυσης Έδρας UNESCO - πλαίσιο για τη δημιουργία των Δικτύων UNITWIN, καθώς παρέχει τη δυνατότητα: α) σε ήδη υπάρχοντα διεπιστημονικά δίκτυα να μετατραπούν σε Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO προσανατολίζοντας τις δραστηριότητές τους στην προώθηση των προτεραιοτήτων του Οργανισμού, β) σε Πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία ήδη διαθέτουν Έδρες UNESCO να συνεργαστούν προκειμένου να σχηματίσουν ένα νέο UNITWIN Δίκτυο και γ) σε αδελφοποιημένα, μέσω διμερών συμφωνιών, Πανεπιστήμια να μετατρέψουν τις συμφωνίες αυτές σε πολυμερείς και να συστήσουν ένα Πανεπιστημιακό Δίκτυο UNESCO¹²⁵.

Διαδικασία Ίδρυσης Πανεπιστημιακής Έδρας UNESCO

Το διεθνές Πρόγραμμα *Έδρες UNESCO* απευθύνεται σε όλα τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, καθώς και σε όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας, που θεωρούνται αξιόπιστα (*bona fide*) από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

¹²⁴UNESCO, *50 UNITWIN Networks as at 01/12/2016*, <https://en.unesco.org/sites/default/files/list-unesco-networks.pdf> (ανάκτηση στις 3 Φεβρουαρίου 2017).

¹²⁵UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 4.

Ειδικότερα, η πρόταση για την ίδρυση μίας Έδρας UNESCO ή ενός Πανεπιστημιακού Δικτύου UNESCO μπορεί να υποβληθεί από τους εξής φορείς:

A. Πανεπιστήμια,

B. Ιδρύματα και Φορείς Ανώτατης Εκπαίδευσης όπως:

- i. ακαδημαϊκές ενώσεις,
- ii. ήδη υπάρχοντα πανεπιστημιακά δίκτυα που θέλουν να συνεργαστούν με την UNESCO,
- iii. εθνικά, περιφερειακά, διεθνή δημόσια ή ιδιωτικά ιδρύματα και οργανισμοί που έχουν ή πρόκειται να αναπτύξουν συνδέσμους με την UNESCO στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης

Γ. Ερευνητικά Κέντρα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης¹²⁶.

Τα ιδρύματα που θέλουν να δημιουργήσουν μία Έδρα UNESCO οφείλουν αρχικά να λάβουν τη συγκατάθεση της Εθνικής Επιτροπής UNESCO και στη συνέχεια να υποβάλουν, μέσω της Εθνικής Επιτροπής, συμπληρωμένη την *Αίτηση Πρότασης* στον Γενικό Διευθυντή της UNESCO (βλ. Παράρτημα 5). Η εν λόγω Αίτηση είναι διαθέσιμη στην επίσημη ιστοσελίδα του Οργανισμού, ως Παράρτημα του εγγράφου *Οδηγίες και Διαδικασίες για το Πρόγραμμα UNITWIN/ Έδρες UNESCO*¹²⁷.

Για την προετοιμασία της Αίτησης και την ολοκληρωμένη υποβολή της Πρότασης για την ίδρυση Πανεπιστημιακής Έδρας, η UNESCO καθιστά ως συμβούλους και αρωγούς του ακαδημαϊκού ιδρύματος σε εθνικό επίπεδο α. την *Εθνική Επιτροπή UNESCO* του κράτους μέλους, στο οποίο εδρεύει το εν λόγω ίδρυμα και β. σε περίπτωση που δεν υφίσταται Εθνική Επιτροπή, το Περιφερειακό Γραφείο της UNESCO που είναι αρμόδιο για τη συγκεκριμένη γεωγραφική περιφέρεια¹²⁸. Η εν λόγω Αίτηση για να είναι έγκυρη, πρέπει να είναι υπογεγραμμένη από τον επικεφαλής του εκπαιδευτικού ιδρύματος και να συνοδεύεται από μία Επιστολή

¹²⁶UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 3.

¹²⁷Στο ίδιο, σελ. 10 – 13.

¹²⁸UNESCO, *Education Sector Technical Notes UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2013, σελ. 4.

Στήριξης είτε από την Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, είτε από το αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο της UNESCO. Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δε διαθέτει ούτε Εθνική Επιτροπή UNESCO, ούτε Γραφείο της UNESCO, τότε η Αίτηση δύναται να κατατεθεί μέσω της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της χώρας στην UNESCO¹²⁹. Σε κάθε περίπτωση, η Αίτηση, πρέπει να περιλαμβάνει και μια σειρά Επιστολών Στήριξης της Πρότασης από τους στρατηγικούς εταίρους του ιδρύματος - πανεπιστήμια, ινστιτούτα και επιχειρήσεις - που προτίθενται να συνεργαστούν και να υποστηρίξουν την υποψήφια προς ίδρυση Έδρα. Η προθεσμία υποβολής των Αιτήσεων είναι η 30^η Απριλίου κάθε έτους. Οι εκπρόθεσμες Αιτήσεις δε λαμβάνονται υπόψη από τον Οργανισμό¹³⁰.

Κατόπιν της κατάθεσης της Αίτησης, η UNESCO εκκινεί τη διαδικασία αξιολόγησής της. Η UNESCO δεν εγκρίνει όλες τις προτάσεις τις οποίες δέχεται, καθώς υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους μια Αίτηση μπορεί να απορριφθεί. Η πρόθεση διατήρησης μιας κάποιας γεωγραφικής ισορροπίας, η έλλειψη απόλυτης συνάφειας της θεματικής της Πρότασης που υποβάλλεται με τους τομείς αρμοδιότητας και ειδικά τις Προτεραιότητες της UNESCO, η ασαφής περιγραφή του οικονομικού μέρους της Πρότασης, καθώς και η ύπαρξη σημαντικού αριθμού Εδρών με αντίστοιχη θεματική, αποτελούν τις συνηθέστερες αιτίες απόρριψης αιτημάτων για δημιουργία Έδρας UNESCO. Συγκεκριμένα, η UNESCO, όπως επισήμως αναφέρεται στις σχετικές Οδηγίες, αξιολογεί τις Προτάσεις βάσει των εξής δύο παραμέτρων:

- A. κατά πόσο η Πρόταση, που έχει κατατεθεί συνάδει, τόσο με τις Προτεραιότητες του Οργανισμού, όσο και με την ισχύουσα Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική του
- B. εάν είναι ρεαλιστική η περιγραφή της δυνατότητας του ιδρύματος ως προς την διάθεση των απαραίτητων ανθρώπινων και οικονομικών πόρων για τη λειτουργία της Έδρας¹³¹.

¹²⁹UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 4.

¹³⁰UNESCO, *Cooperation of the UNESCO Chairs and UNITWIN Network*, UNESCO's Culture Sector, Paris 2015, σελ. 8.

¹³¹UNESCO, *Guidelines and Procedures for UNESCO UNITWIN Programme (ED/ HED/ UNITWIN/ 2006/ PI/ 1rev.)*, UNESCO, Paris 2006, σελ. 4 – 5.

Εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης της Πρότασης, το Τμήμα της UNESCO για την Ανώτατη Εκπαίδευση, το οποίο ιδρύθηκε από τον Οργανισμό με κύρια αρμοδιότητα τη προώθηση της δικτύωσης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης,¹³² ενημερώνει το ενδιαφερόμενο ακαδημαϊκό ίδρυμα για το πόρισμα της αξιολόγησης, που δύναται να καταλήξει σε τρία εναλλακτικά συμπεράσματα. Η πρώτη περίπτωση και η πλέον θετική είναι η Αίτηση να εγκριθεί άμεσα ακριβώς όπως υπεβλήθη. Σε αυτή την περίπτωση, η διαδικασία ίδρυσης της έδρας είναι άμεση και σύντομη, καθώς το επόμενο βήμα είναι η κατάρτιση της σχετικής Συμφωνίας μεταξύ του διεθνούς Οργανισμού και του αιτηθέντος ιδρύματος. Το εν λόγω Συμφωνητικό υπογράφεται πρώτα από τον Γενικό Διευθυντή της UNESCO και στη συνέχεια, εντός 60 ημερών, υπογράφεται από τον επικεφαλής του ιδρύματος (Πρύτανη ή Πρόεδρο)¹³³.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά στην άμεση απόρριψη και είναι ιδιαίτερα δυσάρεστη, όχι μόνο για το αιτηθέν ίδρυμα, αλλά και για την Εθνική Επιτροπή UNESCO και το ίδιο το κράτος μέλος. Η προοπτική της απόρριψης μιας Αίτησης για τη δημιουργία Έδρας UNESCO είναι το σημείο που αποτελεί πολλές φορές τροχοπέδη στην συγκατάθεση από πλευράς της Εθνικής Επιτροπής UNESCO ως προς την υποβολή κάποιας Αίτησης. Είναι πράγματι προτιμότερο να μην υποβληθεί μια Αίτηση που έχει σημαντικές πιθανότητες να απορριφθεί, παρά να εισπράξει το κράτος μέλος μια αρνητική απάντηση που θα πληγώσει το γόητρό του και θα καταγραφεί ως αρνητικό ρεκόρ και εθνική αποτυχία.

Η περίπτωση της κατ' αρχήν αποδοχής της Πρότασης υπό την προϋπόθεση να λάβουν χώρα συγκεκριμένες τροποποιήσεις και προσθήκες και να υποβληθεί εκ νέου η Πρόταση σε δεύτερο χρόνο, αποτελεί την τρίτη και πλέον σύνθετη εξέλιξη που μπορεί να προκύψει από τη διαδικασία της αξιολόγησης. Στην προκειμένη περίπτωση, ο ρόλος της Εθνικής Επιτροπής είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς είναι ο κύριος συνομιλητής της UNESCO ως προς τις αλλαγές που πρέπει να επέλθουν προκειμένου να εγκριθεί η εν λόγω Πρόταση.

¹³²UNESCO, *UNESCO Chairs and UNITWIN Networks – 10th Anniversary of the Programme*, 4th edition, UNESCO, Paris 2003, σελ. 7.

¹³³UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 5.

Ο συντονισμός του δικτύου Εδρών UNESCO είναι αποκλειστική ευθύνη της UNESCO, τόσο της Κεντρικής Γραμματείας, όσο και των τμημάτων της σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, υπεύθυνο για το συντονισμό του εν λόγω Προγράμματος σε διεθνές επίπεδο είναι το τμήμα για τη Διεθνή Συνεργασία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ενώ σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο είναι οι Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO που δύναται να συνεργαστούν με τα Περιφερειακά Γραφεία, τα Ινστιτούτα και τα Κέντρα του Διεθνούς Οργανισμού¹³⁴. Οι Εθνικές Επιτροπές είναι αρμόδιες τόσο για την ίδρυση των Εδρών UNESCO, όσο και για την ορθή τους λειτουργία, ενώ έχουν επιφορτιστεί με την ευθύνη της σύνταξης Ετήσιας Έκθεσης Αξιολόγησης για τη λειτουργία του εν λόγω Προγράμματος σε εθνικό επίπεδο, αλλά και με τη διαβίβαση στην UNESCO των Εκθέσεων Πεπραγμένων των Εδρών UNESCO που λειτουργούν στο κράτος μέλος που εκπροσωπούν.

Πώς λειτουργούν οι Έδρες και τα Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO;

Οι Έδρες UNESCO αποτελούν μία εκπαιδευτική ή ερευνητική μονάδα στο πλαίσιο ενός πανεπιστημίου ή εκπαιδευτικού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης για μια περίοδο τεσσάρων. Η εν λόγω μονάδα αποτελείται από:

- A. τον Διευθυντή της Έδρας (Chair Holder) ή τον Συντονιστή του Δικτύου UNESCO (Network Coordinator), ο οποίος είναι και ο επικεφαλής της Έδρας ή του Δικτύου αντίστοιχα,
- B. μία ομάδα καθηγητών και ερευνητών του ιδρύματος,
- Γ. τους φοιτητές και ερευνητές της χώρας ή άλλων χωρών, οι οποίοι θέλουν να καταρτιστούν επάνω στη θεματική της Έδρας UNESCO¹³⁵.

Ο Διευθυντής μιας Έδρας UNESCO, όπως άλλωστε και ο Συντονιστής ενός Πανεπιστημιακού Δικτύου UNESCO, έχει ακαδημαϊκή φήμη πάνω στη θεματική της

¹³⁴UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 9.

¹³⁵UNESCO Chair in Intangible Heritage and Traditional Know – How: Linking Heritage, *The UNESCO Chair*, <http://www.catedra.uevora.pt/unesco/index.php/unesco/The-UNESCO-Chair> (ανάκτηση στις 5 Απριλίου 2017).

Έδρας, καθώς και την ικανότητα και την εμπειρία να προωθεί συνεργασίες με τον δημόσιο ή και τον ιδιωτικό τομέα σε εθνικό, περιφερειακό και ιδιαίτερα, σε διεθνές επίπεδο. Στο πλαίσιο της προώθησης της ισότητας των δύο φύλων, ο Οργανισμός ενθαρρύνει την υποψηφιότητα γυναικών επιστημόνων και ερευνητριών για τη θέση των Διευθυντών Εδρών και Συντονιστών των Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO¹³⁶. Συνήθως, ως Διευθυντής μιας Έδρας UNESCO ορίζεται ένας εκ των καθηγητών του ακαδημαϊκού ιδρύματος¹³⁷, ενώ τις περισσότερες φορές είναι το ίδιο άτομο που ήταν υπεύθυνο για τη συμπλήρωση της Αίτησης και την επαφή με την Εθνική Επιτροπή UNESCO.

Η πρόοδος του Προγράμματος της Έδρας αποτελεί αρμοδιότητα του Διευθυντή της Έδρας, καθώς είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος για τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την προώθηση των δραστηριοτήτων, τη διάχυση των δημοσιεύσεων, καθώς και για την εξεύρεση χρηματικών πόρων για τη λειτουργία της Έδρας, όπως αυτά έχουν περιγραφεί στην Πρόταση που έχει κατατεθεί στο διεθνή Οργανισμό. Οι ακαδημαϊκές δραστηριότητες της Έδρας UNESCO περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής:

- A. την ανάπτυξη Προγραμμάτων στο πλαίσιο μαθημάτων προπτυχιακού ή/και μεταπτυχιακού επιπέδου,
- B. την ανταλλαγή καθηγητών, φοιτητών και ερευνητών με αντίστοιχες Έδρες UNESCO
- Γ. τη διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων, διαλέξεων και σεμιναρίων επάνω στη θεματική της Έδρας,
- Δ. τη διεξαγωγή διατμηματικών ερευνητικών προγραμμάτων που θα διασύνδεουν τους τομείς αρμοδιότητας της UNESCO,
- E. την παραγωγή δημοσιεύσεων,
- Z. τη σύσταση ή συμμετοχή σε εικονικές ερευνητικές κοινότητες¹³⁸.

¹³⁶UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 5.

¹³⁷Canadian Commission for UNESCO, *Guidelines for the UNESCO Chairs Programme in Canada*, Canada, 2014, σελ. 5.

¹³⁸UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 6-7.

Επίσης, κλειδί για την επιτυχία μιας Έδρας ή ενός Πανεπιστημιακού Δικτύου UNESCO είναι η δυνατότητα εξεύρεσης πηγών χρηματοδότησης, καθώς ο Οργανισμός δε δύναται να τις συνδράμει σε αυτόν τον τομέα. Για το λόγο αυτό, η UNESCO ενθαρρύνει τα πανεπιστημιακά ιδρύματα προκειμένου να κινητοποιήσουν, κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της Αίτησης, όλους τους πιθανούς χρηματοδότες της Έδρας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον επιχειρηματικό κλάδο. Το κομμάτι της χρηματοδότησης, αποτελεί ένα ιδιαίτερα περίπλοκο και ακανθώδες ζήτημα, καθώς έχει αποτελέσει πολλές φορές την αιτία απόρριψης μιας Αίτησης. Η σημασία που αποδίδει ο Οργανισμός στο στοιχείο της χρηματοδότησης της υποψήφιας Έδρας, φαίνεται καθαρά από το γεγονός ότι στο τέταρτο μέρος της Αίτησης, που τιτλοφορείται «*Η Χρηματοδότηση του Προγράμματος*», η UNESCO ζητά από το ενδιαφερόμενο ίδρυμα να διευκρινίσει με σαφήνεια τα κάτωθι:

- A. το συνολικό μέγεθος του προϋπολογισμού της Έδρας, καθώς τον τρόπο κατανομής του
- B. την ίδια συμβολή του πανεπιστημιακού ιδρύματος στον εν λόγω προϋπολογισμό
- Γ. τις άλλες πηγές χρηματοδότησης (extra budgetary resources), επισυνάπτοντας και όλη την αλληλογραφία του ιδρύματος με τους παρατιθέμενους χρηματοδοτικούς του εταίρους¹³⁹.

Η εξεύρεση πόρων μπορεί να κινητοποιηθεί μέσω:

- A. διμερών συνεργασιών: διμερείς χορηγοί (*bilateral donors*), όπως οργανισμοί για την ανάπτυξη επιμέρους χωρών, οι οποίοι διαθέτουν κεφάλαια για την προώθηση της έρευνας και της συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημίων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι οργανισμοί: CIDA – (Καναδάς), SIDA (Σουηδία), DFID (Ηνωμένο Βασίλειο), NORAD (Νορβηγία), ο Γαλλικός Οργανισμός Ανάπτυξης (French Development Agency) κ.α.

¹³⁹UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 13.

- B. πολυμερών συνεργασιών με διακυβερνητικούς οργανισμούς, όπως UNDP, UNICEF, UNIDO, World Bank, EU, ISESCO, ALECSO, εφόσον οι στόχοι της Έδρας σχετίζονται με την ανάπτυξη σε εθνικό, περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο,
- Γ. του ιδιωτικού τομέα με τη σύναψη συμφωνιών με εταιρείες στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (π.χ. TOYOTA, SHELL, MITSUBISHI, L'OREAL). Ο ιδιωτικός τομέας αποτελεί τη βασικότερη πηγή χρηματοδότησης του Προγράμματος Έδρες UNESCO / UNITWIN
- Δ. του ίδιου του ιδρύματος υποδοχής της Έδρας, καθώς πολλά πανεπιστημιακά ιδρύματα διαθέτουν κεφάλαια για την προώθηση της έρευνας και της δικτύωσης του Πανεπιστημίου
- Ε. του χρηματοδοτικού «εργαλείου» του Οργανισμού που ονομάζεται *Πρόγραμμα Συμμετοχής* (Participation Program). Η πρόταση για τη χρηματοδότηση Έδρας UNESCO κατατίθεται στην αντίστοιχη Εθνική Επιτροπή για την UNESCO,
- Ζ. του τακτικού προϋπολογισμού της UNESCO. Η περίπτωση αυτή αφορά μόνο ειδικές περιπτώσεις, όπως τις αναπτυσσόμενες χώρες ή τις χώρες που έχουν βιώσει πρόσφατα συγκρούσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, μέρος του τακτικού προϋπολογισμού του Οργανισμού διατίθεται για τη χρηματοδότηση Εδρών ή Πανεπιστημιακών Δικτύων¹⁴⁰.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κάθε χρόνο οι οικονομικοί εταίροι των Εδρών και των Δικτύων UNESCO / UNITWIN προσφέρουν περισσότερα από 3 εκατομμύρια δολάρια στο Πρόγραμμα¹⁴¹.

Ιδιαίτερα σημαντική για τη διάχυση των πληροφοριών σχετικά με το Πρόγραμμα είναι η Διαδικτυακή Πύλη του UNESCO που αφορά στις Έδρες. Την εν

¹⁴⁰UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 6.

¹⁴¹UNESCO, *UNESCO Chairs and UNITWIN Networks*, UNESCO, Paris 2006, σελ. 5.

λόγω Πύλη χειρίζεται το Τμήμα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της UNESCO. Οι Έδρες και τα Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO οφείλουν να αποστέλλουν ακριβείς εκθέσεις στις οποίες θα περιγράφουν τις δράσεις τους, προκειμένου η Πύλη να ανανεώνεται τακτικά. Επίσης, η Πύλη αποτελεί μέσο για την ανταλλαγή καλών πρακτικών, καθώς και για τη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ των Εδρών UNESCO.

Οι Έδρες και τα Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO πρέπει να έχουν τακτική επικοινωνία με τον Οργανισμό για καθοδήγηση, τεχνική υποστήριξη ή πιθανή συμμετοχή σε εκδηλώσεις της UNESCO (συναντήσεις, συνέδρια, δημοσιεύσεις, μελέτες)¹⁴².

Η αξιολόγηση των Εδρών και των Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO

Κάθε χρόνο οι Έδρες και τα Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO υποχρεούνται να καταθέσουν ηλεκτρονικά την *Ετήσια Έκθεση Προόδου (Annual Progress Report)* (βλ. Παράρτημα 6). Καταληκτική ημερομηνία για την υποβολή της εν λόγω Έκθεσης έχει οριστεί η 31^η Μαΐου¹⁴³. Η Έκθεση πρέπει να συμπεριλαμβάνει τα αποτελέσματα των τελευταίων δώδεκα μηνών, δίνοντας έμφαση στη διάχυση πληροφοριών για τις δράσεις της Έδρας αναφορικά με την ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και την συμμετοχή της στη χάραξη εθνικών και περιφερειακών πολιτικών¹⁴⁴.

Το πανεπιστημιακό ίδρυμα που διαθέτει μια Έδρα UNESCO ή το ίδρυμα υποδοχής ενός Πανεπιστημιακού Δικτύου UNESCO δύναται να αιτηθεί, με επιστολή προς τον Γενικό Διευθυντή της UNESCO και τον Διευθυντή του Τμήματος της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Οργανισμού, την ανανέωση της ισχύος της Έδρας ή του Δικτύου αντίστοιχα. Κατόπιν αξιολόγησης των πεπραγμένων της Έδρας, ο Οργανισμός μπορεί να αποφασίσει είτε την ανανέωση, είτε την κατάργησή τους.

¹⁴²UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 7.

¹⁴³Στο ίδιο, σελ. 7.

¹⁴⁴Βλ. UNESCO, *UNESCO Chair Global Migration Group – Report on Outputs and Achievements* (SHS/ 2013/ PI/ H/ 14), July 2011 – May 2012 και στο UNESCO, *China/Chine UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme Progress Report – UNESCO Chair on Cooperation between Higher Education and Industries*, 2006.

Επίσης, ο διεθνής Οργανισμός διατηρεί το δικαίωμα, σε περίπτωση που μια Έδρα ή ένα Δίκτυο UNESCO δεν πληροί τους όρους της Συμφωνίας που έχει υπογραφεί μεταξύ του πανεπιστημιακού ιδρύματος και της UNESCO, να παύσει τη λειτουργία της Έδρας πολύ νωρίτερα από την επίσημη λήξη της Συμφωνίας. Οι λόγοι για τους οποίους ο Οργανισμός μπορεί να προχωρήσει σε αυτή την μονομερή ενέργεια είναι κυρίως οι κάτωθι:

- A. η Έδρα ή το Πανεπιστημιακό Δίκτυο δεν υποβάλουν τις Ετήσιες Εκθέσεις Προόδου,
- B. οι Ετήσιες Εκθέσεις Προόδου αξιολογούνται αρνητικά από την UNESCO,
- Γ. οι δράσεις της Έδρας ή του Δικτύου δε συνάδουν πλέον με τους τομείς αρμοδιότητας, με τις προτεραιότητες και τα προγράμματα της UNESCO¹⁴⁵.

Οι Έδρες και τα Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO ως Πόλοι Αριστείας και Καινοτομίας

Η UNESCO ενθαρρύνει τις Έδρες και τα Πανεπιστημιακά Δίκτυα UNESCO να γίνουν *Πόλοι Αριστείας και Καινοτομίας*. Οι Πόλοι Αριστείας είναι μία ομάδα πανεπιστημίων, κέντρων κατάρτισης, ιδρυμάτων ή ιδιωτικών ερευνητικών μονάδων σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, που συνεργάζονται επάνω σε προγράμματα κοινού ενδιαφέροντος. Η συνεργασία τους είναι δομημένη γύρω από έναν συγκεκριμένο τομέα αρμοδιότητας της UNESCO, σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τις αξίες του Διεθνούς Οργανισμού.

Ένας πόλος αριστείας και καινοτομίας θα πρέπει:

- A. να διεξάγει ερευνητικά προγράμματα και ερευνητικές δραστηριότητες

¹⁴⁵UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 8.

- Β. να χρησιμοποιεί τα νέα μέσα τεχνολογίας με έμφαση στην εξ' αποστάσεως μάθηση
- Γ. να προάγει την κατάρτιση και την αριστεία
- Δ. να ενσωματώνει πόρους από δημόσιους φορείς ή τον ιδιωτικό τομέα για την επιτυχή εφαρμογή των Προγραμμάτων του
- Ε. να προσφέρει τα αποτελέσματα της έρευνας στον ιδιωτικό τομέα για την υλοποίηση εταιρικών πολιτικών που θα στοχεύουν στη βιωσιμότητα και την αειφορία
- ΣΤ. να προάγει την καινοτομία
- Ζ. να κατέχει ηγετική θέση στην προώθηση των τεχνολογικών μέσων στον τομέα της Εκπαίδευσης, π.χ. με τη δημιουργία κατάλληλων λογισμικών
- Η. να λειτουργεί ως φόρουμ για την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών
- Θ. να συμβάλει στην ανάπτυξη του τομέα του σε εθνικό ή / και περιφερειακό επίπεδο
- Ι. να επεκτείνει τις ερευνητικές του δραστηριότητες σε διεθνές επίπεδο
- Κ. να δημιουργήσει διαδικτυακή σελίδα, όπου θα προβάλει το έργο του ψηφιακά¹⁴⁶.

Με βάση τα προαναφερθέντα, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το δίκτυο Εδρών UNESCO, δεν αποτελεί μόνο ένα ιδιαίτερα επιτυχημένο διεθνές δίκτυο του Οργανισμού, αλλά μια πλατφόρμα προώθησης και διάχυσης των στόχων και των Προγραμμάτων του, όχι μόνο στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά μέσω αυτής σε ολόκληρη την κοινωνία. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να επιχειρηθεί στη συνέχεια να περιγραφεί η κατανομή των Εδρών UNESCO ανά θεματική και ταυτόχρονα ανά γεωγραφική περιοχή, καθώς θα μας προσφέρει πολύτιμα στοιχεία, τόσο για τις Προτεραιότητες, ανά περιφέρεια, στις οποίες εστιάζει την προσοχή του ο

¹⁴⁶UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 8 -9.

Οργανισμός, όσο και για τον τρόπο με τον οποίο τις προωθεί σε εθνικό, υπο - περιφερειακό και περιφερειακό επίπεδο με «όχημα» τις Πανεπιστημιακές Έδρες UNESCO.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ & ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΕΔΡΩΝ UNESCO

Η UNESCO, σύμφωνα με στοιχεία του Ιανουαρίου 2017, αριθμεί συνολικά 667 Πανεπιστημιακές Έδρες, που εδρεύουν σε 116 κράτη μέλη του Οργανισμού¹⁴⁷. Εξ αυτών, 389 έχουν ιδρυθεί στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, 84 στην Ασία και τον Ειρηνικό, 56 στην Αφρική, 30 στις Αραβικές Χώρες και 108 στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική (βλ. Παράρτημα Νο 7). Συνεπώς, η πλειοψηφία των Εδρών, ποσοστό 58%, βρίσκεται στη γεωγραφική περιφέρεια της Ευρώπης και Βόρειας Αμερικής, που κατέχει τη μερίδα του λέοντος στο εν λόγω διεθνές δίκτυο, ενώ ακολουθεί η Λατινική Αμερική, με ποσοστό 16 %, η γεωγραφική περιοχή Ασίας και Ειρηνικού με 13%, η Αφρική με 9% και οι Αραβικές χώρες, με ποσοστό μόλις 4% (βλ. Παράρτημα Νο 8).

Το ποσοστό των Εδρών UNESCO στην Ευρώπη και Βόρεια Αμερική είναι εξαιρετικά υψηλό, καθώς υπερβαίνει κατά πολύ ακόμα και το άθροισμα των πανεπιστημιακών Εδρών, που έχουν ιδρυθεί στις υπόλοιπες τέσσερις γεωγραφικές περιφέρειες του Οργανισμού. Επίσης, μελετώντας τον χάρτη διασποράς των Εδρών UNESCO, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι όλα σχεδόν τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη διαθέτουν έστω μία Έδρα – γεγονός, που δεν το συναντάμε στις λοιπές γεωγραφικές περιφέρειες του Οργανισμού - ενώ είναι αρκετές οι ευρωπαϊκές χώρες που έχουν ιδιαίτερος μεγάλο αριθμό Εδρών UNESCO, μεταξύ των οποίων η Ισπανία (62 Έδρες), η Ρωσική Ομοσπονδία (58 Έδρες) και η Γαλλία (29 Έδρες).

Η εικόνα αυτή είναι διαχρονική, καθώς σε Έκθεση του 2012 του Οργανισμού σχετικά με το Πρόγραμμα Εδρών και Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO, το 49% των Εδρών βρισκόταν στη γεωγραφική περιφέρεια της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, το 17% στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική, το 14% στην Ασία και στον Ειρηνικό, το 12% στην Αφρική και μόλις το 8% στις Αραβικές Χώρες¹⁴⁸ (βλ. Παράρτημα Νο 9).

¹⁴⁷Βλ. UNESCO, 667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017, UNESCO, Paris 2017.

¹⁴⁸UNESCO, Education Sector Technical Notes UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme, UNESCO, 2013, σελ. 2.

Η ηγετική θέση, που κατέχουν στο Δίκτυο τα ευρωπαϊκά και αμερικανικά (Β. Αμερική) πανεπιστήμια, μπορεί να οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Το γεγονός ότι στην εν λόγω γεωγραφική περιφέρεια υπάρχουν ιδιαίτερα διακεκριμένα και πολύ καλά οργανωμένα πανεπιστήμια, που προωθούν σημαντικά την έρευνα και τις δικτυώσεις σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, στοχεύοντας σε διεθνείς διακρίσεις, αποτελεί σαφώς ένα σημαντικό πλεονέκτημα Επίσης, καθώς τα εν λόγω ακαδημαϊκά ιδρύματα λόγω του κύρους, της αξιοπιστίας και της φήμης τους, έχουν τη δυνατότητα να συνάψουν συμφωνίες με πληθώρα εταιρών, η δυνατότητα εξοικονόμησης των αναγκαίων πόρων για τη χρηματοδότηση των προτάσεών τους δεν αποτελεί τροχοπέδη. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς η εξεύρεση οικονομικών πόρων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδρυση Έδρας UNESCO, εφόσον ο Οργανισμός δε δύναται να χρηματοδοτήσει τα πανεπιστημιακά ιδρύματα για την υλοποίηση των προτάσεών τους¹⁴⁹.

Επίσης, η αριθμητική υπεροχή των Ευρωπαϊκών Εδρών δύναται να οφείλεται και στο γεγονός ότι οι ευρωπαϊκές Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO είναι πιο ενεργές, τόσο ως προς την διάχυση και υλοποίηση του εν λόγω Προγράμματος, όσο και ως προς την προώθηση των δικτυώσεων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Εξάλλου, οι Εθνικές Επιτροπές έχουν κεντρικό ρόλο στην ίδρυση και τη λειτουργία μιας Έδρας UNESCO, καθώς αποτελούν βασικό δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ του πανεπιστημιακού ιδρύματος και του Διεθνούς Οργανισμού, ενώ η καθοδήγηση που προσφέρουν στα ενδιαφερόμενα ιδρύματα τόσο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής της πρότασης, όσο και στη συνέχεια κατά τη λειτουργία της Έδρας είναι καθοριστική για την επιτυχή έκβαση της όλης προσπάθειας.

Ως προς το ζήτημα της επικρατέστερης θεματικής στο Πρόγραμμα Εδρών UNESCO σε διεθνές επίπεδο, παρατηρούμε ότι το 34,4% των Εδρών (229 από τις 667 Έδρες UNESCO) σχετίζονται με τις Φυσικές Επιστήμες (βλ. Παράρτημα 10). Η υπεροχή της εν λόγω θεματικής, συνδέεται σαφώς με το έντονο ενδιαφέρον και τις σημαντικές πρωτοβουλίες, που έχει αναλάβει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ως

¹⁴⁹UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 13.

προς τα θέματα κλιματικής αλλαγής και βιώσιμης ανάπτυξης κατά την τελευταία πενταετία. Ειδικά από το 2015, στο πλαίσιο της Ατζέντας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέχρι το 2030, μεγάλο ποσοστό των Εδρών UNESCO εστιάζουν, τόσο στην έρευνα, όσο και στην ανάπτυξη των τεχνολογικών μέσων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής, καθώς και για την προώθηση της Αειφόρου Ανάπτυξης, καθώς η UNESCO συμμετέχει ενεργά, μέσω του συνόλου των Προγραμμάτων της, στην προώθηση των *17 Στόχων των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*¹⁵⁰, οι οποίοι αντικατέστησαν τους *Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας*¹⁵¹.

Συνεπώς, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τον Οργανισμό η προώθησή των θεμάτων, που άπτονται του τομέα των Φυσικών Επιστημών μέσω του Προγράμματος των πανεπιστημιακών Εδρών. Οι Έδρες, που εργάζονται στον εν λόγω τομέα επικεντρώνονται κυρίως στους εξής Αναπτυξιακούς Στόχους: στον *Στόχο 13 για την Δράση για το Κλίμα (Climate Action)*¹⁵², στον *Στόχο 14 για τη Ζωή κάτω από το Νερό (Life below the water)*¹⁵³, καθώς και στον *Στόχο 15 για τη Ζωή στη Στεριά (Life on Land)*¹⁵⁴. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Έδρα UNESCO, που έχει ιδρυθεί στο Πανεπιστήμιο της Κοΐμπρα στην Πορτογαλία, η οποία έχει ως στόχο να προάγει την έρευνα στα ως άνω πεδία¹⁵⁵ και τιτλοφορείται *Διασφάλιση της Βιοποικιλότητας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (UNESCO Chair in Biodiversity Safeguard for Sustainable Development)*.

Το *Παγκόσμιο Συνέδριο Εδρών UNESCO για τις Φυσικές Επιστήμες*, που έλαβε χώρα πρόσφατα, τον Ιούλιο 2017 στη Γενεύη, παρουσία της τότε Γενικής Διευθύντριας της UNESCO, Irina Bokova, αποτελεί τρανή απόδειξη της σημασίας

¹⁵⁰United Nations, *Sustainable Development Goals – 17 Goals to Transform our World*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

¹⁵¹United Nations Development Programme, *Millennium Development Goals*, http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/mdg_goals.html (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

¹⁵²United Nations, *Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

¹⁵³United Nations, *Goal 14: Conserve and sustainability use the oceans, seas and marine resources*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/oceans/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

¹⁵⁴United Nations, *Goal 15: Sustainably manage forests, combat desertification, halt and reverse land degradation, halt biodiversity loss*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/biodiversity/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

¹⁵⁵Universidade de Coimbra, *UNESCO Chair in Biodiversity Safeguard for Sustainable Development*, <https://www.uc.pt/en/unescobiodiversitychair/about> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

που αποδίδει ο Διεθνής Οργανισμός, τόσο στο δίκτυο Εδρών UNESCO γενικά, όσο και στον Τομέα Φυσικών Επιστημών ειδικότερα για την προώθηση των Προτεραιοτήτων του σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Κεντρικό θέμα συζήτησης του Συνεδρίου ήταν η συμβολή των Εδρών UNESCO στην ανάπτυξη πολιτικών για την υλοποίηση της Ατζέντας 2030 του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, καθώς και οι δράσεις, που πρέπει να υλοποιηθούν στο μέλλον για την περαιτέρω προώθησή της¹⁵⁶.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, το εν λόγω Παγκόσμιο Συνέδριο εγκαινίασε ένα νέο Πρόγραμμα του Διεθνούς Οργανισμού με τίτλο *Ορόσημο της Γενεύης (Geneva Milestone)*, με στόχο την ενίσχυση του Παγκόσμιου Δικτύου Εδρών UNESCO για τις Φυσικές Επιστήμες για την εφαρμογή των *17 Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέχρι το 2030*. Μέσω του εν λόγω Προγράμματος ο Διεθνής Οργανισμός πρόκειται να αξιοποιήσει το σημαντικό δίκτυο εταιρών που έχει διαμορφωθεί στο πλαίσιο της λειτουργίας των εξειδικευμένων σε θέματα Φυσικών Επιστημών Εδρών UNESCO¹⁵⁷. Συνεπώς, ο Διεθνής Οργανισμός, μέσω του εν λόγω Προγράμματος, διαμορφώνει ένα νέο, υπο – δίκτυο, με παγκόσμια εμβέλεια, στο πλαίσιο του διεθνούς Δικτύου Εδρών UNESCO, με στόχο την προώθηση συγκεκριμένων προτεραιοτήτων.

Το Πρόγραμμα «Ορόσημο της Γενεύης» επιβεβαιώνει το γεγονός ότι ο Διεθνής Οργανισμός, αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στις δικτυώσεις, χρησιμοποιεί τις Έδρες, ως όχημα για την προώθηση των στόχων του στα κράτη μέλη. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της γεωγραφικής περιφέρειας Ασίας και Ειρηνικού, στην οποία τα κράτη μέλη της UNESCO, λόγω της έκτασης και του πληθυσμού τους, αντιμετωπίζουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιφέρεια το μεγαλύτερο ποσοστό Εδρών UNESCO (31%), που λειτουργεί σήμερα, αφορά στις φυσικές επιστήμες (βλ. Παράρτημα 11). Μεταξύ αυτών, η Έδρα UNESCO για την *Συνεργασία στο Νότο επάνω σε θέματα Επιστήμης και Τεχνολογίας για την Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής (UNESCO Chair in South-South Cooperation on Science and Technology to Address Climate Change)*, που ιδρύθηκε το 2012, στην Κίνα για την

¹⁵⁶UNESCO, *First Meeting of the UNESCO Chairs in Natural Sciences: for Policy Action towards the 2030 Agenda*, <https://en.unesco.org/news/first-meeting-unesco-chairs-natural-sciences-policy-action-towards-2030-agenda> (ανάκτηση στις 2 Σεπτεμβρίου 2017).

¹⁵⁷UNESCO, *Mobilizing UNESCO Chairs in Natural Sciences for Policy Action towards the 2030 Agenda*, <https://en.unesco.org/sc-chairs-conference> (ανάκτηση στις 20 Σεπτεμβρίου 2017).

αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, καθώς και η Έδρα UNESCO για την *Κλιματολογική Επιστήμη και τις Κλιματολογικές Πολιτικές (UNESCO Chair in Climate Science and Policy)*, που λειτουργεί από το 2012, στην Ινδία¹⁵⁸ με στόχο να συμβάλει στο *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αλλαγή του Κλίματος (National Action Plan for Climate Change)*¹⁵⁹.

Η προτεραιότητα που δίνει ο Οργανισμός στον τομέα των Φυσικών Επιστημών διαφαίνεται και από την ίδρυση στη Τζακάρτα εξειδικευμένου Περιφερειακού Γραφείου για τις Επιστήμες στην Ασία και στον Ειρηνικό (*Jakarta Regional Bureau for Sciences in Asia and the Pacific*). Το εν λόγω Περιφερειακό Γραφείο έχει αναπτύξει την *Περιφερειακή Στρατηγική για τη Στήριξη της Επιστήμης* με επταετή διάρκεια, 2014 – 2021 (*Regional Support Strategy for 2014 – 2021*)¹⁶⁰, για την υλοποίηση της οποίας αξιοποιεί τα δίκτυα του Οργανισμού, που εδρεύουν στην εν λόγω γεωγραφική περιοχή, με προεξάρχον αυτό των Εδρών UNESCO που σχετίζονται με τις Φυσικές Επιστήμες¹⁶¹.

Ο τομέας της Εκπαίδευσης, με ποσοστό 23%, αποτελεί τη δεύτερη επικρατέστερη θεματική του δικτύου Εδρών UNESCO παγκοσμίως. Η εν λόγω τάση συνδέεται άμεσα, τόσο με το γεγονός ότι τα θέματα Εκπαίδευσης αποτελούν, βάσει του Καταστατικό της UNESCO (Άρθρο 1)¹⁶², αποκλειστική αρμοδιότητά της στο πλαίσιο του ΟΗΕ, όσο και με μια πιο πρόσφατη εξέλιξη, που αφορά και πάλι στην Ατζέντα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέχρι το 2030 και πιο συγκεκριμένα στο *Στόχο 4*. Η UNESCO, στο πλαίσιο της εν λόγω Ατζέντας, ανακηρύχθηκε ως ο Ηγετικός Οργανισμός για την προώθηση του Στόχου για την *Ποιοτική Εκπαίδευση*¹⁶³, που στοχεύει στη διασφάλιση δίκαιης και χωρίς

¹⁵⁸UNESCO, *Climate Change*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-domain/natural-sciences/climate-change/> (ανάκτηση στις 11 Ιανουαρίου 2017).

¹⁵⁹UNESCO, *UNESCO Chair in Climate Science and Policy*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/asia-and-the-pacific/india/unesco-chair-in-climate-science-and-policy-999/> (ανάκτηση στις 12 Ιανουαρίου 2017).

¹⁶⁰UNESCO, *Jakarta Regional Bureau for Sciences in Asia and the Pacific*, <http://www.unesco.org/new/en/jakarta/natural-sciences/> (ανάκτηση στις 30 Σεπτεμβρίου 2017).

¹⁶¹Regional Science Bureau for Asia and the Pacific, *The Regional Bureau's Science Support Strategy 2014 – 2021- Promoting Science for Peace and Sustainable Development in Asia and the Pacific through South – South Cooperation*, UNESCO Office Jakarta, σελ. 14.

¹⁶²UNESCO, *Basic Texts*, UNESCO, Paris 2014 edition, σελ. 6.

¹⁶³United Nations, *Goal 4: Ensure inclusive and quality education for all and promote lifelong learning*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (ανάκτηση στις 12 Ιανουαρίου 2017).

αποκλεισμούς ποιοτικής εκπαίδευσης για όλους, καθώς και στη προώθηση ευκαιριών διά βίου μάθησης.

Οι έδρες UNESCO, που εργάζονται επάνω στα θέματα Εκπαίδευσης του Οργανισμού ασχολούνται κυρίως με το ευρύ φάσμα του Προγράμματος *Εκπαίδευση για Όλους*¹⁶⁴, εστιάζοντας σε πεδία, όπως η Διά Βίου Μάθηση, η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, καθώς και οι Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας (*Information and Communications Technology*).

Η «διάθεση» της UNESCO για προώθηση διατομεακών Προγραμμάτων, βρίσκει εδώ και αρκετά χρόνια εφαρμογή και στο δίκτυο Εδρών UNESCO, καθώς πολλές από αυτές στρέφονται σε διαθεματικά πεδία, που συνδυάζουν κυρίως τους τομείς της Εκπαίδευσης και των Φυσικών Επιστημών. Η εν λόγω τάση δεν είναι πρόσφατη, καθώς ξεκίνησε ήδη από το 2005, όταν όλοι οι Οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησαν την *Δεκαετία για την Εκπαίδευση και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (UN Decade of Education for Sustainable Development)*, μεταξύ αυτών και η UNESCO, η οποία την προωθούσε μέχρι και το 2014 μέσα από όλα τα εκπαιδευτικά της Προγράμματα, έχοντας ως στόχο την διεθνή προώθηση της αειφορίας σε όλους τους τομείς.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Διεθνής Οργανισμός αξιοποίησε το Παγκόσμιο Δίκτυο των Εδρών, ενώ ταυτόχρονα ο αριθμός των Εδρών UNESCO που πραγματεύονταν την εν λόγω θεματική άρχισε σταδιακά να αυξάνεται¹⁶⁵. Επί παραδείγματι, το 2006 ιδρύθηκαν δύο Έδρες UNESCO σε δύο πανεπιστήμια της Σουηδίας με θέμα την *Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (UNESCO Chair for Sustainable Development)*¹⁶⁶, ενώ το 2012 ιδρύθηκε αντίστοιχη Έδρα στην Κόστα Ρίκα, με στόχο την προώθηση της έρευνας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στο πλαίσιο της εν λόγω Δεκαετίας.

¹⁶⁴Περισσότερες πληροφορίες για το Πρόγραμμα *Εκπαίδευση για Όλους* στο UNESCO, *History*, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/the-efa-movement/> (ανάκτηση στις 12 Ιανουαρίου 2017).

¹⁶⁵UNESCO, *A Decade of Progress on Education for Sustainable Development – Reflections from the UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2017, σελ. 11.

¹⁶⁶Στο UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

Οι Έδρες UNESCO που η θεματική τους εμπίπτει στον τομέα Εκπαίδευσης του Οργανισμού, ανεξαρτήτως της διαθεματικότητας ή μη του πεδίου τους, προωθούν το αναφαίρετο Δικαίωμα στην Εκπαίδευση. Εξάλλου, ο διεθνής Οργανισμός από την ίδρυσή του μέχρι και σήμερα έχει υλοποιήσει πλήθος Προγραμμάτων για την προώθηση της ίσης και ποιοτικής πρόσβασης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, καθώς είναι ο εξειδικευμένος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων και Δράσεων, που αφορούν σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η εν λόγω θεματική αφορά σε μεγάλο βαθμό στη γεωγραφική περιφέρεια της Αφρικής, όπου η Εκπαίδευση δεν είναι ακόμα κεκτημένο δικαίωμα.

Στην προσπάθεια της UNESCO να προωθήσει τη βελτίωση όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων στην Αφρικανική ήπειρο, έχει συμβάλει σημαντικός αριθμός Εδρών UNESCO. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Έδρα UNESCO για τις *Επιστήμες της Εκπαίδευσης*¹⁶⁷, που ιδρύθηκε το 1994 στη Σενεγάλη και έχει ως στόχο την προώθηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος έρευνας, κατάρτισης, ενημέρωσης και τεκμηρίωσης στον τομέα των επιστημών της εκπαίδευσης και η Έδρα UNESCO *Για την Εκπαίδευση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες*¹⁶⁸, που ιδρύθηκε το 2008 στο Καμερούν και έχει ως στόχο την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Η UNESCO κατατάσσει την ανάπτυξη της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιφέρειας ως μία από τις δύο βασικές της Προτεραιότητες (με την Ισότητα των Φύλων να αποτελεί τη δεύτερη). Καθώς ο Οργανισμός θεωρεί ότι η Εκπαίδευση αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη της εν λόγω περιοχής, έχει δημιουργήσει ένα σημαντικό δίκτυο συνεργασίας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, που αποτελείται από τα Κεντρικά Γραφεία του Οργανισμού, τα Περιφερειακά του Γραφεία στο Ντακάρ και τη Σενεγάλη, καθώς και με άλλα 15

¹⁶⁷UNESCO, *Chaire UNESCO de sciences de l'éducation*, <http://www.unesco.org/fr/university-twinning-and-networking/access-by-region/africa/senegal/unesco-chair-in-education-sciences-204/> (ανάκτηση στις 3 Σεπτεμβρίου 2017).

¹⁶⁸UNESCO, *UNESCO Chair in Special Needs Education*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/africa/cameroon/unesco-chair-in-special-needs-education-820/> (ανάκτηση στις 13 Ιανουαρίου 2017).

Περιφερειακά Γραφεία της UNESCO στην υποσαχάρια Αφρική¹⁶⁹ και φυσικά το περιφερειακό δίκτυο Εδρών UNESCO.

Ο τομέας του Πολιτισμού, βασικός πυλώνας της UNESCO, αποτελεί επίσης σημαντική πηγή «έμπνευσης» για μεγάλο αριθμό πανεπιστημιακών εδρών διεθνώς. Με βάση τα στοιχεία του πρώτου τετραμήνου του 2017, 130 Έδρες UNESCO προωθούν θέματα συναφή με τις προτεραιότητες του εν λόγω τομέα. Συνεπώς, ένα ποσοστό της τάξης του 19,5 % των Εδρών προωθεί, στο πλαίσιο του Προγράμματος *Μαθαίνοντας να Ζούμε Μαζί (Learning to Live Together)*¹⁷⁰, θεματικές, όπως η Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά και ο Διαπολιτισμικός Διάλογος. Οι επιμέρους θεματικές των, συναφών με τον τομέα του πολιτισμού, Εδρών σχετίζονται, τόσο με την προστασία της υλικής και άυλης Παγκόσμιας Κληρονομιάς, όσο και με το βιώσιμο τουρισμό, την αρχαιολογία και τη μουσειολογία¹⁷¹. Η Έδρα για τη Μουσειολογία και την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά (*UNESCO Chair of Museology and the World Heritage*), που ιδρύθηκε στη Τσεχία το 1994¹⁷² και η Έδρα UNESCO για τον Πολιτιστικό Τουρισμό (*UNESCO Chair in Cultural Tourism*), που ιδρύθηκε το 2007, στην Αργεντινή και έχει ως θεματική τη τουριστική βιωσιμότητα¹⁷³, αποτελούν σημαντικά μέλη του εν λόγω δικτύου.

Η Διεθνής Δεκαετία για την Προσέγγιση των Πολιτισμών 2013 - 2022 (*International Decade for the Rapprochement of Cultures 2013 – 2022*), στόχος της οποίας είναι η εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων, η προώθηση της ανεκτικότητας και ο σεβασμός απέναντι στο διαφορετικό, ενίσχυσε σημαντικά την επιθυμία πολλών πανεπιστημίων κρατών μελών του Οργανισμού, που αντιμετωπίζουν σοβαρά ζητήματα εσωτερικών συγκρούσεων, για την ίδρυση Εδρών UNESCO για την

¹⁶⁹UNESCO, *Priority Africa: Education*, <http://www.unesco.org/new/en/africa-department/priority-africa/education/> (ανάκτηση στις 2 Φεβρουαρίου 2017).

¹⁷⁰Περισσότερες πληροφορίες για το Πρόγραμμα *Μαθαίνοντας να Ζούμε Μαζί* στο UNESCO, *Learning to Live Together*, <http://en.unesco.org/themes/learning-live-together> (ανάκτηση στις 13 Ιανουαρίου 2017).

¹⁷¹UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme in Culture*, <https://en.unesco.org/partnerships/culture/unitwin/unesco-chairs-programme-in-culture> (ανάκτηση στις 20 Φεβρουαρίου 2017)

¹⁷²UNESCO, *UNESCO Chair on Museology and World Heritage*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/europe-and-north-america/czech-republic/unesco-chair-on-museology-and-world-heritage-80/> (ανάκτηση στις 3 Μαρτίου 2017).

¹⁷³UNESCO, *UNESCO Chairs and UNITWIN Networks related to the UNESCO Culture Sector*, UNESCO, Paris 2015, σελ. 7.

προώθηση της εν λόγω θεματικής. Στο Ισραήλ, μια χώρα, που έχει αντιμετωπίσει πολλές αναταραχές στο εσωτερικό της, έχουν μέχρι σήμερα ιδρυθεί τρεις Έδρες UNESCO¹⁷⁴, που σχετίζονται με την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ανοχής στη διαφορετικότητα, καθώς υπάρχει σημαντική ανάγκη κατευνασμού των εντάσεων και καλλιέργειας μιας κουλτούρας ειρήνης.

Στο ίδιο πλαίσιο, ο Διεθνής Οργανισμός, μέσω του *Περιφερειακού του Γραφείου στη Βυρηττό*, υλοποιεί ένα Πρόγραμμα, που απευθύνεται στις Αραβικές χώρες σχετικά με τον Διαπολιτισμικό Διάλογο, το οποίο φέρει τον τίτλο *Fostering a Culture of Intercultural Dialogue in the Arab States*. Στο πλαίσιο του εν λόγω Προγράμματος, διοργανώθηκε το 2012 στη Βυρηττό Συνάντηση Εμπειρογνομόνων, με τη συμμετοχή πληθώρας εξειδικευμένων Εδρών UNESCO, προκειμένου να συζητηθούν οι άξονες επάνω στους οποίους επρόκειτο να υλοποιηθεί το συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Η σημασία του διαθρησκευτικού διαλόγου, καθώς και η ανάγκη σεβασμού του διαφορετικού¹⁷⁵, αποτελούν τις θεματικές που επικράτησαν.

Το εν λόγω Πρόγραμμα, στο πλαίσιο της Στρατηγικής του Οργανισμού σχετικά με την προώθηση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου στην εν λόγω γεωγραφική περιφέρεια, προωθείται σταθερά και διαχρονικά μέσω των Εδρών UNESCO της ευρύτερης περιοχής, όπως η Έδρα UNESCO με θέμα τη *Συγκριτική Μελέτη των Θρησκειών, τη Διαμεσολάβηση και τον Διάλογο (Chaire UNESCO d'Etudes Comparées des Religions, de la Médiation et du Dialogue)* που συστάθηκε στο Λίβανο το 2002. Η εν λόγω Έδρα προωθεί την έρευνα για θέματα διαθρησκευτικού και διαπολιτισμικού διαλόγου, δίνοντας έμφαση στη θρησκευτική ελευθερία ως πανανθρώπινου ατομικού δικαιώματος¹⁷⁶. Η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνδέεται άμεσα και με τον Τομέα των Κοινωνικών Επιστημών.

Το ποσοστό των Εδρών UNESCO που σχετίζονται με πεδία του τομέα Κοινωνικών Επιστημών φτάνει το 16,2 %. Οι περισσότερες θεματικές των εν λόγω

¹⁷⁴Βλ. UNESCO, 667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017, UNESCO, Paris 2017.

¹⁷⁵UNESCO Regional Bureau for Education in the Arab States – Beirut, *UNESCO International Meeting of Experts – Fostering a Culture of Intercultural Dialogue in the Arab States*, Beirut 2012, σελ. 7 – 8.

¹⁷⁶UNESCO, *Rapport d'activité - Chaire UNESCO d'études comparées des religions, de la médiation et du dialogue*, UNESCO, 2002 - 2010 σελ. 2.

Εδρών αφορούν σε θέματα Ισότητας των Δύο Φύλων, ειρηνικής συνύπαρξης των κρατών και κατά κύριο λόγο στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Ειδικά ως προς το πεδίο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η UNESCO, από την ίδρυσή της, προωθεί την προώπιση τους, βάσει της *Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*¹⁷⁷ του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Σε συνέχεια της υιοθέτησης της *Στρατηγικής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*¹⁷⁸ κατά την 32^η Γενική Διάσκεψη (2003), ο Οργανισμός ενσωμάτωσε την προώπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε όλες τις δράσεις και τα Προγράμματά του. Αρωγός σε αυτή την προσπάθεια στάθηκε και πάλι το δίκτυο Εδρών UNESCO, που έσπευσε να ανταποκριθεί στην πρόκληση μέσω της ίδρυσης σημαντικού αριθμού συναφών πανεπιστημιακών Εδρών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Έδρα UNESCO, που έχει συσταθεί στο Αζερμπαϊτζάν με θέμα τα *Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη (UNESCO Chair on Human Rights, Democracy and Peace)*¹⁷⁹.

Η σημασία, που αποδίδει η UNESCO στο Πρόγραμμα των Εδρών για την προώπιση των Προγραμμάτων και των Προτεραιοτήτων της αναφορικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, διατυπώθηκε με σαφήνεια κατά τη διάρκεια της Συνάντησης των Εδρών UNESCO, που έχουν ως θεματική τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, την Ένταξη στο Αστικό Περιβάλλον και τη Μετανάστευση, η οποία έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2017, στην Έδρα του Οργανισμού στο Παρίσι. Στην εν λόγω Συνάντηση συζητήθηκε η ανάγκη για την περεταίρω συμβολή των Εδρών UNESCO, τόσο στη Στρατηγική του Διεθνούς Οργανισμού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όσο και σε Προγράμματα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας, στο πλαίσιο της Ατζέντας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Επίσης, συζητήθηκε η ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ του Διεθνούς Οργανισμού και των Εδρών UNESCO για την προώπιση των

¹⁷⁷Περισσότερες πληροφορίες για την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο United Nations, *Universal Declaration of Human Rights*, <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

¹⁷⁸Περισσότερες πληροφορίες για τη *Στρατηγική για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα* στο UNESCO, *Strategy on Human Rights*, UNESCO, Paris 2003.

¹⁷⁹UNESCO, *UNESCO Chair on Human Rights, Democracy and Peace*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/europe-and-north-america/azerbaijan/unesco-chair-human-rights-democracy-peace-17/> (ανάκτηση στις 5 Μαρτίου 2017).

ως άνω προτεραιοτήτων, καθώς και της κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών και των μειονοτήτων¹⁸⁰.

Ο καίριος ρόλος των Εδρών UNESCO ως προς την προώθηση των αξιών και των προτεραιοτήτων του Διεθνούς Οργανισμού αποδεικνύεται περίτρανα στην περίπτωση του Σουδάν. Ειδικότερα, στο Σουδάν είχε ιδρυθεί το 2006 *Έδρα για την Ειρήνη*, η οποία είχε ως στόχο την προώθηση της έρευνας σχετικά με τις ειρηνευτικές διαδικασίες. Η εν λόγω Έδρα ιδρύθηκε ένα χρόνο μετά την υπογραφή της Συνθήκης Ειρήνης μεταξύ του Βόρειου και του Νότιου Σουδάν, η οποία έδωσε τέλος στον δεύτερο εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των δύο πλευρών. Ωστόσο, το 2016, μετά το πέρας της τρίτης εμφύλιας διαμάχης που ξέσπασε το 2013, ιδρύθηκε μία νέα Έδρα με τίτλο *Έδρα UNESCO για την Ειρήνη στη Δημοκρατία του Σουδάν*¹⁸¹. Η άμεση ίδρυση, μετά το τέλος εκάστης εμφύλιας διαμάχης, Έδρας UNESCO με θεματική συναφή με την ειρήνη και την παύση των συγκρούσεων, σε μια χώρα, που μαστίζεται από εμφύλιους πολέμους, αποδεικνύει τη σημασία του δικτύου Εδρών UNESCO για την προώθηση των ζητημάτων που απασχολούν την παγκόσμια κοινότητα.

Η Ισότητα των Δύο Φύλων αποτελεί επίσης, σημαντική προτεραιότητα του τομέα Κοινωνικών Επιστημών του Διεθνούς Οργανισμού, στο πλαίσιο και του *Στόχου 5* για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη¹⁸². Οι Έδρες UNESCO, που σχετίζονται με την εν λόγω θεματική προωθούν την έρευνα για την προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με στόχο την ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους. Σήμερα ο Διεθνής Οργανισμός αριθμεί 25 Έδρες που σχετίζονται με την ως άνω θεματική. Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγεται η Έδρα UNESCO για την *Ισότητα των Φύλων και την Ενδυνάμωση των Γυναικών (UNESCO Chair on Gender Equality and Women Empowerment)*¹⁸³, που ιδρύθηκε το 2016 στην

¹⁸⁰ UNESCO, *Meeting of UNESCO Chairs in Human Rights Urban Inclusion and Migration*, <https://en.unesco.org/events/meeting-unesco-chairs-human-rights-urban-inclusion-and-migration> (ανάκτηση στις 20 Σεπτεμβρίου 2017).

¹⁸¹ Βλ. UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

¹⁸² United Nations, *Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

¹⁸³ Amrita University, *India's first ever UNESCO Chair on gender equality and women's empowerment*, <https://www.amrita.edu/press-media/india-s-first-ever-unesco-chair-gender-equality-and-women-s-empowerment-amrita> (ανάκτηση στις 30 Σεπτεμβρίου 2017).

Ινδία, με στόχο την εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων, έτσι ώστε οι γυναίκες να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα με τους άντρες.

Στο πλαίσιο της προώθησης της Ισότητας των Φύλων και της Ενδυνάμωσης των Γυναικών στα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού, η UNESCO διοργάνωσε, τον Μάρτιο 2017, στην Έδρα της στο Παρίσι, Συνάντηση των συναφών Εδρών UNESCO με στόχο την προώθηση των εξής προτεραιοτήτων: α. της ισότιμης πρόσβασης των γυναικών στην εκπαίδευση και στην εργασία, β. της ισότητας των φύλων στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή, γ. της ισότιμης πρόσβασης των γυναικών στις επιστήμες και στην τεχνολογία και δ. της ισότιμης πρόσβασης των γυναικών στην πολιτική ζωή¹⁸⁴.

Τέλος, ως προς τον τομέα της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας, οι θεματικές των Εδρών UNESCO, που έχουν ιδρυθεί στα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού σχετίζονται, κατά κύριο λόγο με την Ελευθερία της Έκφρασης¹⁸⁵, καθώς και με την Ελευθερία του Τύπου¹⁸⁶.

Η Ελευθερία του Τύπου, ως θεμέλιο της Δημοκρατίας, αποτελεί σημαντική προτεραιότητα του Οργανισμού. Οι Έδρες UNESCO, που ασχολούνται με τα Προγράμματα του τομέα Επικοινωνίας, εργάζονται επάνω σε θεματικές, όπως η ελευθερία της έκφρασης στη δημοσιογραφία, το διαδίκτυο, καθώς και ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην πρόσβαση στη γνώση. Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η νεοσυσταθείσα Έδρα UNESCO (2016) για την *Εκπαίδευση και την Κατάρτιση των Πολιτών ως προς τη χρήση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και των Πληροφοριών (UNESCO Chair on Media and Information Literacy and the Media Education of Citizens)*¹⁸⁷. Στόχος της εν λόγω Έδρας είναι η ενημέρωση και κατάρτιση των πολιτών, προκειμένου να μπορούν να αξιολογούν κριτικά το

¹⁸⁴UNESCO, *Meeting – UNESCO Chairs in the field of Women’s Empowerment*, <https://en.unesco.org/events/meeting-unesco-chairs-field-women-s-empowerment> (ανάκτηση στις 10 Απριλίου 2017).

¹⁸⁵UNESCO, *Fostering Freedom of Expression*, <http://en.unesco.org/themes/fostering-freedom-expression> (ανάκτηση στις 14 Ιανουαρίου 2017).

¹⁸⁶UNESCO, *Media Pluralism and Diversity*, <http://en.unesco.org/themes/media-pluralism-and-diversity> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

¹⁸⁷Βλ. UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

περιεχόμενο των ειδήσεων που προέρχονται από διάφορες πηγές. Η συγκεκριμένη Έδρα είναι πολύ σημαντική, καθώς έχει ιδρυθεί στη Ρωσία όπου τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ελέγχονται σε μεγάλο βαθμό από το κράτος¹⁸⁸. Η εν λόγω Έδρα είναι η τρίτη Έδρα UNESCO που ιδρύεται στη Ρωσία σχετικά με την Επικοινωνία, την Πληροφορία και το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο, καθώς η UNESCO έχει καταγράψει από το 1995 δεκάδες δολοφονίες δημοσιογράφων στο εν λόγω κράτος – μέλος¹⁸⁹.

¹⁸⁸Hague & Harrop, *ό. π.*, σελ. 316.

¹⁸⁹UNESCO, *UNESCO Condemns Killing of Journalists Assassinated Journalists in Russia Federation*. https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco_condemns_killing_of_journalists_russian_federation_en.pdf (ανάκτηση στις 15 Σεπτεμβρίου 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΔΡΕΣ UNESCO ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ: ΕΝΑ SUCCESS STORY ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Η πρώτη Έδρα UNESCO στην ελληνική επικράτεια ιδρύθηκε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το 1997, από την Ομότιμη, σήμερα, καθηγήτρια Δήμητρα Παπαδοπούλου με θέμα *Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη*. Η εν λόγω Έδρα, με την διαχρονικά επίκαιρη θεματική, συστάθηκε όταν ακόμα το διεθνές Πρόγραμμα Πανεπιστημιακών Δικτύων & Εδρών UNITIWN/UNESCO είχε μόλις ξεκινήσει και αποτέλεσε την αφετηρία της ιδιαίτερα επιτυχημένης υλοποίησής του στην Ελλάδα.

Η εν λόγω Έδρα, που αποτελεί εξέλιξη του διατμηματικού και διεπιστημονικού Προγράμματος Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Ειρήνη με τίτλο «Σύγχρονα Παγκόσμια Προβλήματα και η Ευθύνη του Επιστήμονα», που λειτουργεί στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, από το 1994, έχει ως στόχο την προώθηση της έρευνας, καθώς και τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος εκπαίδευσης και πληροφόρησης σχετικά με τη θεματική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την Ειρήνη.

Στο πλαίσιο της λειτουργίας της Έδρας, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο πραγματοποιεί μια σειρά από εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες. Ειδικότερα, προσφέρει σε όλους τους προπτυχιακούς φοιτητές του Πανεπιστημίου ένα διατμηματικό και διεπιστημονικό πρόγραμμα μαθημάτων με τίτλο «Σύγχρονα Παγκόσμια Προβλήματα και η Ευθύνη του Επιστήμονα: διεπιστημονικές προσεγγίσεις». Οι θεματικές που προσεγγίζει το εν λόγω Πρόγραμμα, αφορούν ζητήματα που επιζητούν ρύθμιση σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως τα περιβαλλοντικά προβλήματα, η πυρηνική ενέργεια, τα ναρκωτικά, ο αναλφαβητισμός, διαπολιτισμικός διάλογος και εξάλειψη κάθε μορφής αποκλεισμού κ.α. Επίσης, η εν λόγω Έδρα, σε συνεργασία με το *Ινστιτούτο Εκπαίδευσης για την Ειρήνη*, καθώς και με τη *Διεπιστημονική Ομάδα Νέων Επιστημόνων* του Ινστιτούτου πραγματοποιεί εκπαιδευτικές δράσεις σε σχολεία. Οι εν λόγω εκπαιδευτικές δράσεις έχουν ως βασικό αντικείμενο την εκπαίδευση των μαθητών στα ανθρώπινα δικαιώματα και την

ειρήνη, ενώ το εκπαιδευτικό υλικό, που χρησιμοποιείται για την υλοποίησή τους προέρχεται από εκδόσεις διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ και η UNESCO¹⁹⁰.

Επίσης, η εν λόγω Έδρα είναι μέλος ενός πανευρωπαϊκού δικτύου, στο οποίο συμμετέχουν 41 Πανεπιστήμια από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο του δικτύου αυτού, η Έδρα UNESCO προσφέρει ένα διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα με θέμα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό. Του εν λόγω Μεταπτυχιακού ηγείται το *Ευρωπαϊκό Διεπιστημονικό Κέντρο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό (European Inter – University Centre for Human Rights and Democratization)*¹⁹¹ σε συνεργασία με διακυβερνητικούς Οργανισμούς, μεταξύ των οποίων και η UNESCO.

Συνεπώς, για την υλοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων, η Έδρα UNESCO, που σήμερα λειτουργεί με νέα Επικεφαλής και τριμελή Επιτροπή διοίκησης¹⁹², έχει διασυνδέσει το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, τόσο με πληθώρα διεθνών και περιφερειακών δικτύων στα οποία συμμετέχουν Διακυβερνητικοί Οργανισμοί, Έδρες UNESCO και ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια, όσο και με μεγάλο αριθμό εθνικών δικτύων, τα οποία περιλαμβάνουν άλλα δίκτυα UNESCO, καθώς και εμπειρογνώμονες¹⁹³.

Η δεύτερη Έδρα UNESCO, ιδρύθηκε το 2003, στο ίδιο Πανεπιστήμιο, καθώς υπήρχε και η τεχνογνωσία και είχαν ήδη διαφανεί τα οφέλη από την εν λόγω πρωτοβουλία, με αντικείμενο τη «Βιώσιμη Διαχείριση Υδατικών Πόρων και την Επίλυση Διενέξεων» με επικεφαλής τον Καθηγητή του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, Ιάκωβο Γκανούλη.

¹⁹⁰ UNESCO Chair, *Εκπαίδευση για την Ειρήνη στα Σχολεία*, <http://unescochair.auth.gr/index.php/2013-06-05-17-34-06/2013-06-05-17-34-41> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

¹⁹¹ Περισσότερες πληροφορίες για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο European Inter – University Centre for Human Rights and Democratization, *E. MA: EIUC's main teaching programme*, <https://www.eiuc.org/education/ema.html> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

¹⁹² Διαύγεια, *Αντικατάσταση της Διευθύντριας της Έδρας UNESCO ΑΠΘ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη & Ορισμός Επιτροπής και νέας Διευθύντριας*, <https://et.diaugeia.gov.gr/decision/view/7%CE%9D5%CE%9246%CE%A88%CE%A7%CE%92-977> (ανάκτηση στις 11 Ιανουαρίου 2017).

¹⁹³ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, *Έδρα UNESCO/ Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου , τη Δημοκρατία και την Ειρήνη*, <https://www.auth.gr/units/168> (ανάκτηση στις 20 Ιανουαρίου 2017).

Η εν λόγω Έδρα που αποτελεί ταυτόχρονα ένα Διεθνές Πανεπιστημιακό Δίκτυο, εστιάζει σε θέματα διαχείρισης υδατικών πόρων, με έμφαση στη διαχείριση διασυνοριακών υδάτων. Ειδικότερα, ενθαρρύνει την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών, με έμφαση στην περιοχή των Βαλκανίων, ενώ ταυτόχρονα προωθεί τη διεπιστημονική έρευνα. Επίσης, μέσω της διοργάνωσης ημερίδων και σεμιναρίων, καθώς και μέσω προγραμμάτων εξ αποστάσεως επιμόρφωσης και εκπαίδευσης, προάγει την κατάρτιση και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα διαχείρισης υδάτων. Τέλος, μέσω της διαμόρφωσης ενός παγκόσμιου δικτύου εμπειρογνομώνων, στο πλαίσιο του πανεπιστημιακού δικτύου, προωθεί τη δημιουργία συνεργειών, με στόχο την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών¹⁹⁴.

Μόλις ένα χρόνο αργότερα το 2004, η UNESCO ενέκρινε την ίδρυση Έδρας UNESCO για τη «Διαπολιτισμική Πολιτική για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια» στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, με επικεφαλής την καθηγήτρια Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Οργανισμών, Παρασκευή Νάσκου - Περράκη. Από το 2014, η Έδρα λειτουργεί με νέα επικεφαλής.

Η εν λόγω Έδρα έχει δύο κεντρικούς θεματικούς άξονες. Ο πρώτος πυλώνας της αφορά στον Διαπολιτισμικό Διάλογο, που αποτελεί μια από τις σημαντικότερες Προτεραιότητες της UNESCO. Στο πλαίσιο του εν λόγω άξονα εντάσσεται η έννοια της *Διαπολιτισμικής Πολιτικής*, που αφορά στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου μέσω της υιοθέτησης των απαραίτητων πολιτικών για την ομαλότερη ένταξη του ατόμου στην κοινωνία, καθώς οι εν λόγω πολιτικές θα διασφαλίσουν το σεβασμό των παραδόσεων, της ελευθερίας της έκφρασης και κατ' επέκταση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι κοινωνίες, που σέβονται τη διαφορετικότητα παρέχουν ίσες ευκαιρίες σε όλους, ενώ είναι απαλλαγμένες από κάθε μορφής διακρίσεις, γεγονός που συμβάλλει σε εθνικό επίπεδο στην αρμονική συμβίωση όλων των πολιτών, ενώ σε διεθνές επίπεδο στην ειρηνική συνύπαρξη όλων των κρατών.

¹⁹⁴ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Έδρα UNESCO/ Διεθνές Δίκτυο Κέντρων Υδάτων – Περιβάλλοντος για τα Βαλκάνια, <https://www.auth.gr/units/243> (ανάκτηση στις 20 Ιανουαρίου 2017).

Αντίστοιχα, ο άξονας *Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια* αφορά στον σεβασμό των ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια και κατ' επέκταση στην προστασία των δικαιωμάτων τους, με στόχο την αποδοχή της διαφορετικότητας και του αλληλοσεβασμού, καθώς και της ομαλής διαβίωσης όλων εντός της κοινωνίας.

Στο πλαίσιο της λειτουργίας της Έδρας προσφέρονται τα εξής προγράμματα εξειδίκευσης: α. το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση – Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, β. Προστασία των Δικαιωμάτων Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων: ΑμεΑ, Μετανάστες, Ρομά, Γυναίκες, γ. Εργαλεία για τη Διαπολιτισμική Διδασκαλία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Σχολείο και δ. Ισότητα Φύλων και Δικαιώματα Γυναικών¹⁹⁵. Επίσης, η Έδρα έχει προχωρήσει σε μια σειρά από δημοσιεύσεις που αφορούν, μεταξύ άλλων, τις διεθνείς συμβάσεις της UNESCO, τους μηχανισμούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, καθώς και άλλες διεθνείς πράξεις¹⁹⁶, ενώ τα τελευταία χρόνια διοργανώνει Θερινή Ακαδημία με θέματα σχετικά με την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁹⁷.

Το 2006, ιδρύθηκε η Έδρα UNESCO για τις «Φυσικές Καταστροφές στη Γεώσφαιρα, την Υδρόσφαιρα και την Ατμόσφαιρα» στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, με επικεφαλής τον τότε διευθυντή του Αστεροσκοπείου και νυν Ακαδημαϊκό και Επόπτη του Κέντρου Ερεύνης Φυσικής της Ατμόσφαιρας και Κλιματολογίας της Ακαδημίας Αθηνών, Χρήστο Ζερεφό. Τα προγράμματα της Έδρας είναι κυρίως εστιασμένα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου, καθώς οι περιοχές αυτές είναι ευάλωτες στις φυσικές καταστροφές. Ειδικότερα, οι εν λόγω περιοχές αντιμετωπίζουν συχνά πολλά είδη περιβαλλοντικών καταστροφών, όπως σεισμούς και πλημμύρες, ενώ στο μέλλον, στο πλαίσιο της δυναμικής ανόδου της στάθμης της θάλασσας, ενδέχεται να αντιμετωπίσουν κατολισθήσεις ή ακόμα και τσουνάμι.

¹⁹⁵Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια, *Προγράμματα Εξειδίκευσης*, http://unescochair.uom.gr/?page_id=132 (ανάκτηση στις 21 Ιανουαρίου 2017).

¹⁹⁶Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια, *Δημοσιεύσεις*, http://unescochair.uom.gr/?page_id=11 (ανάκτηση στις 21 Ιανουαρίου 2017).

¹⁹⁷Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια, *Θερινή Ακαδημία 2017*, http://unescochair.uom.gr/?page_id=463 (ανάκτηση στις 21 Ιανουαρίου 2017).

Η Έδρα UNESCO για τις Φυσικές Καταστροφές έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα, καθώς δραστηριοποιείται σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους, όπως την υδρολογία, τη γεωλογία, τη μετεωρολογία, τη μηχανική, την αρχιτεκτονική και την επιστήμη των υλικών, που σχετίζονται με τις καταστροφές, τόσο στο φυσικό περιβάλλον, όσο και στο δομημένο περιβάλλον. Στόχος της Έδρας είναι η προώθηση της έρευνας, προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών καταστροφών, καθώς και των περιβαλλοντικών κινδύνων που συνδέονται με τα υδρολογικά και ατμοσφαιρικά φαινόμενα¹⁹⁸.

Το 2008 ο Διεθνής Οργανισμός ενέκρινε την ίδρυση της Έδρας UNESCO για τις «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, με επικεφαλής τον καθηγητή του Παιδαγωγικού Τμήματος Βασίλειο Μακράκη.

Καθώς, η Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί σημαντική πρόκληση για όλη την ανθρωπότητα, οι διεθνείς Οργανισμοί, με πρωτεργάτη τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, έχουν δεσμευτεί για την προώθησή της, μέσω των δικτύων, που έχουν αναπτύξει, σε κάθε γωνιά του πλανήτη μέχρι το 2030. Στόχος της εν λόγω Έδρας είναι η προώθηση της Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, μέσω της χρήσης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (*Information and Communications Technology – ICT*)¹⁹⁹. Το πρόγραμμα της Έδρας εστιάζει στην Προβληματοκεντρική Μέθοδο Διδασκαλίας²⁰⁰ και Μάθησης ως προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, καθώς και στη χρήση των νέων τεχνολογιών, με στόχο την εξάλειψη ξεπερασμένων γνωστικών μεθόδων, όπως η απομνημόνευση²⁰¹.

¹⁹⁸Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Έδρα UNESCO για τις Φυσικές Καταστροφές στη γεώσφαιρα, την υδρόσφαιρα και την ατμόσφαιρα*, <http://www.unesco-hellas.gr/documents/edres/13%20EAA.pdf> (ανάκτηση στις 22 Ιανουαρίου 2017).

¹⁹⁹Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Έδρα UNESCO ΤΠΕ στην Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, <http://www.unesco-hellas.gr/documents/edres/16%20%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%99%CE%9F%20%CE%9A%CE%A1%CE%97%CE%A4%CE%97%CE%A3.pdf> (ανάκτηση στις 22 Ιανουαρίου 2017).

²⁰⁰UNESCO Chair ICT in Education for Sustainable Development, *Προσέγγιση PBL*, <http://healtheducation.edc.uoc.gr/> (ανάκτηση στις 27 Ιανουαρίου 2017).

²⁰¹UNESCO Chair ICT in Education for Sustainable Development, *N.T. στην Εκπαίδευση*, <http://healtheducation.edc.uoc.gr/> (ανάκτηση στις 9 Ιανουαρίου 2017).

Το 2010, ιδρύθηκε η Έδρα UNESCO «Εφηβικής Υγείας και Ιατρικής» στην Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Επικεφαλής της Έδρας είναι ο Γεώργιος Χρούσος, Καθηγητής και Διευθυντής της Πρώτης Παιδιατρικής Κλινικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η εν λόγω Έδρα είναι η μοναδική Έδρα UNESCO στον κόσμο, που αφορά στην Εφηβική Υγεία, Φροντίδα και Ιατρική. Στο πλαίσιο της λειτουργεί το *Ειδικό Κέντρο Εφηβικής Ιατρικής* (Ε.Κ.Ε.Ι.) στο Νοσοκομείο Παίδων «Η Αγία Σοφία», το μόνο θεσμοθετημένο κέντρο στην Ελλάδα για την παροχή ιατρικής φροντίδας αποκλειστικά σε εφήβους για θέματα που αφορούν ενδοκρινολογικά, γυναικολογικά, ψυχολογικά και δερματολογικά προβλήματα, διαταραχές πρόσληψης τροφής, παχυσαρκία κ.α.

Η εν λόγω Έδρα εκτός από εξειδικευμένη ιατρική φροντίδα σε εφήβους, παρέχει επίσης προγράμματα μετεκπαίδευσης και εξειδίκευσης για το ιατρικό προσωπικό, προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής των εφήβων, καθώς και προγράμματα υποστήριξης παιδιών και εφήβων με μαθησιακές δυσκολίες. Επίσης, συνεργάζεται με το *Δίκτυο Μονάδων ή Υπηρεσιών Οικογενειακού Προγραμματισμού*, στο οποίο παραπέμπει περιστατικά, που σχετίζονται με θέματα αντισύλληψης και αναπαραγωγικής υγείας²⁰², ενώ σε συνεργασία με άλλα Πανεπιστήμια και φορείς διοργανώνει ημερίδες και σεμινάρια για την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα, που αφορούν στην υγεία των νέων και των εφήβων.

Η ίδρυση δύο Εδρών UNESCO σε ένα κράτος μέλος του Οργανισμού μέσα στη ίδια χρονιά (2010) αποτελεί σημαντική εθνική επιτυχία. Το 2010, ιδρύθηκε επίσης η Έδρα UNESCO για τα «Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη» στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών με επικεφαλής τον καθηγητή κ. Στέλιο Περράκη. Στόχος της Έδρας είναι η προώθηση θεμάτων που άπτονται των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της Δημοκρατίας και της Ειρήνης όχι μόνο σε εθνικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο. Επίσης, η Έδρα, μέσω της έρευνας, της κατάρτισης, της εκπόνησης επιστημονικών προγραμμάτων και της διοργάνωσης επιστημονικών ημερίδων, επιτυγχάνει τη διασύνδεση της Εκπαίδευσης

²⁰²Ειδικό Κέντρο Εφηβικής Ιατρικής & Έδρα UNESCO, Ε.Κ.Ε.Ι., <http://ephebiatrics.med.uoa.gr/> (ανάκτηση στις 10 Ιανουαρίου 2017).

τόσο με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όσο και με άλλες θεμελιώδεις αρχές της UNESCO.

Στο πλαίσιο αυτό, η εν λόγω Έδρα έχει διοργανώσει πληθώρα ημερίδων και σεμιναρίων, καθώς και άλλων καινοτόμων δράσεων, όπως διαγωνισμούς φωτογραφίας για νέους, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη για την αξία της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ ταυτόχρονα, μέσω της εκπόνησης συναφών διδακτορικών διατριβών, καθώς και της έκδοσης βιβλίων για σχετικά θέματα²⁰³ προάγει την έρευνα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Έδρα συνεργάζεται στενά με την αντίστοιχη Έδρα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκη, σχηματίζοντας με αυτό τον τρόπο ένα εθνικό δίκτυο Εδρών UNESCO. Απότοκο της συνεργασίας τους είναι η διαμόρφωση κοινών Προγραμμάτων για την επίτευξη του κοινού τους οράματος αναφορικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Το 2012, ενεκρίθη μία νέα Έδρα UNESCO, καθώς και το πρώτο επίσημο Πανεπιστημιακό Δίκτυο UNITWIN με θέμα τη «Διαχείριση και την Εκπαίδευση της Αειφόρου Ανάπτυξης στη Μεσόγειο». Η εν λόγω Έδρα ιδρύθηκε στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, με επικεφαλής τον Καθηγητή Χημείας Περιβάλλοντος και Ωκεανογραφίας Μιχάλη Σκούλλο.

Στο πλαίσιο της λειτουργίας της παραπάνω Έδρας προσφέρονται μαθήματα σε τρία διαφορετικά μεταπτυχιακά προγράμματα σχετικά με την Εκπαίδευση και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, ενώ διοργανώνεται θερινή ακαδημία με σχετικές θεματικές. Επίσης, προσφέρονται, σε συνεργασία με άλλα πανεπιστήμια του Δικτύου, εκπαιδευτικά προγράμματα σε διάφορες χώρες τις Μεσογείου, τα οποία απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς, σε υπαλλήλους υπουργείων Παιδείας, Περιβάλλοντος κ.α., ενώ προάγεται η έρευνα μέσω της επίβλεψης διπλωματικών και διδακτορικών διατριβών.

Σημαντική πρωτοβουλία της εν λόγω Έδρας ήταν η διοργάνωση, σε συνεργασία με την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, Συνάντησης για τον Συντονισμό των Ελληνικών Εδρών UNESCO. Στην εν λόγω Συνάντηση, που

²⁰³Στέλιος Περράκης, *Απολογισμός Δράσεων Έδρας UNESCO για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2014, σελ. 1.

έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 20 Ιανουαρίου 2016, συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των Εδρών UNESCO της ελληνικής επικράτειας, οι οποίοι αντάλλαξαν ιδέες, εμπειρίες και καλές πρακτικές, ενώ τους δόθηκε η ευκαιρία να συζητήσουν για πιθανές μελλοντικές συνέργειες για την προώθηση κοινών στόχων²⁰⁴.

Το 2014, ιδρύθηκε η πρώτη Έδρα UNESCO σε Ανώτατο Ελληνικό Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΤΕΙ). Η εν λόγω Έδρα ιδρύθηκε στο ΑΤΕΙ Κρήτης, στο επιστημονικό αντικείμενο της «Φυσικής της στερεάς γης και μείωσης των Γεωκαταστροφών» με επικεφαλής τον καθηγητή Γεωφυσικής και Σεισμολογίας Φίλιππο Βαλλιανάτο.

Οι θεματικές με τις οποίες ασχολείται η εν λόγω Έδρα σχετίζονται με τις Επιστήμες της Γης, τη Γεωφυσική, το Περιβάλλον, την Ασφάλεια, καθώς και τις πολιτικές για την Αειφορία και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, με έμφαση Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Βασικοί στόχοι του Προγράμματος τους οποίους έχει αναλάβει να υλοποιήσει η Έδρα είναι η ενίσχυση της έρευνας, καθώς και η παροχή εξειδικευμένης γνώσης σε άτομα που εργάζονται σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σε εκπαιδευτικούς, σε μαθητές και φοιτητές, καθώς και στην κοινωνία των πολιτών, σχετικά με τους φυσικούς νόμους και τις διεργασίες της γης με στόχο την αποφυγή των κινδύνων.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η Έδρα UNESCO έχει δεσμευτεί να συνεργαστεί με πληθώρα φορέων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων που εδρεύουν στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και Ανατολική Μεσόγειο, συστήνοντας με αυτό τον τρόπο ένα περιφερειακό δίκτυο²⁰⁵.

Η δέκατη ελληνική Έδρα UNESCO ενεκρίθη από το Διεθνή Οργανισμό το 2016 και έχει ως θέμα τη «Διατήρηση και τον Οικοτουρισμό στα Παρόχθια και Δελταϊκά Οικοσυστήματα». Η εν λόγω Έδρα ιδρύθηκε στο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με επικεφαλής τον καθηγητή του

²⁰⁴Michael Scoullou, *UNESCO Chair/ UNITWIN Network "Sustainable Development Management and Education in the Mediterranean" Progress Report*, National and Kapodistrian University of Athens, 2017, σελ. 2 -5.

²⁰⁵Filippos Valianatos, *Proposal for Talos UNESCO Chair*, Technological Educational Institute of Crete, 2014, σελ. 7 – 11.

Τμήματος Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, Δημήτριο Εμμανουλούδη.

Η ίδρυση Έδρας UNESCO με θέμα τα Παρόχθια και Δελταϊκά Οικοσυστήματα από το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο και στη συγκεκριμένη περιοχή δεν είναι τυχαία, καθώς στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης σε μια έκταση 200 χιλιομέτρων απλώνεται ένα οικοσύστημα, που απαρτίζεται από πέντε μεγάλα παραποτάμια και δελταϊκά οικοσυστήματα. Στόχος του τετραετούς Προγράμματος που έχει αναλάβει να υλοποιήσει η Έδρα είναι, τόσο η διαμόρφωση μιας κοινής στρατηγικής σε διεθνές επίπεδο για την προστασία των παρόχθιων και δελταϊκών οικοσυστημάτων, όσο και η ανάπτυξη του οικότουρισμού στην περιοχή.

Για την προώθηση και την επίτευξη των παραπάνω στόχων η Έδρα επιδιώκει τη διαμόρφωση νέων εθνικών και περιφερειακών δικτύων, καθώς και την ένταξή της σε δίκτυα με παγκόσμια εμβέλεια. Ειδικότερα, στο πλαίσιο Εκδήλωσης για την επίσημη έναρξη της Έδρας, διοργανώθηκε παράλληλα, στην πόλη της Καβάλας, η πρώτη συνάντηση Βαλκανικών Εδρών UNESCO στην οποία συζητήθηκε τόσο η συμβολή των Εδρών UNESCO στη Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική του Οργανισμού για το διάστημα 2014 – 2021, όσο και κοινά ζητήματα, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Έδρες κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους. Ακόμη δόθηκε η ευκαιρία στις Έδρες UNESCO των Βαλκανίων να δικτυωθούν με στόχο την ανάληψη νέων πρωτοβουλιών για την προώθηση κοινών προτεραιοτήτων στην περιοχή.

Επίσης, στο πλαίσιο της προσπάθειας της εν λόγω Έδρας να κάνει ένα άνοιγμα και σε διεθνές επίπεδο, εκπρόσωποί της συμμετείχαν στην πρώτη Παγκόσμια Συνάντηση Εδρών UNESCO του τομέα των Φυσικών Επιστημών, που έλαβε χώρα στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης με θέμα “Mobilizing UNESCO Chairs in the Natural Sciences for Policy Action Towards the 2030 Agenda”²⁰⁶. Ακόμη, στο πλαίσιο της προσπάθειας ένταξης του ποταμού Νέστου στο Πρόγραμμα της UNESCO *Άνθρωπος και Βιόσφαιρα* (Man and Biosphere – MAB), η εν λόγω Έδρα έχει αναπτύξει στενή συνεργασία με την Έδρα UNESCO για τη «Διαχείριση και την Εκπαίδευση της

²⁰⁶Con – E – ECT, *UNESCO Chair Con-E-Ect gets... connected!*, <http://unescochair.teiimt.gr/#gkBottom1-1> (ανάκτηση στις 30 Ιουλίου 2017).

Αειφόρου Ανάπτυξης στη Μεσόγειο», όσο και με την Ελληνική Επιτροπή για το Πρόγραμμα «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα».

Η ίδρυση - μέχρι σήμερα - δέκα Εδρών UNESCO σε ελληνικά Πανεπιστήμια αποτελεί σημαντική επιτυχία, τόσο για την ακαδημαϊκή κοινότητα της χώρας, όσο και την Ελλάδα εν γένει. Η επιτυχία αυτή οφείλεται, τόσο στα ίδια τα ακαδημαϊκά ιδρύματα που κατανοώντας την αξία της διασύνδεσης των Προγραμμάτων τους με τις προτεραιότητες και τις αξίες του Διεθνούς Οργανισμού, προχώρησαν σε αυτή τη σημαντική κίνηση, όσο και στην Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, του επίσημου εκπροσώπου της UNESCO στην Ελλάδα, που ως ο καθ' ύλην αρμόδιος εθνικός φορέας για τη διάχυση και την υλοποίηση των Προγραμμάτων του Διεθνούς Οργανισμού στην ελληνική επικράτεια, υποστήριξε με σθένος την προσπάθεια των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Η εν λόγω εθνική επιτυχία, παίρνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις αν συγκρίνουμε τον αριθμό των Εδρών UNESCO, που λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια με αυτόν άλλων χωρών της ίδιας γεωγραφικής περιφέρειας, ήτοι με βαλκανικές, μεσογειακές και ευρωπαϊκές χώρες.

Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι οι γειτονικές βαλκανικές χώρες διαθέτουν από μία έως το ανώτατο πέντε Έδρες UNESCO, όπως για παράδειγμα η Αλβανία που διαθέτει μία Έδρα και η Σερβία και η Βουλγαρία που διαθέτουν μόνο τρεις Έδρες UNESCO (βλ. Παράρτημα Νο 12). Επίσης, η χώρα μας υπερέχει αριθμητικά σε σχέση και με την πλειοψηφία των κρατών μελών του Οργανισμού που βρίσκονται στη λεκάνη της Μεσογείου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Αίγυπτος, η οποία δε διαθέτει καμία Έδρα UNESCO, η Λιβύη με μία Έδρα UNESCO και η Αλγερία που έχει τρεις Έδρες. (βλ. Παράρτημα Νο 13).

Αξιοσημείωτη είναι η αριθμητική υπεροχή των Εδρών UNESCO της Ελλάδας σε σύγκριση με τις σκανδιναβικές χώρες. Ειδικότερα, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι χώρες όπως η Δανία, η Νορβηγία, η Σουηδία και η Φιλανδία, οι οποίες είναι, όχι μόνο οικονομικά ανεπτυγμένες, αλλά διαθέτουν έγκριτα και με διεθνή φήμη

πανεπιστήμια, έχουν ιδρύσει σημαντικά λιγότερες Έδρες UNESCO από την Ελλάδα²⁰⁷ (βλ. Παράρτημα Νο 14).

Οι παραπάνω παρατηρήσεις μας οδηγούν σε μια σειρά από σημαντικά συμπεράσματα. Συγκεκριμένα, η εν λόγω ελληνική επιτυχία είναι καταρχήν αποτέλεσμα του σημαντικού έργου, που επιτελεί η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO. Καθώς ο ίδιος ο διεθνής Οργανισμός έχει επιφορτίσει τις Εθνικές Επιτροπές με το πιο καίριο ρόλο ως προς την ίδρυση, την εποπτεία της λειτουργίας, αλλά και την αξιολόγηση των Εδρών και των Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO²⁰⁸, η επιτυχία ή αντίστοιχα η αποτυχία του εν λόγω Προγράμματος σε εθνικό επίπεδο έχει άμεση συνάρτηση με το έργο τους.

Επίσης, η λειτουργία δέκα Εδρών UNESCO στην ελληνική επικράτεια αποδεικνύει περίτρανα ότι η Ελλάδα διαθέτει μια σειρά από δραστήρια πανεπιστημιακά ιδρύματα, που επιδιώκουν τις δικτυώσεις, τόσο με άλλα Πανεπιστήμια, όσο και με άλλους εταίρους για τη διαμόρφωση συνεργειών και την επίτευξη κοινών στόχων, ενώ ταυτόχρονα προωθούν δυναμικά την έρευνα σε ένα ευρύ φάσμα θεματικών, που σχετίζονται άμεσα με τους τομείς αρμοδιότητας της UNESCO.

Η σημαντική συμβολή των ελληνικών πανεπιστημιακών Εδρών στο έργο του Οργανισμού έχει αναγνωριστεί πολλές φορές από τον Διεθνή Οργανισμό, με κορυφαία στιγμή την πρόσκληση του συνόλου των ελληνικών Εδρών UNESCO προκειμένου να συμμετάσχουν στην Παγκόσμια Συνάντηση Εδρών UNESCO για τον Εορτασμό των 25 Χρόνων από την Έναρξη του Προγράμματος που έλαβε χώρα στην Έδρα του Οργανισμού στο Παρίσι στο πλαίσιο της 39^{ης} Γενικής Διάσκεψης. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω Συνάντησης, οι εκπρόσωποι των ελληνικών Εδρών παρουσίασαν το σημαντικό ακαδημαϊκό και ερευνητικό έργο, που έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της λειτουργίας των Εδρών, ενώ ταυτόχρονα είχαν την ευκαιρία να δημιουργήσουν νέες δικτυώσεις και συνέργειες με εκπροσώπους των Εδρών UNESCO από σημαντικό αριθμό κρατών μελών του διεθνούς Οργανισμού.

²⁰⁷ Οι παραπάνω παρατηρήσεις έγιναν από τη γράφουσα με βάση το έγγραφο UNESCO, 667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017, UNESCO, Paris 2017.

²⁰⁸ UNESCO, *Education Sector Technical Notes UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2013, σελ. 4

Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι μέχρι σήμερα η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στο Πρόγραμμα Πανεπιστημιακών Εδρών της UNESCO έχοντας σημειώσει σημαντικά επιτεύγματα. Ωστόσο, η εν λόγω επιτυχημένη πορεία του Προγράμματος στην Ελλάδα θα πρέπει να συνεχιστεί και στο μέλλον. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρξει συνέχεια με την ίδρυση νέων Εδρών UNESCO σε ελληνικά ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα, με προτεραιότητα σε όσα δεν συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Εδρών του Οργανισμού, ούτε ανήκουν σε κάποιο Πανεπιστημιακό Δίκτυο UNESCO.

Σήμερα, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο σημείο, η UNESCO έχει οριστεί ως ο Ηγετικός Οργανισμός των ΗΕ για την προώθηση του 4^{ου} Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη²⁰⁹ που αφορά στην ποιοτική εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της εν λόγω σημαντικής αποστολής με την οποία έχει επιφορτιστεί ο Οργανισμός, το σύνολο των δικτύων του, με προεξάρχον το δίκτυο Εδρών UNESCO, προχωρά σε σημαντικές πρωτοβουλίες και δράσεις για την προώθηση των εκπαιδευτικών οραμάτων και στόχων του Οργανισμού. Συνεπώς, η ανάγκη για ίδρυση νέων Εδρών UNESCO, που θα δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο τομέα της εκπαίδευσης, με έμφαση στις διεθνείς εξελίξεις, αλλά και στη διασύνδεση του Οργανισμού με άλλους εξίσου σημαντικούς διεθνείς και διακυβερνητικούς εταίρους, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι παραπάνω από επιτακτική.

Στο πλαίσιο αυτό, τόσο η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, όσο και τα κορυφαία πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας, οφείλουν να ενώσουν τις δυνάμεις τους για την επέκταση του Προγράμματος των Εδρών UNESCO, μέσω της σύστασης νέων ελληνικών Εδρών, που θα δραστηριοποιούνται στον τομέα της Εκπαίδευσης, σε άμεση συνάρτηση, τόσο με τα τρέχοντα διεθνή και ευρωπαϊκά ζητήματα, όπως το προσφυγικό, όσο και με την Ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέχρι το 2030.

²⁰⁹United Nations, *Sustainable Development Goals*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (ανάκτηση στις 20 Σεπτεμβρίου 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΙΔΡΥΣΗ ΕΔΡΑΣ UNESCO: ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ & ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO

Η ίδρυση μίας Έδρας UNESCO, αποτελεί προστιθέμενη αξία, τόσο για το ακαδημαϊκό ίδρυμα υποδοχής της Έδρας, που θα διασυνδέσει το έργο του με τις προτεραιότητες του διεθνούς οργανισμού, όσο και για το κράτος μέλος, το οποίο αποδεικνύει την δέσμευσή του στην προώθηση των προγραμμάτων του Οργανισμού σε εθνικό επίπεδο. Εξίσου όμως σημαντική εξέλιξη αποτελεί η ίδρυση Έδρας και για την UNESCO, καθώς με αυτό τον τρόπο ο διεθνής οργανισμός προσθέτει ένα νέο κόμβο στο παγκόσμιο δίκτυο Εδρών UNESCO, που σήμερα αριθμεί περίπου 700 Έδρες και 50 Πανεπιστημιακά Δίκτυα (UNITWIN) και συνεπώς, ένα νέο «σύμμαχο» στο όραμά του για την οικοδόμηση της Ειρήνης μέσω της εξάλειψης της φτώχειας, της βιώσιμης ανάπτυξης και του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, που συστήνουν Έδρα UNESCO αποκομίζουν σημαντικά οφέλη από τη συμμετοχή τους στο διεθνές Πρόγραμμα UNITWIN/UNESCO. Πιο συγκεκριμένα, με την ίδρυση μιας Έδρας UNESCO το ίδρυμα υποδοχής της εντάσσεται αυτόματα στο Παγκόσμιο Δίκτυο Εδρών UNESCO του Διεθνούς Οργανισμού, γεγονός που αποτελεί ένα σημαντικό βήμα εξωστρέφειας, που δύναται να του προσφέρει διεθνή αναγνώριση, αλλά και τη δυνατότητα να δημιουργήσει σημαντικές συνέργειες με άλλα έγκριτα πανεπιστήμια. Ειδικότερα, ως μέλος του εν λόγω Παγκόσμιου Δικτύου, το Πανεπιστήμιο δύναται να πραγματοποιήσει συνεργασίες με ένα ή περισσότερα μέλη του Δικτύου, τόσο στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος της Έδρας UNESCO, όσο και στο πλαίσιο και άλλων ακαδημαϊκών Προγραμμάτων.

Επίσης, το Πρόγραμμα UNITWIN/UNESCO δίνει τη δυνατότητα στα Πανεπιστήμια, όχι μόνο να ενταχθούν ως μέλη σε ένα ήδη επίσημο *Πανεπιστημιακό Δίκτυο* UNITWIN, αλλά, εφόσον έχουν τη κατάλληλη τεχνογνωσία, να ηγηθούν στη συγκρότηση ενός νέου Δικτύου, σε περιφερειακό ή ακόμα και διεθνές επίπεδο. Η εν λόγω πρωτοβουλία, χωρίς αμφιβολία, τοποθετεί το εν λόγω Πανεπιστήμιο στην πρώτη γραμμή των εξελίξεων ως προς τα συναφή Προγράμματα του διεθνούς Οργανισμού, προκρίνοντάς το σε σημαντικό συνομιλητή του και συνεπώς σε βασικό συμμετόχο και ρυθμιστή των διεθνών εκπαιδευτικών εξελίξεων.

Τα ερευνητικά Προγράμματα των πανεπιστημίων έχουν επίσης σημαντικά οφέλη να αποκομίσουν από τη λειτουργία Έδρας UNESCO στο πλαίσιο τους. Οι συνέργειες που διαμορφώνονται παρέχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης του ερευνητικού τους έργου, μέσω της συνεργασίας με έγκριτα Πανεπιστήμια και με ιδιαίτερα αξιόλογα ερευνητικά κέντρα, σε συναφείς θεματικές. Η ανταλλαγή - στο πλαίσιο της κοινής τους συμμετοχής στο Πρόγραμμα του διεθνούς Οργανισμού και του κοινού τους στόχου για την προώθηση της εκάστοτε θεματικής - τόσο επιστημόνων, όσο και ερευνητικών αποτελεσμάτων συμβάλλει σημαντικά στην διεθνή αναγνώριση των εν λόγω Πανεπιστημίων, ως ιδρυμάτων, που προωθούν συστηματικά την έρευνα και την καινοτομία.

Επίσης, στο πλαίσιο των περιφερειακών και διεθνών δικτύων, στα οποία δύναται να ενταχθεί μια Έδρα UNESCO, διαμορφώνεται μια δεξαμενή εταίρων και εμπειρογνομόνων, που δραστηριοποιούνται στο ίδιο αντικείμενο, οι οποίοι δύνανται να συνεργαστούν με το Πανεπιστήμιο, τόσο για την προαγωγή της έρευνας, όσο και για την υλοποίηση άλλων δράσεων που έχουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Επίσης, οι εν λόγω δικτυώσεις παρέχουν τη δυνατότητα συνεργασιών στο πλαίσιο των προσφερόμενων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων, καθώς και των προγραμμάτων επιμόρφωσης, που παρέχει η Έδρα, αναβαθμίζοντας το Πανεπιστήμιο και καθιστώντας το ως ένα άκρως ανταγωνιστικό πανεπιστημιακό ίδρυμα διεθνώς²¹⁰.

Εξίσου σημαντική είναι η δυνατότητα των Εδρών UNESCO να συμβάλουν και στην εξεύρεση οικονομικών πόρων, όχι μόνο για την υλοποίηση των ερευνητικών τους Προγραμμάτων, αλλά ακόμα και για την εν συνόλω λειτουργία του πανεπιστημίου. Ο Διεθνής Οργανισμός, παρόλο που δεν δύναται να στηρίζει οικονομικά τις Έδρες UNESCO, παρέχει σε αυτές ένα πολύ χρήσιμο «περιουσιακό στοιχείο», που δεν είναι άλλο από το όνομά του. Ειδικότερα, η ίδρυση μιας Έδρας UNESCO σηματοδοτεί την ένταξη ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος στην παγκόσμια «οικογένεια» των εταίρων του Διεθνούς Οργανισμού, γεγονός που του προσδίδει κύρος και αξιοπιστία. Τοποθετώντας το λογότυπο της UNESCO δίπλα στο δικό του, το πανεπιστήμιο δύναται να συνάψει χορηγικές συμφωνίες με διεθνείς οικονομικούς

²¹⁰UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, <https://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

εταίρους, επιχειρήσεις και διακυβερνητικούς οργανισμούς, που θα του παράσχουν σημαντική οικονομική ενίσχυση για την υλοποίηση των προγραμμάτων και των δράσεών του.

Επίσης, το Πανεπιστήμιο, στο πλαίσιο της λειτουργίας μιας Έδρας UNESCO και του κύρους που αυτή του προσδίδει, δύναται να προσελκύσει σημαντικό αριθμό φοιτητών από όλο τον κόσμο προκειμένου να παρακολουθήσουν τόσο τα μεταπτυχιακά προγράμματα, όσο και προγράμματα κατάρτισης που προσφέρει. Με αυτό τον τρόπο το Πανεπιστήμιο αυξάνει τα έσοδά του, ενώ ταυτόχρονα παραμένει ανταγωνιστικό.

Επιπρόσθετα, το Πρόγραμμα UNITWIN/UNESCO προσφέρει διεθνή αναγνώριση και στα κράτη μέλη, που το στηρίζουν και συμβάλλουν στην υλοποίησή του σε εθνικό επίπεδο. Μέσω της ίδρυσης Εδρών UNESCO γίνεται σαφής σε διεθνές επίπεδο τόσο η σημαντική θέση της χώρας στο διεθνές ακαδημαϊκό γίγνεσθαι, όσο και η σημαντική συμβολή της στη διάδοση της γνώσης και στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας. Ταυτόχρονα, «πιστοποιείται» η δέσμευσή της στην προώθηση των αξιών και των Προτεραιοτήτων της UNESCO, αλλά και η αποτελεσματικότητά της και μαζί αυτή της Εθνικής Επιτροπής UNESCO, στην υλοποίηση και αξιολόγηση των Προγραμμάτων του Οργανισμού, σε εθνικό επίπεδο.

Επίσης, μέσω της συμμετοχής τους στα διεθνή και περιφερειακά Προγράμματα της UNESCO τα κράτη μέλη ενσωματώνουν τη Στρατηγική και τις Προτεραιότητες του Διεθνούς Οργανισμού στις εθνικές τους Στρατηγικές, γεγονός που αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα, καθώς τα βγάζει από τον εθνικό απομονωτισμό και τα εντάσσει στο διεθνές γίγνεσθαι. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η Ατζέντα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέχρι το 2030. Τα πανεπιστήμια των κρατών μελών, που μετέχουν στο Πρόγραμμα UNITWIN/ Έδρες UNESCO, προκειμένου να προωθήσουν τον 4^ο Στόχο της εν λόγω Ατζέντας σε εθνικό επίπεδο, συμβάλλουν σημαντικά στην «μετατροπή» του διεθνούς στόχου σε εθνικό. Συνεπώς, μέσω της εν λόγω διαδικασίας, το κράτος μέλος εκσυγχρονίζει τις εθνικές του πολιτικές και τις εναρμονίζει με τους στόχους του Διεθνούς Οργανισμού, όχι μόνο προς όφελος της διεθνούς κοινότητας, αλλά και του ίδιου.

Τέλος, τα κράτη μέλη που έχουν ιδιαίτερα ενεργή συμμετοχή στο Πρόγραμμα Εδρών UNESCO, είναι εκείνα που δύνανται να συμμετάσχουν δυναμικά στις διεθνείς εκπαιδευτικές Συναντήσεις του Οργανισμού, καθώς και στη λήψη των Αποφάσεων σχετικά με το Πρόγραμμα και τον Προϋπολογισμό του Τομέα της Εκπαίδευσης. Επίσης, είναι εκείνα που είναι σε θέση να ασκήσουν τις μεγαλύτερες πιέσεις στο Διεθνή Οργανισμό προκειμένου να δράσει προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις αναφορικά με την Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική για την Εκπαίδευση και να διαμορφώσουν προτάσεις για τη διαμόρφωση νέων Στρατηγικών, με στόχο την περαιτέρω προώθηση εκείνων των Προτεραιοτήτων και των Προγραμμάτων που θεωρούν σημαντικότερα²¹¹.

Όπως κατέστη σαφές από τα προηγούμενα κεφάλαια, στο πλαίσιο του Προγράμματος Εδρών και Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO, ο Διεθνής Οργανισμός έχει συστήσει ένα επίσημο δίκτυο με διεθνή εμβέλεια, καθώς και μια σειρά από δίκτυα με περιφερειακή και τοπική εμβέλεια. Μέσω των εν λόγω Δικτύων η UNESCO δύναται να προωθήσει στα κράτη μέλη της τόσο τις αξίες, όσο και τα Προγράμματά της σε όλους τους τομείς αρμοδιότητάς της.

Οι θεματικές των Εδρών UNESCO σχετίζονται άμεσα με τις Προτεραιότητες της UNESCO και γι' αυτό το λόγο οι Έδρες δύνανται να αποτελέσουν «φορείς του μηνύματος» του Διεθνούς Οργανισμού στη διεθνή κοινότητα²¹². Πιο συγκεκριμένα, οι Έδρες UNESCO μέσω της έκδοσης βιβλίων, δοκιμίων και άρθρων με θέματα άρρηκτα συνδεδεμένα με τους τομείς αρμοδιότητας του Διεθνούς Οργανισμού, διαχέουν την αποστολή και το έργο του, τόσο στην ακαδημαϊκή, όσο και στην εκπαιδευτική κοινότητα, που καθίστανται απαραίτητοι εταίροι της UNESCO στην προώθηση του εκπαιδευτικού της οράματος.

Επιπρόσθετα, οι Έδρες UNESCO μέσω των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών τους προγραμμάτων προσφέρουν εξειδικευμένα μαθήματα και προγράμματα επιμόρφωσης, που αφορούν στην UNESCO. Με τον τρόπο αυτό οι Έδρες εξοικειώνουν τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές τους με τη δομή, τον

²¹¹United Kingdom National Commission for UNESCO, *Wider Value of UNESCO to the UK 2012 - 2013*, UK National Commission for UNESCO, United Kingdom 2013, σελ. 5.

²¹²UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme – Brilliant minds for sustainable solutions – 25th Anniversary*, UNESCO, Paris 2017, σελ. 3.

τρόπο λειτουργίας του Διεθνούς Οργανισμού, τις Διεθνείς Συμβάσεις, με τα Προγράμματα, με τις Στρατηγικές, καθώς και με το όραμά του για το μέλλον της ανθρωπότητας. Τα εν λόγω μαθήματα και τα προγράμματα εξειδίκευσης, που προσφέρουν οι Έδρες UNESCO παρέχουν στους φοιτητές τα κατάλληλα ερεθίσματα, αλλά και τις απαραίτητες γνώσεις, ώστε να συνεχίσουν στο μέλλον την έρευνα σχετικά με τον Διεθνή Οργανισμό και τη συμβολή του, τόσο στην ειρηνική συνύπαρξη των κρατών, όσο και στην επίλυση των διεθνών ζητημάτων, που ταλανίζουν τον πλανήτη. Συνεπώς, οι Έδρες UNESCO προετοιμάζουν τους επιστήμονες του μέλλοντος, οι οποίοι θα κληθούν να προωθήσουν τις προτεραιότητες και τις αξίες της UNESCO, συμβάλλοντας στην προσπάθεια του Διεθνούς Οργανισμού για ένα καλύτερο αύριο.

Επιπλέον, οι Έδρες, στο πλαίσιο της λειτουργίας τους, οφείλουν να προχωρούν σε μια σειρά από δράσεις, όπως, η διοργάνωση εκδηλώσεων, ημερίδων και σεμιναρίων, που δεν απευθύνονται μόνο στην επιστημονική κοινότητα, αλλά και στην κοινωνία των πολιτών. Μέσω των εν λόγω δράσεων, η κοινή γνώμη ευαισθητοποιείται για τα διεθνούς ενδιαφέροντος ζητήματα που χειρίζεται η UNESCO, ως εξειδικευμένος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, ενημερώνεται για τον τρόπο με τον οποίο δύναται να δραστηριοποιηθεί, προκειμένου να συμβάλει ενεργά στο έργο του Οργανισμού.

Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις οι δράσεις ευαισθητοποίησης λαμβάνουν τη μορφή επιμόρφωσης και απευθύνονται σε στελέχη μη κυβερνητικών Οργανώσεων, Υπουργείων, Δήμων, Περιφερειών κ.ο.κ, οι οποίοι χειρίζονται μεν ζητήματα σχετικά με τα Προγράμματα της UNESCO, αλλά δεν έχουν την κατάλληλη εμπειρογνωμοσύνη και τεχνογνωσία. Το κενό αυτό καλύπτουν οι Έδρες UNESCO, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό πολύτιμες υπηρεσίες στο διεθνή Οργανισμό, καθώς είναι ιδιαίτερα σημαντικό να έχει απέναντί του κατηρτισμένους συνομιλητές.

Επίσης, μέσω της ίδρυσης των Εδρών UNESCO εκτός από ένα δίκτυο πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, διαμορφώνεται ταυτόχρονα και ένα δίκτυο συνεργαζόμενων εμπειρογνομόνων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της λειτουργίας των Εδρών UNESCO, ο Διεθνής Οργανισμός επωφελείται σημαντικά από ένα δίκτυο πανεπιστημιακών, εξειδικευμένων σε θέματα UNESCO, τους οποίους δύναται να

αξιοποιήσει για την υλοποίηση και άλλων Προγραμμάτων. Σε συνεργασία πάντα με την UNESCO, οι εν λόγω εμπειρογνώμονες δύνανται να συμβάλουν, μέσω της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας τους στη διαμόρφωση και στην επιμέρους υλοποίηση των στρατηγικών και των Προγραμμάτων της στα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού. Επίσης, δύνανται να συμβάλουν στη συγγραφή νέων εκδόσεων της UNESCO αναφορικά με τη θεματική στην οποία εξειδικεύονται, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στη διάχυση των προτεραιοτήτων του Διεθνούς Οργανισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς μεγάλο μέρος των εν λόγω εκδόσεων είναι διαθέσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο του Προγράμματος UNITWIN/ Έδρες UNESCO ο Διεθνής Οργανισμός διαμορφώνει ένα σημαντικό δίκτυο εταίρων. Ειδικότερα, οι Έδρες UNESCO, προκειμένου να φέρουν εις πέρας το έργο τους, καθώς και να υλοποιήσουν τα ερευνητικά Προγράμματα που έχουν αναλάβει, συνεργάζονται με μια σειρά από φορείς, όπως άλλα πανεπιστημιακά ιδρύματα, μη κυβερνητικούς οργανισμούς, διακυβερνητικούς οργανισμούς, περιφερειακά γραφεία, ερευνητικά κέντρα, ενώ σε πολλές περιπτώσεις εντάσσονται σε άλλα διεθνή, περιφερειακά ή/και τοπικά δίκτυα. Επίσης, καθώς ο Διεθνής Οργανισμός δε δύναται να χρηματοδοτήσει τις δράσεις και τα Προγράμματα των Εδρών UNESCO, οι τελευταίες στρέφονται προς τον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να βρουν οικονομικούς πόρους και να καταστήσουν οικονομικά βιώσιμο το ερευνητικό τους Πρόγραμμα. Οι επιμέρους εταίροι κάθε Έδρας UNESCO, αυτομάτως γίνονται εταίροι του διεθνούς Οργανισμού, ο οποίος μπορεί να τους αξιοποιήσει σε κάποια δεδομένη στιγμή είτε για τη διάχυση, είτε για την υλοποίηση συγκεκριμένων Προγραμμάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της εργασίας μας αποτέλεσε να ερευνήσουμε εάν και σε ποιο βαθμό η δημιουργία δικτύων αποτελεί μία πρόσφορη μέθοδο προκειμένου οι διεθνείς οργανισμοί να εκπληρώσουν αποτελεσματικότερα τους στόχους τους. Ειδικότερα μελετήσαμε την περίπτωση του Διεθνούς Δικτύου Πανεπιστημιακών Εδρών & Δικτύων UNESCO/UNITWIN και εξετάσαμε, εάν ο συγκεκριμένος τρόπος διάχυσης των δράσεων της UNESCO ανταποκρίνεται στις στρατηγικές επιδιώξεις και τις προτεραιότητες του Οργανισμού.

Όπως αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο τα δίκτυα ενυπήρχαν στο διεθνές σύστημα από τα πρώιμα στάδια του διατηρώντας μέχρι και τις αρχές του προηγούμενου αιώνα έναν πιο ανεπίσημο χαρακτήρα και δρώντας περισσότερο ως ομάδες πίεσης και προώθησης συμφερόντων, παρά ως οργανωμένες δομές με συγκεκριμένους πόρους και δράσεις. Τα παραπάνω αποδεικνύουν πως τα δίκτυα προϋπήρχαν της Θεωρίας Δικτύων και αποτελούσαν ένα εγγενές σχεδόν συστατικό του διεθνούς συστήματος.

Η εξέλιξη της επιστήμης των διεθνών σχέσεων και η εντεινόμενη αλληλεπίδραση όλο και περισσότερων φορέων – δρώντων του συστήματος σε όλα τα επίπεδα, έφεραν ακόμα πιο δυναμικά στο προσκήνιο τα δίκτυα, ιδιαίτερα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ανάγκη για ανοικοδόμηση της Ευρώπης, η διάθεση για συνεργασία προκειμένου η ανθρωπότητα να αποφύγει στο μέλλον έναν παρόμοιο όλεθρο και η αποαποικιοποίηση οδήγησαν στην ίδρυση πολλών διεθνών οργανισμών με υπερεθνικό χαρακτήρα και οι παραδοσιακές θεωρίες διεθνών σχέσεων δεν ήταν πλέον σε θέση να δώσουν πάντοτε πειστικές απαντήσεις, αλλά και «οδηγίες χρήσης» για τη νέα μορφή που αποκτούσε ο κόσμος.

Η Θεωρία των Δικτύων ήρθε να καλύψει ένα μέρος του κενού αυτού, έχοντας διττή επίδραση στις διεθνείς σχέσεις: Από τη μία, ήταν σε θέση να εξηγήσει τον τρόπο που τα δίκτυα διαμορφώνονταν, οργανώνονταν και λειτουργούσαν σε κάθε επίπεδο του συστήματος, τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό. Από την άλλη, μπορούσε να αποτελέσει εργαλείο για την περαιτέρω ανάπτυξη και επιρροή των δικτύων,

προσφέροντας ένα σημαντικό θεωρητικό υπόβαθρο και μια πλούσια δεξαμενή λύσεων σε πρακτικά ζητήματα.

Αυτονόητο είναι πως η αξιοποίηση των δικτύων δεν αποτελεί επιλογή όλων των δρώντων στο διεθνές σύστημα, τουλάχιστον όχι στον ίδιο βαθμό. Υπάρχουν τομείς, που επειδή είναι ακόμη ιδιαίτερα ευαίσθητοι στη διάχυση πόρων, αρμοδιοτήτων και πληροφοριών, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται προκειμένου τα δίκτυα να λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, ωστόσο, όπως για παράδειγμα ο τομέας της αμυντικής συνεργασίας, εντοπίζονται κάποια στοιχεία δικτύωσης, αλλά όχι επίσημα δίκτυα. Αντίθετα, η Εκπαίδευση, αποτελεί κατεξοχήν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη δικτύων, καθώς η διάχυση της γνώσης, που είναι ο πρωταρχικός σκοπός της εκπαιδευτικής διαδικασίας, είναι συνυφασμένη με τη δικτύωση όσων εμπλέκονται σε αυτή.

Η εκπαίδευση προσέφερε πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη των δικτύων κυρίως διότι μπορούσε να μείνει έξω από τις σχέσεις ισχύος, που κυριαρχούν στο διεθνές σύστημα, αλλά και γιατί δεν αποτελούσε πεδίο αντικρουόμενων συμφερόντων. Ήταν κοινή πεποίθηση ότι η διαίωσιση του αναλφαβητισμού μόνο εις βάρος της παγκόσμιας κοινότητας μπορούσε να αποβεί. Αντίθετα, ένα κράτος με υψηλό ποσοστό αναλφαβητισμού των κατοίκων του εμφανίζει αναπόφευκτα μειωμένη ανταγωνιστικότητα στην οικονομία του και σημαντικά υψηλότερους δείκτες διαφθοράς, απαιτώντας όλο και περισσότερη διεθνή ανθρωπιστική βοήθεια.

Τα Ηνωμένα Έθνη είναι ένα δίκτυο παγκόσμιου βεληνεκούς. Οι βασικές του συνιστώσες είναι τα κράτη μέλη, ωστόσο οι δράσεις τους διαχέονται μέσω ενός πλέγματος υποδικτύων, με στόχο την αρωγή σε εκείνα τα τμήματα του πληθυσμού που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη υποστήριξης. Η UNESCO, που αποτελεί έναν από τους σπουδαιότερους βραχίονες για την εκπλήρωση των στόχων του ΟΗΕ και δη των εκπαιδευτικών, από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής της ήταν σε θέση να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα, που προσφέρει η λειτουργία των δικτύων αποφεύγοντας, σε μεγάλο βαθμό, τις αγκυλώσεις, που τα συνοδεύουν. Η μεγαλύτερη ίσως συνεισφορά της UNESCO ως προς την καταπολέμηση των ανισοτήτων είναι ότι χρησιμοποιεί τα εργαλεία, που παρέχει η όλο και εντεινόμενη παγκοσμιοποίηση, προκειμένου να ανακουφίσει, όσους πλήττονται περισσότερο από αυτή. Και δεν υπάρχει, κατά γενική

ομολογία, πιο αποτελεσματικό «όπλο» ενάντια στην κοινωνική περιθωριοποίηση, από την εκπαίδευση.

Η παγκοσμιοποίηση παράγει ανισότητες, εξαιτίας του τρόπου που αξιοποιείται η τεχνολογική πρόοδος προς όφελος όσων κατέχουν τους πόρους και σε βάρος όσων βρίσκονται στη βάση της οικονομικής και κοινωνικής πυραμίδας. Η δημιουργία δικτύων συνεργασίας υπήρξε μια από τις πρωταρχικές επιλογές του Οργανισμού, ώστε να ακολουθηθεί η αντίστροφη πορεία, ήτοι η διάχυση πόρων και τεχνογνωσίας από την κορυφή προς τη βάση. Η εκπαίδευση αποτελεί ένα θεμελιώδη παράγοντα, που οδηγεί σε εξισορρόπηση των ανισοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς δεν λειτουργεί με όρους φιλανθρωπίας, αλλά δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη βελτίωση της θέσης του τμήματος του πληθυσμού που είναι αποκλεισμένο από τις συνθήκες ευημερίας, που απολαμβάνει όλο και μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας κοινότητας.

Όπως κατέδειξε η έρευνά μας, τα δίκτυα UNESCO για την εκπαίδευση θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «πρότυπα», εξαιτίας του τρόπου που διαμορφώθηκαν και λειτουργούν. Είναι αξιοσημείωτο πως ο Οργανισμός δεν κατέφυγε εξ αρχής σε μαξιμαλιστικές επιλογές και μεγαλόστομες διακηρύξεις, αλλά έχτισε τα συνεργαζόμενα δίκτυα βήμα βήμα και σε αντιστοιχία με τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Εν αρχή, εστίασε στο δίκτυο των σχολείων, φιλοδοξώντας να εισάγει τις βέλτιστες πρακτικές εκπαίδευσης, να παρέχει τους απαραίτητους πόρους για την εφαρμογή τους και να συμβάλει στην εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού. Εν συνεχεία, πέρασε στον τομέα της έρευνας, για να καταλήξει στην ανώτατη βαθμίδα της εκπαίδευσης με την ίδρυση Εδρών UNESCO, σε μια σειρά από πανεπιστήμια διεθνώς.

Κάθε καινούριο δίκτυο, αξιοποιούσε τα αποτελέσματα των προηγούμενων, αντλούσε χρήσιμες πληροφορίες από τη δράση τους και διόρθωνε τις αδυναμίες τους. Ο Οργανισμός έφτασε με τον τρόπο αυτό στο κατώφλι του εικοστού πρώτου αιώνα με ένα πλέγμα δικτύων σε όλες πλέον τις βαθμίδες της εκπαίδευσης τα οποία λειτουργούσαν παράλληλα και σε αμοιβαία συνεργασία μεταξύ τους.

Εξετάζοντας τους παράγοντες που οδήγησαν σε αυτό το θετικό αποτέλεσμα σταθήκαμε στην ευεργετική επίδραση που είχαν στη λειτουργία των δικτύων βασικές στρατηγικές επιλογές του Οργανισμού. Κεφαλαιώδους σημασίας για την επιτυχία του εγχειρήματος υπήρξε η επιλογή της αποκέντρωσης και διάχυσης των αρμοδιοτήτων. Η επιφόρτιση των Εθνικών Επιτροπών με το μεγαλύτερο βάρος της προσπάθειας είχε ως αποτέλεσμα να μην παρατηρηθούν στα δίκτυα της UNESCO μια σειρά από προβλήματα, που συνοδεύουν αντίστοιχες δομές και πηγάζουν από τις διαφορετικές προσεγγίσεις των δρώντων υποκειμένων. Η αμφίδρομη και έγκαιρη επικοινωνία μεταξύ του κέντρου λήψης αποφάσεων και της περιφέρειας ελαχιστοποιούσε τις τριβές, που προκαλούνται από τη διαδικασία της «μετάφρασης», που αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο.

Οι Εθνικές Επιτροπές ήταν σε θέση να γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες κάθε κράτους μέλους, τα εκάστοτε προβλήματα στο χώρο της εκπαίδευσης, καθώς και την τοπική γραφειοκρατία. Με αυτό τον τρόπο, οι διαθέσιμοι πόροι – υλικοί και άυλοι - μπορούσαν να στρέφονται σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις προκειμένου να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Από την άλλη πλευρά, η Γραμματεία του Οργανισμού, λαμβάνοντας δεδομένα από το σύνολο των Εθνικών Επιτροπών, ήταν σε θέση να εντοπίζει κοινά, αλλά και μεμονωμένα προβλήματα και τυχόν αδυναμίες και να προτείνει τις ενδεδειγμένες λύσεις. Συνεπώς, καινοτομίες που εφαρμόζονταν σε ένα δίκτυο, μεταλαμπαδεύονταν σε επόμενο στάδιο και στα υπόλοιπα, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε δικτύου, ώστε να γίνονται οι αναγκαίες προσαρμογές.

Ένας ακόμη καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία των δικτύων της UNESCO στην εκπαίδευση είναι και η κινητοποίηση φορέων που, εκ πρώτης όψεως, δεν είναι άμεσα συνυφασμένοι με την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιχειρήσεις, οργανισμοί και εθελοντές αποτέλεσαν σημαντικό μέρος του κεφαλαίου των δικτύων προσφέροντας πόρους, τεχνογνωσία και προσωπική εργασία. Η κινητοποίηση αυτή υπήρξε αρχικά απότοκο της ορθής διαχείρισης από τον Οργανισμό του διαθέσιμου κεφαλαίου και της σωστής προβολής σε επικοινωνιακό επίπεδο του εγχειρήματος. Εν συνεχεία, η επιτυχής λειτουργία των δικτύων ανατροφοδοτούσε τη δεξαμενή αυτή με ολοένα και μεγαλύτερη προσέλκυση φορέων προθύμων να συμμετάσχουν και να προσφέρουν σε όποιο τομέα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα.

Αναλύοντας το δίκτυο των πανεπιστημιακών εδρών UNESCO καταλήξαμε, επίσης, σε μία σειρά από συμπεράσματα. Από τη θεματική των εδρών αυτών μπορούμε να κατανοήσουμε τις βασικές επιλογές του Οργανισμού. Όπως είδαμε, τη μερίδα του λέοντος καταλαμβάνουν έδρες σχετικές με τις φυσικές επιστήμες. Αυτό καταδεικνύει τη σημασία, που αποδίδει η UNESCO στην προώθηση των πολιτικών των Ηνωμένων Εθνών στο μέλλον. Ζητήματα που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, την αειφόρο ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή βρίσκονται στο επίκεντρο των συζητήσεων για την επόμενη μέρα του πλανήτη. Ένα δίκτυο πανεπιστημιακών Εδρών προσανατολισμένο σε αυτά τα κεφαλαιώδους σημασίας ζητήματα είναι σε θέση να επικοινωνεί τις απόψεις του στο διεθνές ακροατήριο, να ασκεί σημαντική επιρροή στα κέντρα αποφάσεων και, το σημαντικότερο απ' όλα, να προτείνει λύσεις, συνεισφέροντας ταυτόχρονα στην υλοποίησή τους.

Ο δεύτερος σε συχνότητα επιλεγόμενος τομέας για την ίδρυση Έδρας UNESCO είναι αυτός της εκπαίδευσης. Η βασική αιτία για την εν λόγω επιλογή είναι το γεγονός ότι η UNESCO είναι ο Οργανισμός των ΗΕ, που έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για τη διαχείριση των ζητημάτων, που άπτονται της εκπαίδευσης, ενώ οι στόχοι πίσω από αυτή την επιλογή είναι προφανείς. Η σταθεροποίηση των δικτύων και η τροφοδότησή τους με άτομα που μοιράζονται τα οράματα του Οργανισμού, αλλά και την απαραίτητη τεχνογνωσία, περνά μέσα από την καθιέρωση ενός συστήματος, που θα προσφέρει έτοιμο και κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι έδρες UNESCO με γνωστικά αντικείμενα προσανατολισμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία διασφαλίζουν την επιτυχία του στόχου αυτού.

Σημαντικό μερίδιο καταλαμβάνουν, τέλος, και οι κοινωνικές επιστήμες και ο πολιτισμός με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαπολιτισμική συνεργασία. Ως προς τους εν λόγω τομείς, αξίζει να γίνει ειδική μνεία στη σημαντική συνεισφορά των τοπικών δικτύων UNESCO στο κρίσιμο ζήτημα της επιλογής των θεματικών των Εδρών που λειτουργούν σε χώρες με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα. Οι Έδρες UNESCO στο Ισραήλ και τον Αραβικό κόσμο αποτελούν ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα ως προς τη σπουδαιότητα του ρόλου των εθνικών δικτύων του Οργανισμού στον εντοπισμό των ιδιαίτερα ευάλωτων ζητημάτων, στη μελέτη των οποίων δύναται να συνεισφέρει μία Έδρα UNESCO.

Ένα ακόμη συμπέρασμα που προκύπτει από τη μελέτη του δικτύου Εδρών UNESCO είναι πως οι τακτικές συναντήσεις και η ανταλλαγή εμπειριών και προτάσεων μεταξύ των μελών του, προσδίδουν έναν ιδιαίτερα δυναμικό χαρακτήρα και ενισχύουν τη δυνατότητά του δικτύου να ανταπεξέρχεται στις προκλήσεις που θέτει το ολοένα μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον. Μέσα από τις συχνές συναντήσεις του δικτύου, δε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, εξάγονται σημαντικά συμπεράσματα και χαράσσονται οι στρατηγικές του για το μέλλον και οι πρωτοβουλίες που πρόκειται να αναληφθούν για τη βελτίωση της λειτουργίας του. Εν συνεχεία, η υιοθέτηση των εν λόγω στρατηγικών από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και η προσαρμογή τους στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εκάστου, προάγει με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα τους στόχους του δικτύου σε διεθνές επίπεδο, αλλά και τους επιμέρους στόχους της κάθε έδρας ξεχωριστά.

Η γεωγραφική κατανομή των εδρών UNESCO προσφέρει, επιπλέον, εξαιρετικά χρήσιμες πληροφορίες. Διαπιστώσαμε ότι η διείδυση του δικτύου εδρών υπήρξε πολύ μεγαλύτερη σε πανεπιστήμια του δυτικού ημισφαιρίου, ειδικά στην Κεντρική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική. Η κατανομή αυτή εξηγείται με ευκολία, αν λάβουμε υπόψη πως η πλειοψηφία των πανεπιστημίων τα οποία επιλέγονται για την ίδρυση εδρών UNESCO βρίσκεται σε χώρες, οι πολίτες των οποίων είναι σε μεγάλο βαθμό κοινωνοί των αρχών και των οραμάτων του Οργανισμού. Συνεπώς, η προώθηση των πολιτικών της UNESCO μέσα από τα ιδρύματα αυτά βρίσκει πρόσφορο έδαφος, καθώς συναντά μικρότερα εμπόδια. Επιπλέον, η διασύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την έρευνα και τις επιχειρήσεις βρίσκεται σε πολύ καλύτερο επίπεδο στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες του δυτικού κόσμου, ενώ και οι Εθνικές Επιτροπές είναι σε θέση να αξιοποιήσουν περισσότερες πηγές χρηματοδότησης, αλλά και να λειτουργούν σε ένα καλά οργανωμένο πλαίσιο σε κρατικό επίπεδο.

Αντίθετα, σημαντικά μικρότερος είναι ο αριθμός των εδρών στις υπόλοιπες χώρες, ειδικά σε αυτές του αναπτυσσόμενου κόσμου. Αυτό μπορεί να οφείλεται τόσο στην αδυναμία να βρεθεί ικανός αριθμός πανεπιστημίων που να πληρούν τις προϋποθέσεις για να «φιλοξενήσουν» μία έδρα UNESCO, όσο και στην αδυναμία του Οργανισμού να κινητοποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τις τοπικές ακαδημαϊκές κοινότητες. Σε κάθε περίπτωση, εκεί απαιτείται να εστιάσει περισσότερο η UNESCO

κατά τα επόμενα χρόνια, προκειμένου να επιτευχθεί μια σχετική ισορροπία στη γεωγραφική κατανομή των εδρών.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σταθούμε περισσότερο σε αυτή την ανισορροπία και να επισημάνουμε πως η συχνότερη επιλογή μεγάλων και ιστορικών πανεπιστημίων για την ίδρυση Εδρών UNESCO ίσως είναι, έως ένα βαθμό, και αποτέλεσμα κυριαρχίας των ελίτ και στο χώρο της εκπαίδευσης. Από τις τάξεις των πανεπιστημίων αυτών προέρχονται επίσης και πολλά από τα πρόσωπα, που στελεχώνουν την ανώτατη γραφειοκρατία των διεθνών οργανισμών και η δημιουργία ενός κλειστού κυκλώματος, που αναπαράγει κάποιες εκφάνσεις ευνοιοκρατίας είναι κάτι που θα πρέπει να προβληματίσει τους ιθύνοντες του Οργανισμού. Σαφώς και η λύση στο ζήτημα αυτό δεν είναι να γίνουν εκπτώσεις ως προς τις προϋποθέσεις, που είναι απαραίτητο να εκπληρώνει ένα πανεπιστήμιο για να διεκδικήσει μια έδρα UNESCO, θα πρέπει, ωστόσο, οι προσπάθειες να επικεντρωθούν στην αναβάθμιση και τη βελτίωση της λειτουργίας όλου και περισσότερων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, ώστε να πληρούν τις εν λόγω προϋποθέσεις και αυτά.

Στη συνέχεια, αναλύθηκε η ανάπτυξη του δικτύου Εδρών UNESCO στον ελλαδικό χώρο. Είδαμε πως η Ελλάδα αποτελεί μία από τις χώρες που η δυναμική δραστηριοποίηση της Εθνικής Επιτροπής οδήγησε στην ίδρυση δέκα εδρών, μέσα σε μία εικοσαετία, αριθμός ιδιαίτερα εντυπωσιακός, αν αναλογιστεί κανείς το μέγεθος της χώρας και αν επίσης τον συγκρίνει με τα αποτελέσματα στον τομέα αυτό με τα περισσότερα κράτη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και σημαντικό αριθμό χωρών της Δυτικής. Ασφαλώς, το αποτέλεσμα αυτό δεν θα είχε επιτευχθεί εάν η πρωτοβουλία για την ίδρυση των εδρών δεν είχε αγκαλιαστεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά και από φορείς και ιδρύματα, που δρουν σε συνεργασία με τα μεγαλύτερα ελληνικά πανεπιστήμια, όπως το Εθνικό Αστεροσκοπείο και η Ακαδημία Αθηνών.

Οι πρώτες Έδρες ιδρύθηκαν στα τέλη του εικοστού αιώνα και ήταν προσανατολισμένες στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαπολιτισμική συνεργασία, επιλογή, που αντανάκλούσε τις προκλήσεις, που αντιμετώπιζε η Ελλάδα σε ένα νέο περιβάλλον που είχε διαμορφωθεί στο περιφερειακό μας υποσύστημα έπειτα από την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, που στα Βαλκάνια ακολουθήθηκε από ένα πολύχρονο εμφύλιο πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Οι επόμενες Έδρες αφορούσαν, ως επί το πλείστον, τις φυσικές επιστήμες και εστιάζονταν στη μελέτη φαινομένων, που σχετίζονται με τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για την αντιμετώπιση φαινομένων όπως η κλιματική αλλαγή και η υπερεκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του πλανήτη. Θα πρέπει, ωστόσο να επισημάνουμε, πως οι εν λόγω Έδρες στα ελληνικά πανεπιστήμια επικεντρώνονται στην επίδραση που έχουν τα φαινόμενα αυτά στο χώρο της Μεσογείου, κάτι που αποτελεί ένα δείγμα πετυχημένης αξιοποίησης της τεχνογνωσίας ενός παγκόσμιου δικτύου σε τοπικό επίπεδο.

Εξετάζοντας τη γεωγραφική κατανομή των εδρών UNESCO στην Ελλάδα μπορούμε, επίσης, να καταλήξουμε σε χρήσιμα συμπεράσματα. Για την ίδρυση των πρώτων Εδρών κινητοποιήθηκαν τα μεγαλύτερα και παλαιότερα πανεπιστήμια, που είχαν ήδη ένα πιο εξωστρεφή προσανατολισμό και ήταν καλύτερα δικτυωμένα εντός της διεθνούς ακαδημαϊκής κοινότητας, ενώ και τα γνωστικά αντικείμενα, που επιλέχθηκαν ακολούθησαν την ασφαλή πεπατημένη των παραδοσιακών ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών. Στη συνέχεια, το δίκτυο κατόρθωσε να αποκτήσει δυναμική παρουσία σε πολλά πανεπιστήμια, από την Κρήτη έως τη Μακεδονία και να εξαπλώνεται με σταθερούς ρυθμούς, ως αποτέλεσμα, τόσο της δραστηριότητας της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, όσο και της επιτυχημένης λειτουργίας του Προγράμματος στην Ελλάδα.

Αν αναλογιστούμε τις εξαιρετικά αυστηρές προϋποθέσεις σε επίπεδο πανεπιστημίου, προγράμματος σπουδών και ακαδημαϊκού υπευθύνου, που ισχύουν για τη δημιουργία μιας Έδρας UNESCO, τότε μπορούμε να συμπεράνουμε πως η πρόθεση όλο και περισσότερων πανεπιστημίων να ενταχθούν στο δίκτυο αντικατοπτρίζει τόσο το υψηλό ακαδημαϊκό επίπεδο του Δικτύου, όσο και την προστιθέμενη αξία σε επίπεδο φήμης, κύρους και διεθνούς αναγνώρισης που προσφέρει η ένταξη ενός ιδρύματος στο εν λόγω Δίκτυο.

Η δυναμική παρουσία της Ελλάδας στο δίκτυο Εδρών UNESCO έχει αναγνωριστεί και από τους επικεφαλής του Οργανισμού με πολλές βραβεύσεις και επαίνους. Ωστόσο, αυτή η επιτυχία θα πρέπει να αποτελέσει και την αφετηρία ενός προβληματισμού. Ένα δίκτυο, όσο αποτελεσματικό και αν είναι στο στενό εθνικό επίπεδο, χρειάζεται τη συνεργασία με τα υπόλοιπα δίκτυα της περιφέρειάς του, εν

προκειμένου με αυτά των Βαλκανίων, της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Η επιτάχυνση της διείσδυσης του Προγράμματος στις εν λόγω γεωγραφικές περιφέρειες, είναι απαραίτητη προκειμένου το δίκτυο Εδρών UNESCO να μη χάσει τη δυναμική του και να είναι σε θέση να εκπληρώσει τους φιλόδοξους στόχους του για το μέλλον.

Στο τελευταίο κεφάλαιο επιχειρήσαμε να σκιαγραφήσουμε την επιτυχία του δικτύου Εδρών UNESCO από την αντίστροφη αυτή τη φορά οπτική, εξετάζοντας τα οφέλη που αποκομίζουν από το Πρόγραμμα τα τρία συστατικά του μέρη: τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, τα κράτη μέλη και ο ίδιος ο διεθνής Οργανισμός. Τα πανεπιστήμια αποκτούν πρόσβαση σε μια παγκόσμια κοινότητα στην οποία συμμετέχει η ελίτ του ακαδημαϊκού κόσμου, προβάλλουν αποτελεσματικότερα το ερευνητικό τους έργο και αναβαθμίζουν τη θέση τους στο διεθνές στερέωμα. Ταυτόχρονα, η συνδιαμόρφωση του προγράμματος σπουδών με τους υπεύθυνους του Οργανισμού, οδηγεί σε άμεση σύνδεση των φοιτητών με τις πραγματικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η UNESCO, προσφέροντάς τους, όχι μόνο την ακαδημαϊκή προσέγγιση, αλλά και μια ρεαλιστική ματιά στους τομείς, που επέλεξαν να συνδέσουν την μελλοντική τους επαγγελματική σταδιοδρομία.

Όσο για τα κράτη μέλη, εκείνα μεν προσφέρουν το σημαντικότερο μέρος του υλικού και άυλου κεφαλαίου, που απαιτείται για την εύρυθμη λειτουργία του Δικτύου Εδρών UNESCO στη γεωγραφική τους επικράτεια, ταυτόχρονα, όμως, διασφαλίζουν ότι οι πόροι που προσφέρονται αξιοποιούνται με απόλυτη διαφάνεια και με το βέλτιστο δυνατό τρόπο υπό την εποπτεία ενός Οργανισμού με μακρά εμπειρία και σημαντική τεχνογνωσία. Επίσης, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι τα κράτη μέλη, μέσω της ενεργούς προώθησης του Δικτύου, επιβεβαιώνουν στην πράξη τη δέσμευσή τους για την προώθηση των αρχών και των οραμάτων του Οργανισμού και τοποθετούνται στην πρώτη γραμμή των διεθνών εκπαιδευτικών εξελίξεων.

Όσο για τα οφέλη που αποκομίζει ο διεθνής Οργανισμός, είναι αυτά ακριβώς που απαντούν στο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στην εισαγωγή της εν λόγω μελέτης, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση εργασίας. Απαντώντας, λοιπόν, στο ερευνητικό μας ερώτημα, ήτοι κατά πόσο η δημιουργία δικτύων στο πλαίσιο των διεθνών Οργανισμών αποτελεί μία πρόσφορη μέθοδο προκειμένου να προωθήσουν

και να εκπληρώσουν αποτελεσματικότερα τους στόχους τους, η απάντηση είναι θετική και μπορεί να αναλυθεί σε τρεις άξονες, εστιάζοντας στον Εκπαιδευτικό, Επιστημονικό και Πολιτιστικό Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση του διεθνούς δικτύου πανεπιστημιακών Εδρών UNESCO.

Ο πρώτος άξονας είναι συνυφασμένος με τον ίδιο τον πυρήνα του δικτύου. Οι Έδρες UNESCO εκπαιδεύουν νέους επιστήμονες και συντονίζουν ερευνητικά προγράμματα σε γνωστικά αντικείμενα και ζητήματα που είναι άμεσα συνυφασμένα με τους βασικούς στόχους και τις επιδιώξεις του Οργανισμού. Το γεγονός ότι αυτή η προσπάθεια γίνεται στο πλαίσιο ενός διεθνούς δικτύου, δρα πολλαπλασιαστικά ως προς την συμμετοχή στην προώθηση και στη διάχυση των προγραμμάτων και των προτεραιοτήτων του σημαντικού αριθμού εξειδικευμένων στελεχών και εμπειρογνομώνων.

Ο δεύτερος άξονας σχετίζεται με το ανθρώπινο κεφάλαιο που συμμετέχει στο δίκτυο. Η ακαδημαϊκή κοινότητα, τα στελέχη των εθνικών επιτροπών, το προσωπικό των συνεργαζόμενων φορέων και επιχειρήσεων και οι εθελοντές αποτελούν το πιο δυναμικό, καταρτισμένο και προοδευτικό κομμάτι της κοινωνίας. Ερχόμενοι σε άμεση επαφή με τα ιδεώδη του Οργανισμού και συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων του γίνονται κοινωνοί και συνεχιστές του οράματός του.

Ο τρίτος άξονας είναι η κινητοποίηση ενός ολόκληρου μηχανισμού μέσα από το δίκτυο και ο επικοινωνιακός αντίκτυπος που δημιουργείται. Ο πυρήνας του δικτύου αποτελείται μεν από τις Έδρες UNESCO, για την επιτυχία του συντονίζονται, όμως, πολύ περισσότερες συνιστώσες. Κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμοί, εθνικοί και υπερεθνικοί φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις και επιχειρήσεις προσφέρουν μεγάλο μέρος του υλικού και του άυλου κεφαλαίου του δικτύου, επικοινωνούν τις δράσεις του και τα αποτελέσματά του και σε τμήματα της κοινωνίας που δεν είναι άμεσα διασυνδεδεμένα με την ακαδημαϊκή κοινότητα και συνεπώς συμμετέχουν σημαντικά στην επιτυχία του.

Ωστόσο, καμία μεγάλη δομή με τη γραφειοκρατία και την πολυπλοκότητα ενός διεθνούς δικτύου όπως αυτό των Εδρών UNESCO δεν είναι δυνατόν να

λειτουργεί χωρίς προβλήματα και αγκυλώσεις. Στην εν λόγω μελέτη εντοπίστηκαν και φωτίστηκαν άμεσα και έμμεσα τα περισσότερα από αυτά τα προβλήματα. Η ανισοβαρής γεωγραφική κατανομή των Εδρών, η δυσκολία πολλών ιδρυμάτων ως προς την ανεύρεση των απαραίτητων πόρων, υλικών και άϋλων, όσο και η ελλιπής διάχυση της κατάλληλης τεχνογνωσίας με στόχο την διαμόρφωση αξιόλογων προτάσεων για ίδρυση Έδρας UNESCO, συνιστούν τις σημαντικότερες μέχρι σήμερα αδυναμίες του εν λόγω Προγράμματος, καθώς οδηγούν στον αποκλεισμό από το Δίκτυο Εδρών UNESCO πολλών ιδρυμάτων από περιοχές του πλανήτη που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη την προστιθέμενη αξία που δύναται να τους προσδώσει η συμμετοχή τους σε αυτό.

Επιπλέον, σημαντικά περιθώρια βελτίωσης εντοπίζονται και στο συντονισμό μεταξύ των συναφών Εδρών και πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO που είναι προσανατολισμένα προς κοινά αντικείμενα και ερευνητικά προγράμματα, ώστε τα παραγόμενα αποτελέσματα να βελτιωθούν και να μπορούν να αξιοποιηθούν προς όφελος της παγκόσμιας κοινότητας. Ο ρόλος των Εθνικών Επιτροπών UNESCO μπορεί να αποδειχτεί νευραλγικός στον τομέα αυτό. Η βελτίωση του διεθνούς Προγράμματος Εδρών UNESCO, μέσω της εξάλειψης των αδυναμιών που αναφέρθηκαν, θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μια νέας μελέτης που θα στόχευε στην περαιτέρω ενίσχυσή του, προς όφελος της διεθνούς κοινότητας, με έμφαση στις γεωγραφικές περιοχές και στα κράτη μέλη, που προ το παρόν δεν έχουν ενεργό συμμετοχή στο εν λόγω Πρόγραμμα και συνεπώς, δεν δύνανται να επωφεληθούν από τη λειτουργία του.

Ωστόσο, καμία από τις προαναφερθείσες αδυναμίες του διεθνούς Προγράμματος δεν είναι δυνατόν να επισκιάσει το σπουδαίο έργο, που επιτελεί το δίκτυο Εδρών και Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO/UNITWIN σε ακαδημαϊκό, επιστημονικό και κοινωνικό επίπεδο, καθώς και τη σημαντική συνεισφορά του στην προώθηση της Στρατηγικής, των Προτεραιοτήτων και των Στόχων του διεθνούς Οργανισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, *Έδρα UNESCO/ Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου , τη Δημοκρατία και την Ειρήνη*, <https://www.auth.gr/units/168> (ανάκτηση στις 20 Ιανουαρίου 2017).

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, *Έδρα UNESCO/ Διεθνές Δίκτυο Κέντρων Υδάτων – Περιβάλλοντος για τα Βαλκάνια*, <https://www.auth.gr/units/243> (ανάκτηση στις 20 Ιανουαρίου 2017).

Διαύγεια, *Αντικατάσταση της Διευθύντριας της Έδρας UNESCO ΑΠΘ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη & Ορισμός Επιτροπής και νέας Διευθύντριας*, <https://et.diavgeia.gov.gr/decision/view/7%CE%9D5%CE%9246%CE%A88%CE%A7%CE%92-977> (ανάκτηση στις 11 Ιανουαρίου 2017).

Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια, *Δημοσιεύσεις*, http://unescochair.uom.gr/?page_id=11 (ανάκτηση στις 21 Ιανουαρίου 2017).

Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια, *Θερινή Ακαδημία 2017*, http://unescochair.uom.gr/?page_id=463 (ανάκτηση στις 21 Ιανουαρίου 2017).

Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής για μια Δραστήρια και Αλληλέγγυα Ιθαγένεια, *Προγράμματα Εξειδίκευσης*, http://unescochair.uom.gr/?page_id=132 (ανάκτηση στις 21 Ιανουαρίου 2017).

Ειδικό Κέντρο Εφηβικής Ιατρικής & Έδρα UNESCO, *E.K.E.I.*, <http://ephebiatrics.med.uoa.gr/> (ανάκτηση στις 10 Ιανουαρίου 2017).

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Απολογισμός*, Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, Αθήνα 2016.

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Εταίροι*, <https://unesco-hellas.org/partners/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Έδρες UNESCO*, <http://unesco-hellas.org/ekpaideusi/edres-unesco/> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Αρχική*, <https://unesco-hellas.org/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Έδρα UNESCO για τις Φυσικές Καταστροφές στη γεώσφαιρα, την υδρόσφαιρα και την ατμόσφαιρα*, <http://www.unesco-hellas.gr/documents/edres/13%20EAA.pdf> (ανάκτηση στις 22 Ιανουαρίου 2017).

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, *Έδρα UNESCO ΤΠΕ στην Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, <http://www.unesco-hellas.gr/documents/edres/16%20%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%99%CE%9F%20%CE%9A%CE%A1%CE%97%CE%A4%CE%97%CE%A3.pdf> (ανάκτηση στις 22 Ιανουαρίου 2017).

Περράκης Στέλιος, *Απολογισμός Δράσεων Έδρας UNESCO για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2014.

Τζιφάκης Νικόλαος, *Τα διεθνή δίκτυα πολιτικής και οι διεθνείς ΜΚΟ ως φορείς προαγωγής της ανθρώπινης ασφάλειας*, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών (2014), 143 Β', σελ. 121-143.

Amrita University, *India's first ever UNESCO Chair on gender equality and women's empowerment*, <https://www.amrita.edu/press-media/india-s-first-ever-unesco-chair-gender-equality-and-women-s-empowerment-amrita> (ανάκτηση στις 30 Σεπτεμβρίου 2017).

Ansell Chris, Sondrop Egbert & Stevens Robert Hartley, "The Promise and Challenge of Global Network Governance: The Global Outbreak Alert and Response Network", *Global Governance* 18 (2002), σελ. 317 – 337.

Asia Pacific Regional Network on Early Childhood, *About us*, <http://www.arnec.net/about-us/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Barry Andrew, *The Translation Zone: Between Actor – Network Theory and International Relations*, in *Millennium: Journal of International Studies* (2013), Vol. 41, No. 3, σελ. 413-429.

Baylis John & Smith Steve, *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής – Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις*, 3^η έκδοση, Επίκεντρο, Αθήνα 2007.

Boissevain Jeremy, "Network Analysis: A Reappraisal", Vol 2 No 2, *Current Anthropology*, 1979, σελ. 392 – 394.

Bureau of Public Information, *UNITWIN/UNESCO Chairs Programme: Towards New Strategic Orientations and Tools*, 2007.

Burchill Scott, Andrew Linklater, Richard Devetak, Jack Donnelly, Terry Nardin, Matthew Paterson, Christian Reus-Smit, Jacqui True, *Theories of International Relations*, Palgrave – Macmillan Publishing, 2005.

Calon Michel & Latour Bruno, *Unscrewing the Big Leviathan: How Actors Macro – Structure Reality and How Sociologists Help them Do So*, in “Social Theory and Methodology, Toward an Integration of Micro and Macro Sociologies” (1981), edited by Knorr – Certina K. and Cicourel A. V., Routledge and Kegan Paul Publications, σελ. 277-303.

Canadian Commission for UNESCO, *Guidelines for the UNESCO Chairs Programme in Canada*, Canada, 2014.

Castels Manuel, *The Rise of the Network Society*, 2nd edition, Wiley – Blackwell, 2000.

Christakis A. Nicholas & Fowler H. James, *Συνδεδεμένοι*, Κάτοπτρο, Αθήνα 2009.

Con – E – ECT, *UNESCO Chair Con-E-Ect gets... connected!*, <http://unescochair.teiemt.gr/#gkBottom1-1> (ανάκτηση στις 30 Ιουλίου 2017).

Davis K. Paul & Jenkins M. Brian, *Deterrence and Influence in Counter – Terrorism: A Component in the War of Al Qaeda*, Rand, 2002.

Drake C.J.M., *Terrorists’ Target Selection*, Palgrave Macmillan, 1998.

Education International, *About Education International*, https://www.ei-ie.org/en/detail_page/4350/about-ei (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

European Inter – University Centre for Human Rights and Democratization, *E. MA: EIUC’s main teaching programme*, <https://www.eiuc.org/education/ema.html> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

Fenwick Tara, Edwards Richard, *Actor – Network Theory in Education*, Routledge Publishing, 2010.

Greenberg R. Maurice, *Terrorist Financing*, Council on Foreign Relations, 2002.

Hafner – Burton M. Emilie, Kahler Miles & Montgomery Alexander, “Network Analysis for International Relations”, *International Organization*, Vol 63 (3), 2009, σελ. 559 – 592.

Hague Rod, Harrop Martin, *Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση*, Κριτική, Αθήνα 2011.

Held David, McGrew Antony, Goldblatt David & Perraton Jonathan, *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*, Cambridge: Polity Press, 1999.

Hollstein Bettina, Matiaske Wenzel & Schnapp Kai – Uwe, *Networked Governance*, Springer, 2017.

International Task Force on Teachers for Education 2030, *Members*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/how-we-work/members3> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

International Task Force on Teachers for Education 2030, *Our Mission*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/our-mission/our-mission> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

International Task Force on Teachers for Education 2030, *Global Action Week*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/global-action-week> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

International Task Force on Teachers for Education 2030, *World Teacher's Day*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/world-teachers-day> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

International Task Force on Teachers for Education 2030, *E – Networking*, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/e-networking> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Kegley W. Charles Jr., *Controversies in International Relations Theories – Realism and the Neoliberal Challenge*, St. Martin's Press, 1995.

Keohane O. Robert, *International Relations Theory: Contributions of a Feminist Standpoint*, in *Millennium: Journal of International Studies* (1989), Vol. 18, No. 22, σελ. 245-253.

Knutsen Torbjorn, *A History of International Relations Theory*, Manchester University Press, 1997.

Lagroye Jacques, Francois Bastien & Sawicki Frederic, *Πολιτική Κοινωνιολογία*, Gutenberg, Αθήνα 2002.

Law John, *Actor – Network Theory and Material Semiotics*, in *The New Blackwell Companion to Social Theory* (2009), edited by Turner S. B., Blackwell Publishing, pp. 168-173.

Lin Nan, *Building a Network Theory of Social Capital*, in *Connections* 22(1) (1999), INSNA, σελ. 28-51.

Murdoch Jonathan, *Ecologising Sociology: Actor – Network Theory Co – Construction and the Problem of Human Exemptionalism*, in *Sociology* (2001), Vol. 35, No. 1, σελ. 111-133.

Mutzel Sophie, *Networks as Culturally Constituted Processes – A Comparison of Relational Sociology and Actor – Network Theory*, in *Current Sociology* (2009), Vol. 57(6), σελ. 871-887.

Omolewa Michael, *UNESCO as a Network*, *Pedagogica Historica International Journal of the History of Education* (Vol: 43 – Issue 2: Networking and the History of Education), 2007, σελ. 211-221.

Regional Science Bureau for Asia and the Pacific, *The Regional Bureau's Science Support Strategy 2014 – 2021- Promoting Science for Peace and Sustainable Development in Asia and the Pacific through South – South Cooperation*, UNESCO Office Jakarta.

Reinicke H. Wolfgang, “The New World Wide Web: Global Public Policy Networks”, *Foreign Policy*. No. 117 (Winter, 1999 – 2000), σελ. 45 – 57.

Ruggie John Gerard, *The Theory and Practice of Learning Networks – Corporate Social Responsibility and the Global Compact* (2002), Greenleaf Publishing, σελ. 27 – 36.

Scoulios Michael, *UNESCO Chair/ UNITWIN Network “Sustainable Development Management and Education in the Mediterranean” Progress Report*, National and Kapodistrian University of Athens, 2017.

Slaughter Anne – Marie, *A New World Order*, Princeton University Press, 2004.

United Kingdom National Commission for UNESCO, *Wider Value of UNESCO to the UK 2012 - 2013*, UK National Commission for UNESCO, United Kingdom 2013, σελ. 32 – 33.

UNESCO, *Basic Texts*, UNESCO, Paris 2012.

UNESCO, *Basic Texts*, UNESCO, Paris 2014 edition.

UNESCO, *Clubs for UNESCO – A Practical Guide*, Sector for External Relations and Cooperation, Paris 2009.

UNESCO, *Guide to UNESCO's Partnership with Parliamentarians – For National Commissions for UNESCO and their partners*, Sector for External Relations and Co-operation, Paris 2002.

UNESCO, *UNESCO Chairs UNITWIN – Selected Documents and Publications*, World Conference on Higher Education, Paris, 1998.

UNESCO, *Records of the General Conference – Resolutions Volume 1 (26C/Resolution 3.1)*, UNESCO, Paris 1991.

UNESCO, *Policy Paper for Change and Development in Higher Education*, UNESCO, Paris 1995.

UNESCO, *Decisions adopted by the Executive Board at its 176th Session (176/EX/Decisions)*, UNESCO, Paris 2007.

UNESCO, *Education Sector Technical Notes UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2013.

UNESCO, *Cooperation of the UNESCO Chairs and UNITWIN Network*, UNESCO's Culture Sector, Paris 2015.

UNESCO, *Guidelines and Procedures for UNESCO UNITWIN Programme (ED/HED/ UNITWIN/ 2006/ PI/ 1rev.)*, UNESCO, Paris 2006.

UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009.

UNESCO, *Medium – Term Strategy for 2008 – 2013 (34 C/4)*, UNESCO, Paris 2008.

UNESCO, *Medium – Term Strategy for 2014 – 2021 (37 C/4)*, UNESCO, Paris 2014.

UNESCO, *Decisions adopted by the Executive Board at its 176th Session (176/EX/Decisions)*, UNESCO, Paris 2007.

UNESCO, *UNESCO Chairs and UNITWIN Networks – 10th Anniversary of the Programme*, 4th edition, UNESCO, Paris 2003.

UNESCO, *UNESCO Chairs and UNITWIN Networks*, UNESCO, Paris 2006.

UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

UNESCO, *UNESCO Chairs and UNITWIN Networks related to the UNESCO Culture Sector*, UNESCO, Paris 2015.

UNESCO, *Rapport d'activité - Chaire UNESCO d'études comparées des religions, de la médiation et du dialogue*, UNESCO, 2002 - 2010.

UNESCO, *Strategy on Human Rights*, UNESCO, Paris 2003.

UNESCO, *A Decade of Progress on Education for Sustainable Development – Reflections from the UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2017.

UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme – Brilliant minds for sustainable solutions – 25th Anniversary*, UNESCO, Paris 2017.

UNESCO, *Introducing UNESCO*, <http://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco> (ανάκτηση στις 10 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Integrated Strategy*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/strategy/> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *International Coalition of Cities Against Racism – Examples of Good Practices*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/good-practices/> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *National Commissions*, <http://en.unesco.org/countries/national-commissions> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Field Offices*, <http://en.unesco.org/countries/field-offices> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Clubs, Centres and Associations for UNESCO*, <http://en.unesco.org/countries/associations-centres-and-clubs-unesco> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Regions*, <http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Regions and Countries*, <http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/regions-and-countries/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Empowers its Field Offices*, <http://www.unesco.org/new/en/media-services/in-focus-articles/unesco-empowers-its-field-offices/> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *International Coalition of Cities against Racism*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/> (ανάκτηση στις 22 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *European Coalition of Cities Against Racism*, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/eccar/> (ανάκτηση στις 22 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Creative Cities Network*, <http://en.unesco.org/creative-cities/home> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Goodwill Ambassadors for Culture*, <http://www.unesco.org/new/en/culture/communities/networks/unesco-goodwill-ambassadors-for-culture/> (ανάκτηση στις 16 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Biosphere Programme*, <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *MAB Networks*, <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/networks/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Working with Development Partners to Promote Freedom of Expression*, <https://en.unesco.org/partnerships/foe/> (ανάκτηση στις 21 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Mission*, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/mission/> (ανάκτηση στις 20 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Education for All Movement*, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Lifelong Learning Systems*, <http://en.unesco.org/themes/lifelong-learning-systems> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *The UNESCO Associated Schools Project Network*, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Strategy*, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/about-us/strategy/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO Associated Schools Project Network, *About the network*, https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/About_the_network.aspx (ανάκτηση στις 10 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO Associated Schools Project Network, *Membership*, <https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/Membership.aspx> (ανάκτηση στις 10 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *Early Child and Care Education*, <http://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education> (ανάκτηση στις 19 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Partners for early childhood care and education*, <https://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education/partners> (ανάκτηση στις 19 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Who we are – our mission*, <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=howeare> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *50 UNITWIN Networks as at 01/12/2016*, <https://en.unesco.org/sites/default/files/list-unesco-networks.pdf> (ανάκτηση στις 3 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO Chair in Intangible Heritage and Traditional Know – How: Linking Heritage, *The UNESCO Chair*, <http://www.catedra.uevora.pt/unesco/index.php/unesco/The-UNESCO-Chair> (ανάκτηση στις 5 Απριλίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Chair/ UNITWIN Network Progress Report Form*, https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco_chair_progress-report-form_en.pdf (ανάκτηση στις 15 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *First Meeting of the UNESCO Chairs in Natural Sciences: for Policy Action towards the 2030 Agenda*, <https://en.unesco.org/news/first-meeting-unesco-chairs-natural-sciences-policy-action-towards-2030-agenda> (ανάκτηση στις 2 Σεπτεμβρίου 2017).

UNESCO, *Mobilizing UNESCO Chairs in Natural Sciences for Policy Action towards the 2030 Agenda*, <https://en.unesco.org/sc-chairs-conference> (ανάκτηση στις 20 Σεπτεμβρίου 2017).

UNESCO, *Climate Change*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-domain/natural-sciences/climate-change/> (ανάκτηση στις 11 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Chair in Climate Science and Policy*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/asia-and-the-pacific/india/unesco-chair-in-climate-science-and-policy-999/> (ανάκτηση στις 12 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *Jakarta Regional Bureau for Sciences in Asia and the Pacific*, <http://www.unesco.org/new/en/jakarta/natural-sciences/> (ανάκτηση στις 30 Σεπτεμβρίου 2017).

UNESCO, *History*, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/the-efa-movement/> (ανάκτηση στις 12 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *Chaire UNESCO de sciences de l'éducation*, <http://www.unesco.org/fr/university-twinning-and-networking/access-by-region/africa/senegal/unesco-chair-in-education-sciences-204/> (ανάκτηση στις 3 Σεπτεμβρίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Chair in Special Needs Education*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/africa/cameroon/unesco-chair-in-special-needs-education-820/> (ανάκτηση στις 13 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *Priority Africa: Education*, <http://www.unesco.org/new/en/africa-department/priority-africa/education/> (ανάκτηση στις 2 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *Learning to Live Together*, <http://en.unesco.org/themes/learning-live-together> (ανάκτηση στις 13 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme in Culture*, <https://en.unesco.org/partnerships/culture/unitwin/unesco-chairs-programme-in-culture> (ανάκτηση στις 20 Φεβρουαρίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Chair on Museology and World Heritage*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/europe-and-north-america/czech-republic/unesco-chair-on-museology-and-world-heritage-80/> (ανάκτηση στις 3 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Chair on Human Rights, Democracy and Peace*, <http://www.unesco.org/en/university-twinning-and-networking/access-by-region/europe-and-north-america/azerbaijan/unesco-chair-human-rights-democracy-peace-17/> (ανάκτηση στις 5 Μαρτίου 2017).

UNESCO, *Meeting of UNESCO Chairs in Human Rights Urban Inclusion and Migration*, <https://en.unesco.org/events/meeting-unesco-chairs-human-rights-urban-inclusion-and-migration> (ανάκτηση στις 20 Σεπτεμβρίου 2017).

UNESCO, *Meeting – UNESCO Chairs in the field of Women’s Empowerment*, <https://en.unesco.org/events/meeting-unesco-chairs-field-women-s-empowerment> (ανάκτηση στις 10 Απριλίου 2017).

UNESCO, *Fostering Freedom of Expression*, <http://en.unesco.org/themes/fostering-freedom-expression> (ανάκτηση στις 14 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *Media Pluralism and Diversity*, <http://en.unesco.org/themes/media-pluralism-and-diversity> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO, *UNESCO Condemns Killing of Journalists Assassinated Journalists in Russia Federation*, https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco_condemns_killing_of_journalists_russian_federation_en.pdf (ανάκτηση στις 15 Σεπτεμβρίου 2017).

UNESCO Chair Global Migration Group – Report on Outputs and Achievements (SHS/ 2013/ PI/ H/ 14), July 2011 – May 2012 και στο UNESCO, *China/Chine UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme Progress Report – UNESCO Chair on Cooperation between Higher Education and Industries*, 2006.

UNESCO Chair, *Εκπαίδευση για την Ειρήνη στα Σχολεία*, <http://unescochair.auth.gr/index.php/2013-06-05-17-34-06/2013-06-05-17-34-41> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO Chair ICT in Education for Sustainable Development, *Προσέγγιση PBL*, <http://healtheducation.edc.uoc.gr/> (ανάκτηση στις 27 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO Chair ICT in Education for Sustainable Development, *N.T. στην Εκπαίδευση*, <http://healtheducation.edc.uoc.gr/> (ανάκτηση στις 9 Ιανουαρίου 2017).

UNESCO Institute for Lifelong Learning, *UNESCO Global Network of Learning Cities – Guiding Documents*, UNESCO Institute for Lifelong Learning, Hamburg 2015.

UNESCO Institute of Lifelong Learning, *UNESCO Global Network of Learning Cities*, <http://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities> (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

UNESCO Institute for Lifelong Learning, *Members of the UNESCO Global Network of Learning Cities – Greece*, <http://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/members> (ανάκτηση στις 2 Νοεμβρίου 2017).

UNESCO Regional Bureau for Education in the Arab States – Beirut, *UNESCO International Meeting of Experts – Fostering a Culture of Intercultural Dialogue in the Arab States*, Beirut 2012.

UNEVOC, *Our partners*, http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=page_our_partners (ανάκτηση στις 22 Μαρτίου 2017).

United Nations, *Member States*, <http://www.un.org/en/member-states/index.html> (ανάκτηση στις 10 Φεβρουαρίου 2017).

United Nations, *Funds, Programs, Specialized Agencies and Others*, <http://www.un.org/en/sections/about-un/funds-programmes-specialized-agencies-and-others/index.html> (ανάκτηση στις 10 Νοεμβρίου 2016).

United Nations Development Programme, *Millennium Development Goals*, http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgooverview/mdg_goals.html (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

United Nations, *Sustainable Development Goals*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (ανάκτηση στις 20 Σεπτεμβρίου 2017).

United Nations, *Goal 4: Ensure inclusive and quality education for all and promote lifelong learning*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (ανάκτηση στις 12 Ιανουαρίου 2017).

United Nations, *Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

United Nations, *Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

United Nations, *Goal 14: Conserve and sustainability use the oceans, seas and marine resources*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/oceans/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

United Nations, *Goal 15: Sustainably manage forests, combat desertification, halt and reverse land degradation, halt biodiversity loss*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/biodiversity/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

United Nations, *Sustainable Development Goals – 17 Goals to Transform our World*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

United Nations, *Universal Declaration of Human Rights*, <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/> (ανάκτηση στις 15 Ιανουαρίου 2017).

Universidade de Coimbra, *UNESCO Chair in Biodiversity Safeguard for Sustainable Development*, <https://www.uc.pt/en/unescobiodiversitychair/about> (ανάκτηση στις 10 Μαρτίου 2017).

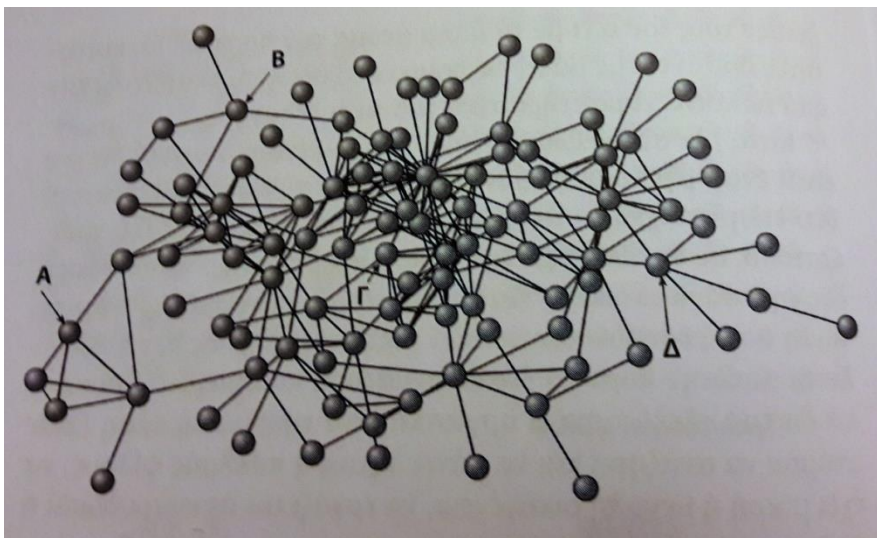
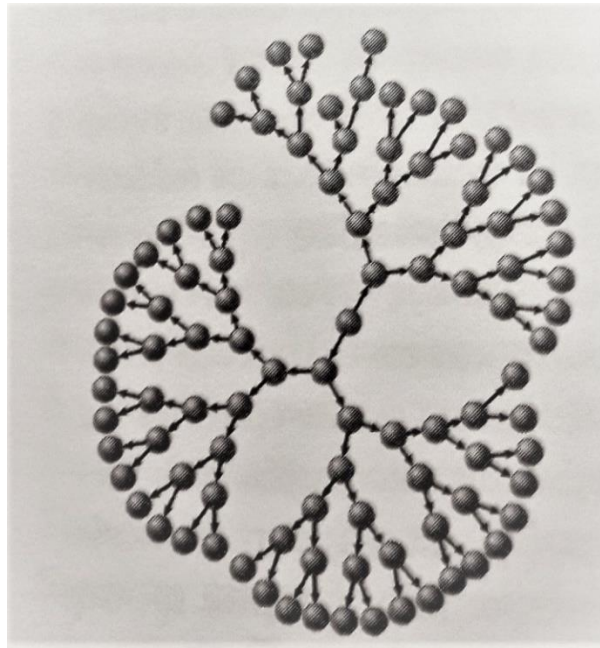
Valianatos Filippou, *Proposal for Talos UNESCO Chair*, Technological Educational Institute of Crete, 2014.

Weiss G. Thomas, Forsythe P. David, Coate A. Roger, *The United Nations and Changing World Politics*, Westview Press, 2004.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Νο. 1

Διαφορετικοί τρόποι σύνδεσης

Πηγή:

Nicholas A. Christakis & James H. Fowler, *Συνδεδεμένοι*, Κάτοπτρο, Αθήνα 2009, σελ. 32 & 34.

No. 2

Οι Γεωγραφικές Περιφέρειες της UNESCO

Africa

The Africa region presented here follows the specific UNESCO definition which does not forcibly reflect geography. It refers to the execution of regional activities of the Organization.

- Algeria
- Angola
- Benin
- Botswana
- Burkina Faso
- Burundi
- Cameroon
- Cabo Verde
- Central African Republic
- Chad
- Comoros
- Congo
- Côte d'Ivoire
- Democratic Republic of the Congo
- Djibouti
- Egypt
- Equatorial Guinea
- Eritrea
- Ethiopia
- Gabon
- Gambia
- Ghana
- Guinea
- Guinea-Bissau
- Kenya
- Lesotho
- Liberia
- Libya
- Madagascar
- Malawi
- Mali
- Mauritania
- Mauritius
- Morocco
- Mozambique
- Namibia
- Niger
- Nigeria
- Rwanda
- Sao Tome and Principe
- Senegal
- Seychelles
- Sierra Leone
- Somalia
- South Africa
- South Sudan
- Sudan
- Swaziland
- Togo
- Tunisia
- Uganda
- United Republic of Tanzania
- Zambia
- Zimbabwe

[▲ Back to top](#)

Arab States

The Arab States region presented here follows the specific UNESCO definition which does not forcibly reflect geography. It refers to the execution of regional activities of the Organization.

- Algeria
- Bahrain
- Djibouti
- Egypt
- Iraq
- Jordan
- Kuwait
- Lebanon
- Libya
- Malta
- Mauritania
- Morocco
- Oman
- Palestine
- Qatar
- Saudi Arabia
- Somalia
- Sudan
- Syrian Arab Republic
- Tunisia
- United Arab Emirates
- Yemen

[▲ Back to top](#)

Asia and the Pacific

The Asia and the Pacific region presented here follows the specific UNESCO definition which does not forcibly reflect geography. It refers to the execution of regional activities of the Organization.

- Afghanistan
- Bangladesh
- Brunei Darussalam
- China
- Democratic People's Republic of Korea
- India
- Iran, Islamic Republic of
- Kazakhstan
- Kyrgyzstan
- Malaysia
- Marshall Islands
- Mongolia
- Nauru
- New Zealand
- Pakistan
- Papua New Guinea
- Republic of Korea
- Samoa
- Solomon Islands
- Tajikistan
- Timor-Leste
- Turkey
- Tuvalu
- Vanuatu
- Macao, China*
- Australia
- Bhutan
- Cambodia
- Cook Islands
- Fiji
- Indonesia
- Japan
- Kiribati
- Lao People's Democratic Republic
- Maldives
- Micronesia (Federated States of)
- Myanmar
- Nepal
- Niue
- Palau
- Philippines
- Russian Federation
- Singapore
- Sri Lanka
- Thailand
- Tonga
- Turkmenistan
- Uzbekistan
- Viet Nam
- Tokelau*

* Associate Members

[▲ Back to top](#)

Europe and North America

The Europe and North America region presented here follows the specific UNESCO definition which does not forcibly reflect geography. It refers to the execution of regional activities of the Organization.

- Albania
- Armenia
- Azerbaijan
- Belgium
- Bulgaria
- Croatia
- Czechia
- Estonia
- France
- Germany
- Hungary
- Ireland
- Italy
- Latvia
- Luxembourg
- Monaco
- Netherlands
- Poland
- Republic of Moldova
- Russian Federation
- Serbia
- Slovenia
- Sweden
- Tajikistan
- Turkey
- United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
- Andorra
- Austria
- Belarus
- Bosnia and Herzegovina
- Canada
- Cyprus
- Denmark
- Finland
- Georgia
- Greece
- Iceland
- Israel
- Kazakhstan
- Lithuania
- Malta
- Montenegro
- Norway
- Portugal
- Romania
- San Marino
- Slovakia
- Spain
- Switzerland
- The former Yugoslav Republic of Macedonia
- Ukraine
- United States of America
- Faroes*

* Associate Members

[▲ Back to top](#)

Latin America and the Caribbean

The Latin America and the Caribbean region presented here follows the specific UNESCO definition which does not forcibly reflect geography. It refers to the execution of regional activities of the Organization.

- Antigua and Barbuda
- Argentina
- Bahamas
- Barbados
- Belize
- Bolivia (Plurinational State of)
- Brazil
- Chile
- Colombia
- Costa Rica
- Cuba
- Dominica
- Dominican Republic
- Ecuador
- El Salvador
- Grenada
- Guatemala
- Guyana
- Haiti
- Honduras
- Jamaica
- Mexico
- Nicaragua
- Panama
- Paraguay
- Peru
- Saint Kitts and Nevis
- Saint Lucia
- Saint Vincent and the Grenadines
- Suriname
- Trinidad and Tobago
- Uruguay
- Venezuela (Bolivarian Republic of)
- Anguilla*
- Aruba*
- British Virgin Islands*
- Cayman Islands*
- Curaçao*
- Montserrat*
- Sint Maarten*

* Associate Members

▲ [Back to top](#)

Πηγή:

UNESCO, *Regions and Countries*,

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/regions-and-countries/> (ανάκτηση στις 20 Μαρτίου 2017).

Νο. 3

Τα Περιφερειακά Γραφεία της UNESCO

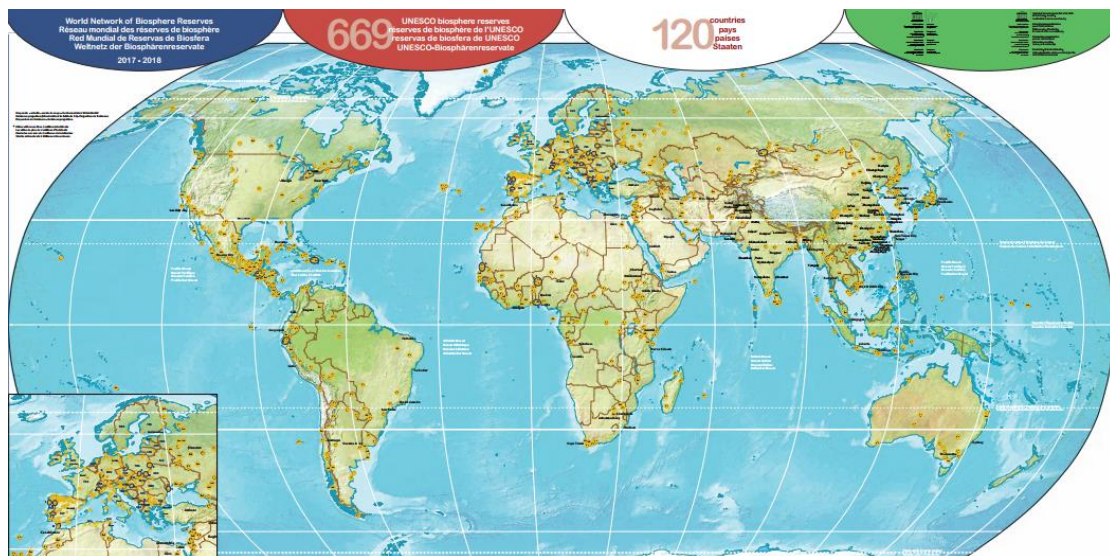

Πηγή:

UNESCO, *Field Offices*, <http://en.unesco.org/countries/field-offices> (ανάκτηση στις 21 Μαρτίου 2017).

No. 4

Το Παγκόσμιο Δίκτυο Αποθεμάτων της Βιόσφαιρας

Πηγή:

UNESCO, *Man and Biosphere Programme*, <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/> (ανάκτηση στις 25 Φεβρουαρίου 2017).

No. 5

Αίτηση Πρότασης στον Γενικό Διευθυντή της UNESCO για την ίδρυση Έδρας UNESCO

ANNEX

UNITWIN/UNESCO Chairs Programme

GUIDELINES FOR THE SUBMISSION OF PROJECT PROPOSALS

This project outline indicates the information which is required in order for UNESCO to evaluate your proposal. Details are requested in order to analyse the importance of the project in the context in which it is proposed.

The proposal not exceeding 10 pages, excluding annexes, should be presented in a separate document and not on this form.

A. INSTITUTIONAL DATA

1. Project title:
2. Expected starting date:
3. Duration:
4. Domain(s) or discipline(s) concerned:
5. Name and full address of host institution(s):
6. Faculty(ies)/Department(s) concerned:
7. Executing institution:
 - Project leader/contact person (name, curriculum vitae):
 - Full address/telephone/fax/e-mail/website:
8. Partners (name and address of participating institutions):
9. Total project budget (US \$):
10. Funding sources – organizations, bodies, and amount
 - In cash
 - In kind

B. PROJECT DESCRIPTION

1. Type of project

UNESCO Chair

UNITWIN Network

2. Domain(s) or discipline(s)

- a. Projects corresponding to UNESCO's priorities
- b. Projects corresponding to the Medium-Term Strategy for 2008-2013
<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001499/149999e.pdf>
- c. Projects corresponding to the Millennium Development Goals
<http://www.un.org/millenniumgoals/>

Please indicate how the domain or discipline chosen is directly related to one or more of UNESCO's priorities and the Millennium Development Goals:

- (i) national development
- (ii) regional development

3. Summary of the project (150 words)

Context and justification (300 words)

Analyse trends and issues surrounding the theme of the proposal. What difference will the project make in terms of capacity-building, transfer of knowledge, and strengthening links between universities/other higher education institutions and development bodies?

4. Objectives

Development objective (long term) – contribution to overall development goals taking into consideration social, economic and cultural development

Specific objectives- not exceeding 4 (short term) – short-term needs to be satisfied by the proposal

5. Type of activity (several types of activities can be mentioned)

Postgraduate teaching programme

Short-term training

Research

Visiting professorships

Scholarships

Institutional development

(including strengthening of information/library services, laboratories and so on)

6. Target beneficiaries

- Students
- Academics
- Professionals
- Other (specify)

7. Visibility and expected results at the national, regional and international level

Quantitative and qualitative results clearly identified.

Please indicate how the visibility of the project activities will be ensured, for example, through publications, brochures and websites.

8. Implementation strategy – How the project will be implemented?

1. Management
2. Capacity-building
3. Sustainability
 - linkages with other relevant activities at institutional, national, regional and international levels
 - how will benefits be sustained ?
4. Transfer of knowledge

9. Proposed schedule of major activities

There should be a clear link between the activities and the objectives to be achieved. The schedule should show activities, timing and expected outcomes.

C. PARTNERSHIPS/NETWORKING

The UNITWIN/UNESCO Chairs Programme encourages partnerships (North-South-South) among institutions of higher education, NGOs, foundations, agencies, and public and private sector organizations or businesses.

Please attach one or more letters of support from the head of the institution(s) or businesses concerned, explaining their willingness to cooperate and interest in doing so.

1. Participating partner institutions (name and address of each)
Confirmed:
Proposed:
2. Other inter-university networks for partnership (name and address of each)

D. FUNDING OF THE PROJECT

Please attach the supporting documents for each type of financing, for example, exchange of letters.

1. Total project budget – full details – categories of expenditure, etc.
2. Contribution of your institution
Budgetary provision (in US \$)
In-kind services (in US \$)
3. Extrabudgetary resources to be mobilized
 - Please refer to the total project budget under D.1 and indicate items for which you will mobilize extrabudgetary resources.
 - Indicate donor funding source, purpose and amounts (US \$) – contributions proposed or approved by donors.
 - Potential funding sources (for example, UNDP, regional development banks, foundations, NGOs, national/bilateral donors, the public or private sector). Indicate those funding sources which your institutions/associations or the national authorities in your country are in a position to approach and those for which you request external support.

E. SUPPORT

Institutional support

Please note that the project should be presented by the Vice-Chancellors, Rectors or Presidents of the participating institutions.

UNESCO support

Involvement of the UNESCO Offices, Institutes and Centres in your region is important for the processing of the project proposal. Contact with the relevant programme sector at UNESCO Headquarters can also help in defining the project. This is mandatory for the establishment of a UNESCO Chair or UNITWIN Network.

Support by the National Commission for UNESCO in the country concerned

The UNESCO National Commission plays a vital role in the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme and should be a partner in the national discussions on the proposal for a UNESCO Chair or UNITWIN Network.

Other support

Please specify.

F. COMPLEMENTARY PRECISIONS

Please add any information relevant to the proposal which has not been covered by the above points.

Πηγή:

UNESCO, *Guidelines and Procedures for the UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2009, σελ. 10 – 13.

No. 6

Η Ετήσια Έκθεση Προόδου των Εδρών και των Πανεπιστημιακών Δικτύων UNESCO

UNESCO CHAIR/UNITWIN NETWORK PROGRESS REPORT FORM

Title of the Chair/Network:	
Host Institution:	
Date of establishment of Chair/Network: <i>(mm, yyyy)</i>	
Period of activity under report: <i>(mm, yyyy - mm, yyyy)</i>	
Report established by: <i>(name, position)</i>	

To be returned by electronic mail to both: unitwin@unesco.org and i.nichanian@unesco.org

Or by mail to UNESCO, Division for Policies and Lifelong Learning Systems

Section for Higher Education

7, place Fontenoy – 75352 Paris 07 SP, France

Fax: 33 (0)1 45 68 56 26/27/28

1. Executive Summary:

Major outcomes, results and impact of the Chair, including on national policies, in relation to its objectives as stated in Article 2 of the Chair Agreement (between the Institution and UNESCO)
(Not exceeding 300 words)

2) Activities:

Overview of activities undertaken by the Chair during the reporting period

a) Education/Training/Research

(key education programmes and training delivered and research undertaken by the Chair during the reporting period, target group and geographical coverage)

i) Education (leading to certificate)	
ii) Training (short term)	
iii) Research	

b) Conferences/Meetings

(key conferences and meetings organized by the Chair or to which its Chairholder contributed)

i) Key conferences and workshops hosted by the Chair

ii) Other conferences/organizational activities undertaken by the Chairholder

iii) A selection of conference presentations by the Chairholder and other colleagues

c) Interuniversity Exchanges/Partnerships

(principal exchanges/partnerships between the Chair and other institution,s including UNESCO Chairs/UNITWIN Networks)

e) Cooperation with UNESCO Headquarters, Field Offices**f) Other**
(any other activities to report)

3. Future Plans and Development Prospects:

*Outline of action plan for the next biennium and short/medium and long-term development prospects.
Please do not hesitate to refer to difficulties that the Chair has experienced
(Not exceeding 300 words)*

Appendix:**1) Human Resources****2) Financial Resources**

<i>Please tick sources of financial contribution and specify the amount in U.S. dollars</i>	[tick]	Amount (\$)
Host Institution	☐	_____
Partner Institution	☐	_____
Government Body	☐	_____
Other Public Institution/Body (incl. Research Councils)	☐	_____
UNESCO	☐	_____
Other UN Agency	☐	_____
IGO	☐	_____
NGO	☐	_____
Industry	☐	_____
Other Private	☐	_____
<i>Give details of financial contributions, material resources and space.</i>		

End of the Form

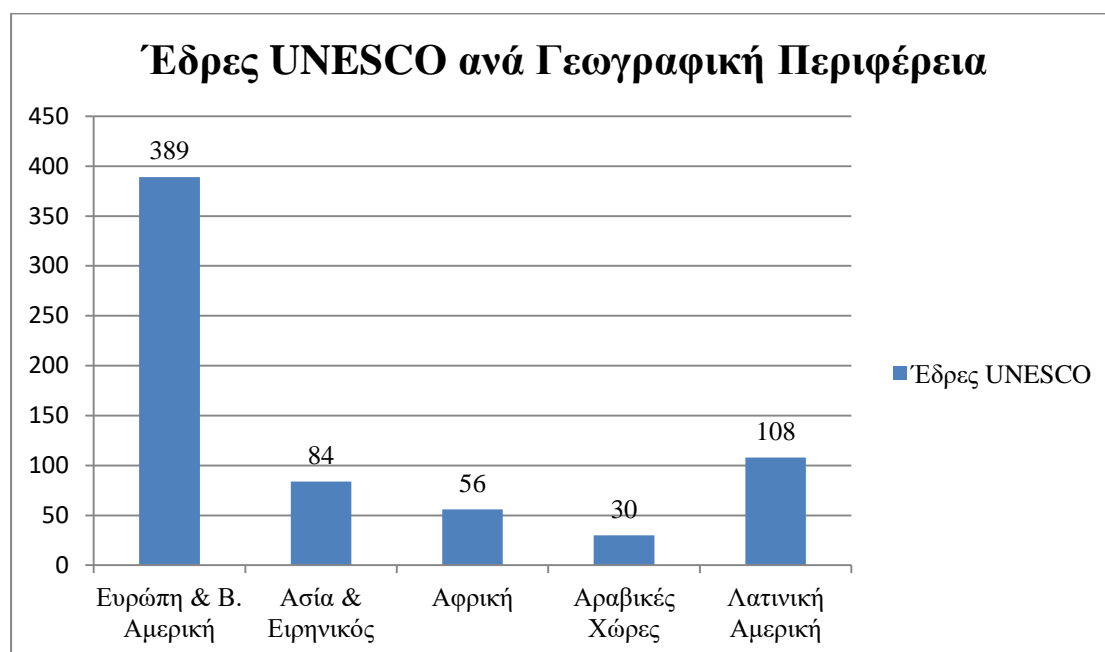
Πηγή:

UNESCO, *UNESCO Chair/ UNITWIN Network Progress Report Form*,
https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco_chair_progress-report-form_en.pdf

(ανάκτηση στις 15 Μαρτίου 2017).

Νο. 7

Η κατανομή των Εδρών UNESCO ανά Γεωγραφική Περιφέρεια το 2016

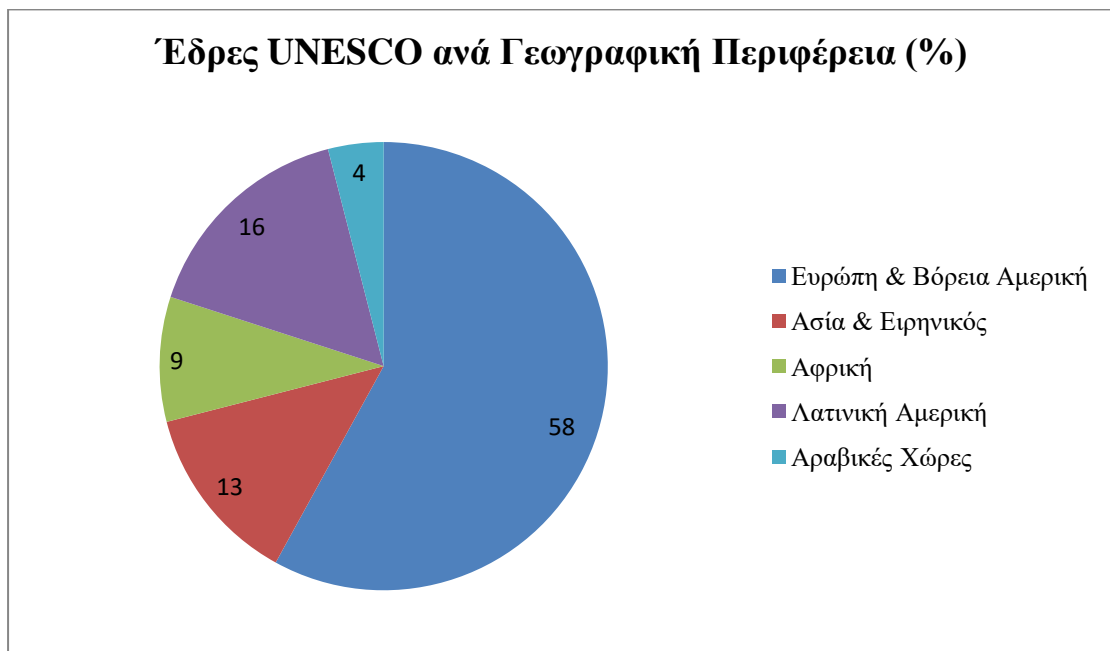

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

No. 8

Η ποσοστιαία κατανομή των Εδρών UNESCO ανά Γεωγραφική Περιφέρεια

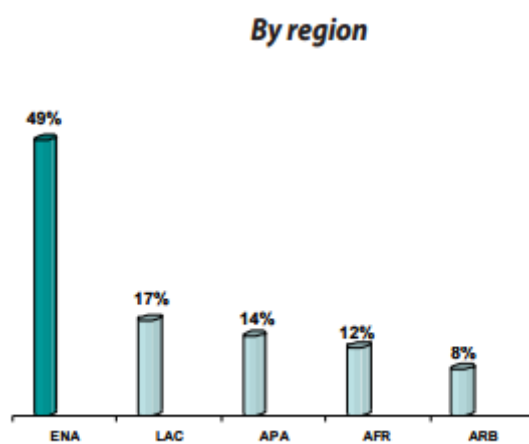

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

No. 9

Οι Έδρες UNESCO ανά Γεωγραφική Περιφέρεια το 2012

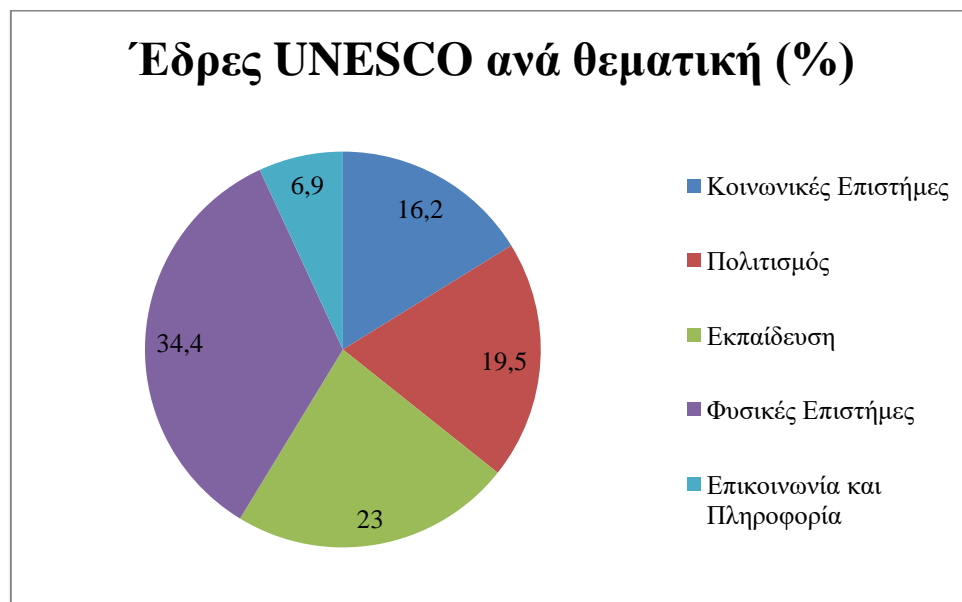
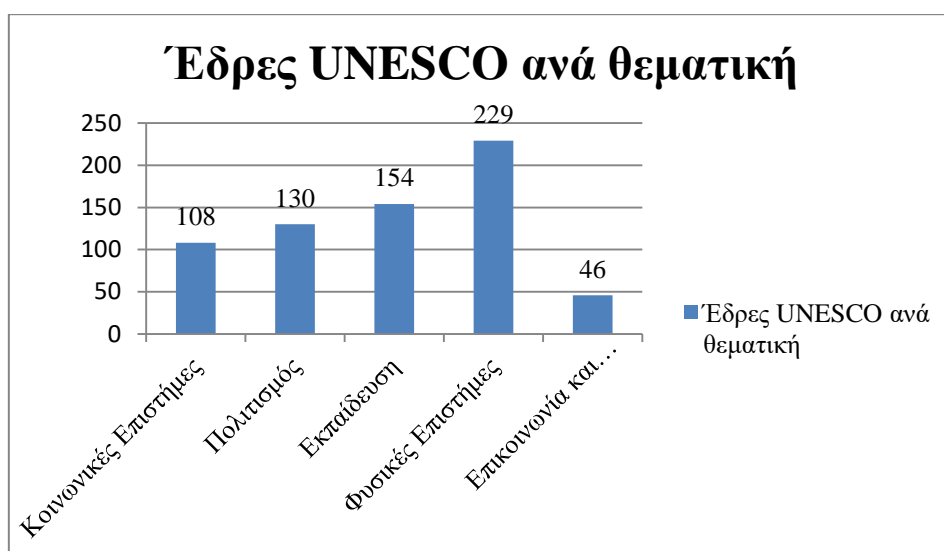
Πηγή:

UNESCO, *Education Sector Technical Notes UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, UNESCO, Paris 2013, σελ. 2.

No. 10

Η κατανομή των Εδρών UNESCO ανά θεματική

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ
108	130	154	229	46

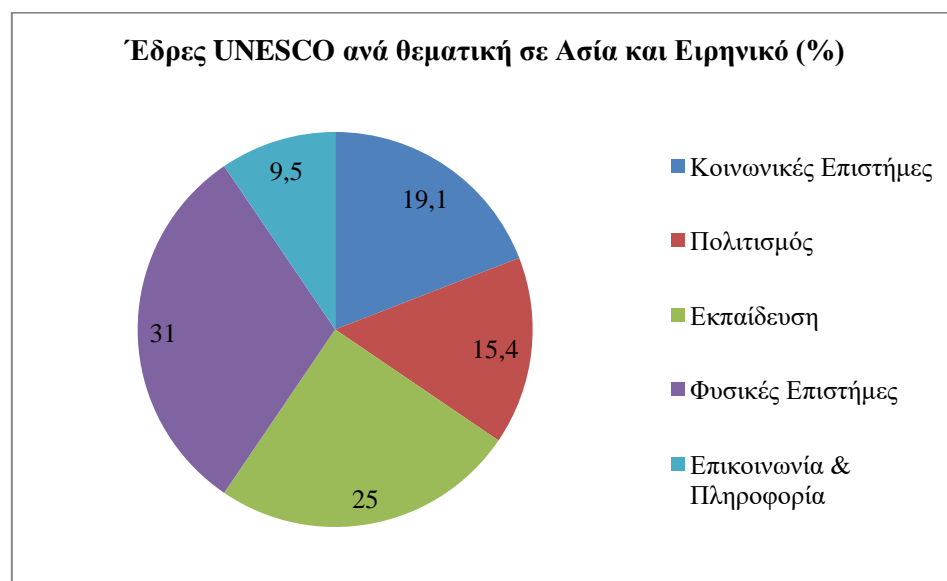
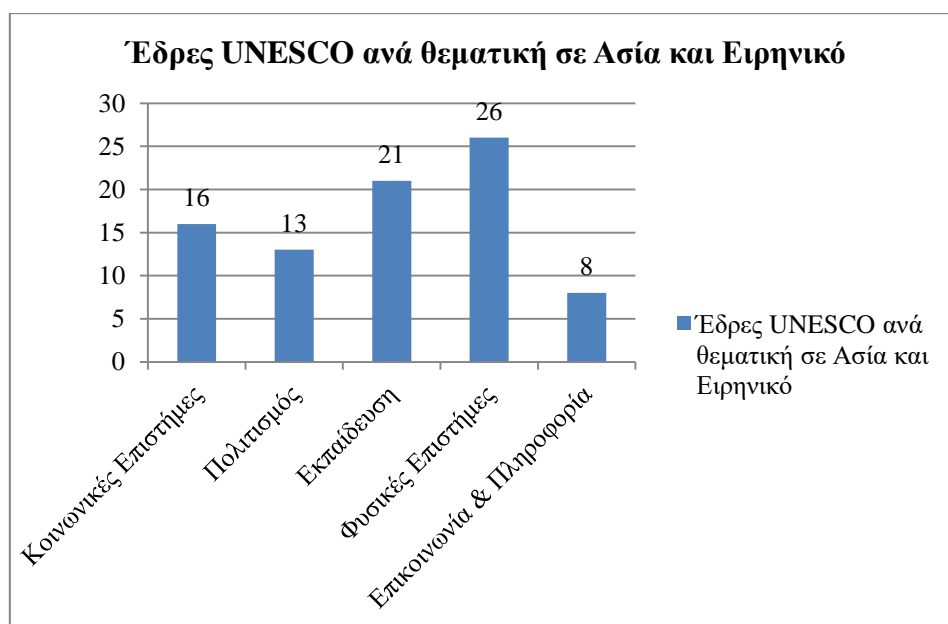

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του UNESCO, 667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017, UNESCO, Paris 2017.

No. 11

Η κατανομή των Εδρών ανά θεματική στη Γεωγραφική Περιφέρεια Ασίας Ειρηνικού

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του UNESCO, *667 CHAIRS UNESCO as at 31/01/2017 / 667 CHAIRES UNESCO au 31/01/2017*, UNESCO, Paris 2017.

No. 12

Η κατανομή των Εδρών UNESCO στα Βαλκάνια

ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΡΩΝ UNESCO
ΑΛΒΑΝΙΑ	1
ΒΟΣΝΙΑ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	0
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	3
ΕΛΛΑΔΑ	10
ΚΡΟΑΤΙΑ	4
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	1
ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	6
ΣΕΡΒΙΑ	3
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	3

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του Απολογισμού 2016 της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO.

No. 13

Η κατανομή των Εδρών UNESCO στις Μεσογειακές χώρες

ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΡΩΝ UNESCO
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	0
ΑΛΒΑΝΙΑ	1
ΑΛΓΕΡΙΑ	2
ΒΟΣΝΙΑ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	0
ΓΑΛΛΙΑ	29
ΕΛΛΑΔΑ	10
ΙΟΡΔΑΝΙΑ	5
ΙΣΠΑΝΙΑ	62
ΙΣΡΑΗΛ	12
ΙΤΑΛΙΑ	25
ΚΡΟΑΤΙΑ	4
ΚΥΠΡΟΣ	2
ΛΙΒΑΝΟΣ	1
ΛΙΒΥΗ	1
ΜΑΛΤΑ	0
ΜΑΡΟΚΟ	4
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	1
ΜΟΝΑΚΟ	0
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	3
ΣΥΡΙΑ	1
ΤΟΥΡΚΙΑ	7
ΤΥΝΗΣΙΑ	6

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του Απολογισμού 2016 της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO.

No. 14

Η κατανομή των Εδρών UNESCO στις Σκανδιναβικές χώρες

ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΡΩΝ UNESCO
ΔΑΝΙΑ	1
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	2
ΣΟΥΗΔΙΑ	6
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	4
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	0

Πηγή:

Η επεξεργασία του πίνακα έγινε από τη γράφουσα βάσει του Απολογισμού 2016 της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO.